

**TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU**

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

zcan KARABULUT

111
R
1
3

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

Bilgi Sayısı: 2873

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

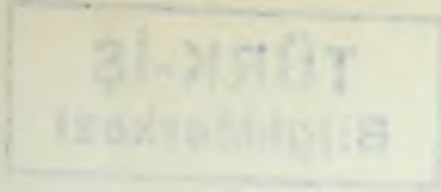
Özcan KARABULUT
TÜRK-İŞ Eğitim Uzmanı

Tarih:.....

Demirbaş No: **2873**.....

Tasnif No: **363.11 KAR**.....

2011

TÜRK-İŞ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No. 10

Yenişehir - Ankara

Tel : (0.312) 433 31 25 (4 hat)

Faks: (0.312) 433 68 09 - 433 85 80

<http://www.turkis.org.tr>

e-posta: turkis@turkis.org.tr

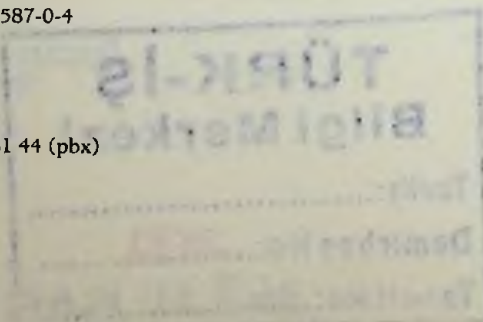
Agustos 2011

ISBN: 978-605-87587-0-4

Baskı:

Aydogdu Ofset

Tel: (0.312) 395 81 44 (pbx)

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	VII
-------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI BELGELERDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. Çalışma Hayatının Temel Konularından Biri Olarak İş Sağlığı ve Güvenliği	1
2. İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Uluslararası Sözleşmeler, Belgeler	1
2.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	1
2.2. ILO/WHO Ortak Komitesi'nin İş Sağlığı Tanımı	2
2.3. ILO Sözleşmeleri	2
2.4. Avrupa Birliği İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifleri	3

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL MEVZUATTA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. Anayasa	4
2. 4857 Sayılı İş Kanunu	4
3. 4857 Sayılı İş Kanunu'ndaki İSG ile İlgili Maddelere Eleştirel Bakış	7
4. Tüzükler	8
5. Yönetmelikler	9
6. İSG Yönetmeliği	12
7. İSG Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı	15
8. Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği	16
9. İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik	17
10. İSG Kanunu'nun Çıkarılması Yönündeki Çalışmalar	19
11. 5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	23
12. 6009 Sayılı Kanunda İSG İlgili Yapılan Değişiklikler	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞ KAZALARI, MESLEK HASTALIKLARI VE ÖLÜMLER

1. Türkiye’de İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Ölümmler 28
2. Avrupa’da İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Ölümmler 32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONSEYİNDE

KABUL EDİLEN EYLEM PLANLARI

1. 2006-2008 Eylem Planı 36
2. 2009-2013 Eylem Planı 37

BEŞİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU İLERLEME RAPORLARINDA

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. 2008 Yılı Raporunda İSG 38
2. 2009 Yılı Raporunda İSG 38

ALTINCI BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE SENDİKAL YAKLAŞIM

1. Toplu İş Sözleşmelerinde İSG İlgili Maddeler..... 39
2. İSG Alanında Örnek Çalışmalar..... 39
3. TÜRK-İŞ’in İSG Alanındaki Çalışmaları 39
4. İSG Alanına Sendikal Yaklaşım 40
5. Sonuç ve Öneriler..... 41

YEDİNCİ BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURULLARI

1. İSG Kurullarının Kurulması 45
2. İSG Kurulu’nun Amacı 45
3. İSG Kurulu’nun Oluşumu 45
4. İSG Kurulu Üyelerinin Eğitimi..... 46
5. Eğitim Konuları..... 46
6. İSG Kurulu’nun Görev ve Yetkileri 46
7. İSG Kurul Üyelerinin Sorumlulukları 47

8. İSG Kurulu Başkanının Görev ve Sorumlulukları	47
9. İSG Kurulu Sekreterinin Görev ve Sorumlulukları.....	48
10. İSG Kurulu'ndaki İşyeri Hekiminin Görev ve Sorumlulukları.....	48
11. İSG Kurullarında İşçi Temsilcilerinin Görev ve Sorumlulukları	48
12. Sağlık ve Güvenlik İşçi Temsilcisinin Hakları	49
13. İşçilerin İSG Kurul Kararlarına Karşı Yükümlülükleri	50
14. İSG Kurulu'nun Çalışma Usulleri	50
15. İSG Kurulu'nun Olağanüstü Toplantıya Çağırılması.....	51
16. Aynı İşverene Bağlı İSG Kurulları	51
17. Cezalar ve Yaptırımlar	51

EKLER

İSG ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 Sayılı Sözleşme	53
İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 Sayılı ILO Sözleşmesi	63
İşte Çalışanların Sağlık ve Güvenliklerini İyileştirmeye Yönelik Tedbirler Alınmasına İlişkin 12 Haziran 1989 Tarih ve 89/391/EEC Sayılı Konsey Direktifi	71
Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği	81
Ağır ve Tehlikeli İşlere Ait Çizelge	84
Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	94
İSG'ne İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği	95
KAYNAKÇA	110

SUNUŞ

Sağlıklı yaşamak her birey için temel bir insan hakkıdır. Sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmak en temel insan haklarından biri olarak kabul görmektedir. Nitekim Birleşmiş Milletler, Uluslararası Çalışma Örgütü, Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların sözleşmeleri, direktifleri ve metinleri bu yönde olup, yüksek koruma düzeyi içeren standartlardan biri de iş sağlığı ve güvenliği alanıyla ilgilidir.

Sağlıklı ve güvenli çalışma şartlarının sağlanması, gelişkin ülke örneklerinde de görüldüğü gibi, çağdaş bir mevzuatın yanında etkin bir uygulamayı ve iş teftişini gerektirmektedir. Bunun sağlanması, alanın tarafları durumunda olan işçi, işveren ve devletin ortak çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Son yıllarda iş sağlığı ve güvenliği alanında mevzuatımızda kapsamlı değişiklikler yapılmasına rağmen iş kazalarının artarak sürmesi, meslek hastalıklarının tanımlanmasında, teşhisinde ve tedavisinde bir gelişme sağlanamaması, çağdaş bir mevzuata sahip olunamadığını, uygulamada ve denetimde ciddi sıkıntıların yaşandığını göstermektedir.

TÜRK-İŞ, bu görüş ve yaklaşım çerçevesinde, üyelerinin hak ve özgürlüklerini koruyup geliştirme yönünde mücadele verirken, çalışma hayatını ilgilendiren konulardaki eğitimlerini çeşitlendirerek düzenli bir şekilde sürdürürken, çalışma hayatının en önemli alanlarından biri olan iş sağlığı ve güvenliği alanındaki çalışmalarını da yoğun bir şekilde sürdürme gayreti içindedir.

Uluslararası belgelerden ulusal mevzuata, iş kazalarından meslek hastalıklarına, çeşitli işkollarında son gelişmeleri kapsamlı olarak inceleyen bu çalışmanın ilgililere yararlı olmasını diliyoruz.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI BELGELERDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. Çalışma Hayatının Temel Konularından Biri Olarak İş Sağlığı ve Güvenliği

İş sağlığı ve güvenliği konusu çalışma hayatının en temel konularından biridir. İş sağlığı ve güvenliği günümüzde bir bilim dalı olarak kabul görmektedir. İş sağlığı ve güvenliği diğer bilim dallarında olduğu gibi üretim sürecindeki, toplum hayatındaki değişikliklere bağlı olarak sürekli gelişim göstermektedir. Üretim süreçlerini, üretim yöntemlerini, verimliliği, ergonomiyi, çalışanların sağlığını yakından ilgilendiren iş sağlığı ve güvenliği konusu günümüzde çevre konusuyla birlikte ele alınmaktadır.

Çağdaş toplumlar insana ve çalışana değer vererek, çalışma hayatını çalışma çevresiyle birlikte daha insancıl hale getirerek, yaşam kalitesini yükselterek, verimliliği artırarak hedeflerine ulaşmaktadırlar.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), gibi uluslararası kuruluşların çalışmaları ile sözleşme, tavsiye kararları ve metinleri bu yöndedir. Avrupa Birliği'nde topluluk düzeyinde geliştirilen ve yüksek bir koruma içeren standartlardan biri de iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgilidir.

Çevre iş sağlığı ve güvenliği konusuna gereken önem verilmediğinde, çevre kirliliği, hastalık, meslek hastalığı, üretim kaybı, iş kazası ve ölüm oranlarında artış gözlenmektedir.

2. İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Uluslararası Sözleşmeler, Belgeler

2.1 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İşte sağlık ve güvenlik bir insan hakkıdır: İşyerinde sağlık ve güvenlik, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde şu şekilde yer almaktadır:

Madde 7: Bu sözleşmenin Taraf Devletleri, herkesin adil ve elverişli çalışma koşullarında, özellikle güvenli ve sağlıklı ortamlarda çalışma hakkını tanırlar.

Madde 23: Herkesin, kendi özgür seçimiyle belirlediği bir işyerinde, adil ve elverişli çalışma koşullarında çalışma hakkı vardır.

Herkesin herhangi bir ayırım gözetilmeksizin eşit iş için eşit ücret hakkı vardır.

Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerektiğinde başka toplumsal koruma yollarıyla desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.

Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma ya da sendikaya üye olma hakkı vardır.

Madde 24: Herkesin iş saatlerinin makul ölçüde sınırlandırılması ve ücretli dönemsel tatiller dahil, dinlenme ve boş zamana hakkı vardır.

2.2 ILO / WHO Ortak Komitesi'nin İş Sağlığı Tanımı

Ortak Komite'nin 1995 yılındaki 12'inci oturumda gözden geçirdiği tanım şöyledir: "İş sağlığı, hangi işi yaparlarsa yapsınlar bütün çalışanların fiziksel, zihinsel ve sosyal refahlarının mümkün olan en yüksek düzeye çıkarılmasını ve burada tutulmasını; çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık sorunlarının önlenmesini; işçilerin fiziksel ve biyolojik kapasitelerine uygun mesleki ortamlarda çalıştırılmalarını; özette işin insana, insanın da işine uygun hale getirilmesini hedefler."

2.3 ILO Sözleşmeleri

ILO'nun iş sağlığı ve güvenliği alanındaki politikası temelde iki uluslararası sözleşme ve tavsiye kararlarında özlü bir biçimde görülmektedir. Bunlardan ilki, 1981 tarihli ILO'nun 155 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 164 sayılı Tavsiye Kararıdır. Bu sözleşme ve tavsiye kararı, ulusal ölçekte bir güvenlik ve sağlık politikası oluşturulmasına olanak tanımakta, çalışma ortamlarının iyileştirilmesi, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerek hükümetler tarafından gerekse işyerlerinde yapılabilecekleri belirlemektedir. İkinci temel sözleşme, 1985 tarihli ILO'nun 161 sayılı İş Sağlığı Hizmetleri

Sözleşmesi ve 171 sayılı Tavsiye Kararıdır. Bu sözleşme ve tavsiye kararı, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki uygulamalara katkıda bulunmak üzere işyeri bazında iş sağlığı hizmetleri düzenlenmesini öngörmektedir.

Türkiye ILO'nun 155 ve 161 sayılı sözleşmelerini imzalamıştır. 134 sayılı İş Kazalarının Önlenmesine (Gemiadamları) İlişkin Sözleşme, 152 sayılı Liman İşlerinde Sağlık ve Güvenliğine İlişkin Sözleşme ile 164 sayılı Gemiadamlarının Sağlığının Korunması ve Tıbbi Bakımına İlişkin Sözleşmesi de Türkiye tarafından kabul edilmiştir.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili diğer önemli sözleşmeler şu şekilde sıralanabilmektedir:

- ILO'nun 1988 tarihli 167 sayılı İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 175 sayılı Tavsiye Kararı.

- ILO'nun 1995 tarihli 176 sayılı Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 183 sayılı Tavsiye kararı.
- ILO'nun 184 sayılı Tarımda Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi.
- ILO'nun 187 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliğini Teşvik Sözleşmesi.

Ülkemiz, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının en yoğun olduğu inşaat, maden ve tarımsal alanlardaki ILO sözleşmelerini ve 187 sayılı ILO Sözleşmesini henüz onaylamamıştır.

2.4 Avrupa Birliği İş Sağlığı ve Güvenliği Direktifleri

Çerçeve Direktif: İşte İşçilerin Güvenlik ve Sağlığının Geliştirilmesini Destekleyen Önlemler Alınması Hakkındaki 12 Haziran 1989 Tarihli ve 89/391/EEC Sayılı Konsey Direktif. Avrupa Birliği'nin iş sağlığı ve güvenliği alanındaki temel ilke ve kurallarını belirleyen en önemli hukuki çerçeveyi oluşturan bir metindir.

- İşyeri ve İş Teçhizatıyla İlgili Direktifler
- İşkolları ve İşlerle İlgili Direktifler
- Fiziksel, Kimyasal ve Biyolojik Etkenlerle İlgili Direktifler
- Risk Gruplarının Korunmasıyla İlgili Direktifler
- Çalışma Süresiyle İlgili Direktifler
- Meslek Hastalıkları (Avrupa Meslek Hastalıkları Listesi Hakkındaki 19 Eylül 2003 Tarihli ve 2003/670/EC Sayılı Komisyon Tavsiyesi)
- Direktiflerin Uygulanması Hakkındaki Komisyon Bildirimi (Yukarıdaki direktif hükümlerinin uygulanması hakkındaki Avrupa Parlamentosu, Konsey, Ekonomik ve Sosyal Komite ve Bölgeler Komitesi için hazırlanmış Komisyon Bildirimi)

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL MEVZUATTA

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1. Anayasa

Madde 18: Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Madde 48: Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.

Madde 56: Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yapar. Sağlık hizmetlerinin yaygın olarak yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

2. 4857 Sayılı İş Kanunu

Ara dinlenmesi

Madde 68: İşçilere dört saat veya daha kısa süreli işlerde en az on beş dakika, dört saatten yedi buçuk saate kadar süren işlerde en az yarım saat, yedi buçuk saatten uzun süren işlerde en az bir saat ara dinlenmesi verilir. Bu süre günlük çalışma süresine, geleneklere ve işin gereğine uyulanmalı, aralıksız kullanılmalıdır. Bu süre farklı saatlerde kullanılabilir. Dinlenme süresi çalışma süresinden sayılmaz.

Gece çalışması

Madde 69: Gece dönemi en geç saat 20.00'de başlar, en erken saat 06.00'da sonlanır ve en çok on bir saat sürer. Gece çalışması yedi buçuk saati aşamaz. Gece postaları bir veya iki haftalık süreler ile değiştirilebilir. Postası değiştirilen işçi en az on bir saat dinlenmeden diğer postada çalıştırılmaz. Gece çalıştırılacak işçilerin sağlık durumunun gece çalışmasına uygunluğu işe başlamadan önce alınan sağlık raporu ile belgelenir, bu

işçilere en geç iki yılda bir periyodik sağlık kontrolü yapılır. Gece çalışması nedeniyle sağlığı bozulduğu raporla belgelenen işçiye işveren olanaklı ise gündüz postasında sağlığına uygun bir iş verir. İşveren gece çalıştıracığı işçilerin listesini, iş başlamadan önce ilgili bölge müdürlüğüne verir.

Analık halinde çalışma ve süt izni

Madde 74: Kadın işçi doğumdan önce ve sonra sekizer hafta çalıştırılmaz. Çoğul gebelikte doğum öncesi süreye iki hafta eklenir. Sağlığının uygun olduğu hekim onayı ile belirlenen kadın işçi doğuma üç hafta kalıncaya kadar çalışıp, kalan süreyi doğumdan sonra kullanabilir. Bu süreler sağlık durumuna ve işin özelliğine göre hekim raporu ile artırılabilir. Gebe işçi ücretli periyodik kontrol izni kullanır, hekim raporu ile gerekli görülüyor ise sağlığına uygun daha haff bir işe aktarılır ve bu nedenle ücreti azaltılmaz. Gebelik izni biten işçiye isterse altı aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu süre yıllık ücretli izin kapsamında değildir. Bir yaşından küçük çocuğunu emzirmesi için işçiye günde toplam bir buçuk saat süt izni verilir. Günlük çalışma süresinden sayılan bu izni hangi saatlerde ve kaç kerede kullanacağını işçi belirler.

İşverenlerin ve işçilerin yükümlülükleri

Madde 77: İşveren işyerinde iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak için gerekli her türlü önlemi almalı, araç ve gereci eksiksiz bulundurmali, önlemlere uyulması için işçilere hak ve görevleri, tehlike ve riskler, önlemler hakkında eğitmeli ve önlemlere uyulup uyulmadığını denetlemeli, işçiler de önlemlere uymalıdır. İşveren iş kazası ve meslek hastalıklarını en geç iki iş günü içinde yazıyla Çalışma Bölge Müdürlüğü ve Sosyal Sigorta Bölge Müdürlüğü'ne bildirmelidir.

Sağlık ve güvenlik tüzük ve yönetmelikleri

Madde 78: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş sağlığı ve güvenliğinin korunmasını sağlamak amacıyla Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak tüzük ve yönetmelikler çıkarır. (5763 sayılı "İstihdam Paketi" diye anılan Kanunla kısmen değişti.)

İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması

Madde 79: İşyerinde yaşamsal risk oluşturan her durumda iş sağlığı ve güvenliği denetimi yapmaya yetkili iki müfettiş, Çalışma Bölge Müdürü ve bir işçi ve bir işveren temsilcisinden oluşan komisyon işin bütünüyle veya kısmen durdurulmasına veya işyerinin kapatılmasına karar verebilir.

Bu karara işveren yerel iş mahkemesinde altı işgünü içinde itiraz edebilir. İtiraz, kararın uygulanmasını durdurmaz. Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve altı iş gününde karara bağlar. Karar kesindir. Durdurma veya kapatma nedeniyle işsiz kalan işçiye ücreti ödenir veya mesleğine ve durumuna uygun ve ücret kaybı oluşturmayacak başka bir iş verilir.

İş sağlığı ve güvenliği kurulu

Madde 80: İşveren en az 50 işçi çalıştıran ve altı aydan uzun süreli işlerin yapıldığı sanayi işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurulu kurar. İşveren bu kurulun mevzuata uygun kararlarını uygulamakla yükümlüdür.

İşyeri hekimleri

Madde 81: En az 50 işçinin sürekli çalıştığı, altı aydan uzun süreli işler yapılan işyerlerinde işveren önleme ve koruma amaçlı sağlık hizmeti üretmesi için işyeri hekimi istihdam eder. (5763 sayılı "İstihdam Paketi" diye anılan Kanunla kısmen değişti.)

İş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar

Madde 82: En az 50 işçinin sürekli çalıştığı, altı aydan uzun süreli işler yapılan işyerlerinde işveren önleme ve koruma amaçlı sağlık hizmeti üretmesi için mühendis veya teknik eleman istihdam eder. (5763 sayılı "İstihdam Paketi" diye anılan Kanunla bu madde kaldırıldı.)

İşçilerin hakları

Madde 83: İşyerinde yakın, acil ve yaşamsal bir sağlık güvenlik riski ile karşılaşan işçi iş sağlığı ve güvenliği kuruluna durumun saptanması ve önlem alınması istemiyle başvurabilir. Kurul aynı gün toplanır, durumu tutanakla saptar ve kararı işçiye yazıyla bildirir. İşyerinde kurul yoksa, istem işveren veya vekiline yapılır. İşveren veya vekili istemi yazılı yanıtlar. Kurul işçinin istemi yönünde karar verirse, uygun önlem alınıncaya kadar işçi çalışmayabilir. İşçinin çalışmadığı dönemdeki ücreti ve hakları saklıdır. Kurul kararına ve işçinin istemine rağmen önlem alınmadığında, işçi altı iş günü içinde belirli veya belirsiz süreli hizmet akdini feshedebilir. İş durdurulur veya işyeri kapatılır ise, bu madde hükümleri uygulanmaz.

Ağır ve tehlikeli işler

Madde 85: Çocuklar ve on altı yaşından küçük genç işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz. Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayıldığı, kadınlarla on altı yaşını doldurmuş fakat on sekiz yaşını bitirmemiş

genç işçilerin hangi ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri ilgili yönetmelikte belirtilmiştir.

Ağır ve tehlikeli işlerde rapor

Madde 86: Sağlığının bu işe uygun olduğu işe girerken yapılan ve her yıl en az bir kez tekrarlanan sağlık muayenesiyle verilen sağlık raporuyla belgelenmeyen işçi ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz. Sosyal Sigortalar Kurumu işe giriş muayenesi yapmaktan ka-çınamaz. İşveren istendiğinde bu raporları yetkili kişi ve kuruluşlara göstermek zorundadır.

3. 4857 Sayılı İş Kanunu'nda İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Maddelelere Eleştirel Bakış

4857 sayılı İş Kanunun 5. bölümü iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili maddelerden oluşmaktadır. Kanunla ilk defa işyerlerinde genel bir önleme politikası geliştirilmeye çalışılmıştır, ancak aşağıda görüleceği gibi iş sağlığı ve güvenliği alanında mevzuattan ve uygulamadan kaynaklanan sorunlar hala sürmektedir.

4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde, 80., 81. ve 82. maddeler toplu olarak ele alındığında şu değerlendirme yapılabilir: Eski kanunda olmayan düzenlemelerle, 80. maddede işverenin kurul kararlarına uyma zorunluluğunun getirilmesi; 81. maddede işyeri hekimlerine İş Kanununda yer verilmesi (eski yasada İSG Tüzüğü'nün 91. maddesinde yer almaktaydı) ve işyeri sağlık birimi oluşturulması; 82. maddede yine eski kanunda olmayan bir düzenlemeyle, işyerlerinde iş güvenliğiyle ilgili mühendis veya teknik elemanların görevlendirilmesi olumlu birer özelliktir.

Mevzuatın en önemli eksikliği işçilerin ve işyerlerinin, küçük ve orta boy işletmelerin büyük bir bölümünü geniş bir koruma açısından kapsam dışı bırakmasıdır. Üretimin şehirlerin uzak semtlerine, uzak bölgelerine kaydığı, apartman altlarında yayıldığı, işçilerin sağlıksız ortamlarda çalıştırıldıkları günümüz Türkiye'sinde bu mevzuatın uygulamada ciddi sorunlar yaratacağı açıktır.

Bu olumsuz tabloyu değiştirmek için, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinin, küçük ve orta boy işletmelerin işyeri ortak sağlık birimleri oluşturmalarının zorunlu hale getirilmesi, eşitliğin sağlanarak iş sağlığı ve güvenliğinden her çalışanın yararlanması gerekmektedir.

Sonuç olarak 4857 sayılı Kanunu'nun getirdiği en önemli yenilikler şu şekilde sıralanabilir:

- İSG konusunda işverenin eğitim verme zorunluluğu,

- İSG kurul kararlarının uygulanma zorunluluğu,
- İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı çalıştırma zorunluluğu,
- Yakın, acil ve hayati tehlike karşısında işçinin çalışmama hakkıdır.

4857 sayılı Kanunu'nun en önemli eksiklikleri ise şunlardır:

- Kapsam sorunu: İSG'ye ilişkin düzenlemelerde devlet memurları, tarım çalışanları vb. kapsam dışı kalmışlardır,
- Yaygınlık sorunu: 50 işçiden daha az işçi çalıştıran işyerlerinde İSG kurulu kurma, işyeri hekimi ve İSG uzmanı çalıştırma zorunluluğunun olmaması,
- Yakın, acil ve hayati tehlike karşısında işçinin çalışmama hakkını düzenleyen maddenin uygulanamamasıdır.

Denilebilir ki, 4857 sayılı İş Kanunu getirdiği yeniliklere rağmen, Avrupa Birliğinin iş sağlığı ve güvenliği alanındaki temel ilke ve kurallarının ulusal mevzuata yansıtılması açısından çok yetersiz kalmıştır.

4. Tüzükler

4857 sayılı İş Kanunu ve bu Kanuna göre hazırlanan yönetmeliklerle yeni düzenlemeler yapılmasından dolayı 2006/10330 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlükten kaldırılan tüzüklere aşağıda yer verilmektedir:

- Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü
- İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerlerinin Kapatılmasına Dair Tüzük
- Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak 7,5 saat veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Tüzük
- Hazırlama, Tamamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü
- Gebe veya Emzikli Kadınların Çalışma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük
- Kadın İşçilerin Sanayiye Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük

1475 sayılı İş Kanunu uyarınca hazırlanan ve halen yürürlükte olan iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tüzükler ise şunlardır:

- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
- Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşlerde ve İşyerlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri Hakkında Tüzük
- Yapı İşlerinde Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirleri Tüzüğü

- Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük

5. Yönetmelikler

Ulusal programla taahhüt edilen, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki Avrupa Birliği Direktiferi ile ilgili uyum çalışmaları devam etmektedir. Uyum çalışmaları sonucunda 30'dan fazla yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikler iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğinden ekranlı araçlara, gürültü, titreşim, kimyasal maddeler, patlayıcı ortamlarda çalışmalarla ilgili yönetmeliklerden kişisel koruyucular ile asbestle çalışmalara kadar farklı işkollarıyla ilgili yönetmelikleri kapsamaktadır. Pek çoğu aynı zamanda 4857 Sayılı İş Kanunu kapsamında olan bu yönetmeliklere aşağıda yer verilmektedir:

- Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik **(83/477/EEC) (78. md.)**
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik **(77. Md)**
- Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik **(90/270/EEC) (78. Md.)**
- Elle Taşıma İşleri Yönetmeliği **(90/269/EEC) (78. Md.)**
- Geçici veya Belirli Süreli İşlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Yönetmelik **(91/383/EEC) (78. Md)**
- Gürültü Yönetmeliği **(2003/10/EC-(86/188/EEC) (78.Md.)**
- Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliği **(92/58/EEC) (78. Md.)**
- İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği **(89/655/EEC) (78. Md.)**
- İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Eleman Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik **(82.Md.)**
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik **(80.Md.)** İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik **(89/654/EEC) (78. Md.)** İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Titreşim Yönetmeliği **(2002/44/EC) (78.Md.)** Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği **(92/57/EEC) (78. Md.)**
- Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği **(85.Md.)** Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik **(89/656/EEC) (78.Md.)**

- İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Yönetmelik (79. Md.)
- Sondajla Maden Çıkarılan İşletmelerde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği (92/91/EEC)
- Yeraltı ve Yerüstü Maden İşletmelerinde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği (92/104/EEC) (78. Md.) Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik (99/92/EC) (78. Md.) Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik (92/85/EEC) (88. Md.)
- Kanserojen ve Mutajen Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik (90/394/EEC-97/42/EEC-99/38/EC) (78. Md.)
- Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik (98/24/EC-2000/39/EC Sınır Değer) (78. Md.)
- Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği
- Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik (2000/54/EC-93/88/EEC-97/59/EC-97/65/EC) (78. Md.)
- Balıkçı Gemilerinde Yapılan Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik (93/103/EEC) (78/2. Md.) İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik (78. Md.)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tarafından Yapılacak Pi-yasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (81. Md.)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği (89/391/EEC) (78. Md.)
- Hazırlama, Tamamlama ve Temizleme İşleri Yönetmeliği (70. Md.)
- Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedi Buçuk Saat veya Daha az Çalışması Gereken İşler Hakkında Yönetmelik (63. Md. Son fıkrası)
- Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (71. Md.)
- Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik (73. Md.)
- İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik (81. Md.)

- Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Özel Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (76. Md.)

4857 sayılı Kanunun geçici 2 inci maddesine göre yürürlükte olan yönetmelikler:

- Yer altı Maden İşletmelerinde Elektrikli Lokomotiflerin Kullanılması Hakkında Yönetmelik
- Deniz, Göl veya Nehir Altında Bulunan Madenlerdeki Çalışmalar Hakkında Yönetmelik
- Grizulu Ocaklarda Elektrik Enerjisi Kullanılması Hakkında Yönetmelik
- Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik
- Askeri İşyerleriyle Yurt Emniyeti İçin Gerekli Maddeler İmal Olunan İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerlerinin Kapatılmasına Karar Vermeye Yetkili Komisyonun Yapısı, Çalışma Şekli ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Makine Koruyucuları Yönetmeliği

Görüldüğü gibi yönetmeliklerden bir bölümü Avrupa Birliği'nin İş Sağlığı ve Güvenliğiyle İlgili Direktiferi olup Türkçeye aynen çevrilmiştir. Çevirisi yapılan AB direktiferi yönetmelik olarak düzenlenmiş, ancak yönetmelik metinleri dağınık, çelişkili ve yüzeysel kalmıştır. Sonuçta AB direktiferinden ve İş Kanunundan hareketle hazırlanan, farklı kurallardan kaynaklandığı için de birbiriyle uyuşmayan iki farklı grup yönetmeliğin yürürlüğe girdiği söylenebilmektedir. Nitekim bu yönetmelikler uygulamada sorunlar yaşanmasına neden olurken, yönetmeliklerin bir bölümünün yürütmesi Danıştay tarafından durdurulmuştur.

Bu yönetmeliklerden İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği (AB Çerçeve Direktif 89/391/EEC) Danıştay 10. Dairesi tarafından önce yürütmesi durdurulmuş, daha sonra iptal edilmiştir. Temel ilke ve kuralları belirleyen İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği yürürlükten kaldırıldığı ve diğer yönetmeliklerin bu yönetmeliğe atıf olarak yapılan birçok maddesinin yasal dayanağı kalmadığı için uygulanamaz hale gelmiştir.

Danıştay 10 Dairesi, İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesindeki işyeri hekimi tanımının ve 18-19-20-25 ve 26. maddelerinin iptaline karar vermiştir.

Aynı şekilde Danıştay 10. Dairesi, İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesindeki iş güvenliği uzmanı tanımı ve 5,7,8,9,10,11,12,13,14,15 ve 16. maddeleri iptal edilmiştir.

ÇSGB tarafından hazırlanarak 15 Ağustos 2009 tarihinde yürürlüğe konulan İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik'in 4/b, 4/c, 35., 40., 41., 42., 44., 47., 48., 54. maddeleri ile 56. maddenin 1/a-3, 1/b-2, 1/b-4, 1/c-1 ve 1/c-2 alt bentlerinin yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

6. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği

İşverenlerin Yükümlülükleri

Madde 5: İşveren işle ilgili her konuda işçinin sağlık ve güvenliğini korumakla yükümlüdür, bu yükümlülük, uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alındığı veya işçilerin bu konudaki görevleri olduğu için ortadan kalkmaz.

Madde 6: İşveren, sağlık ve güvenliği korumak için: Risk değerlendirmesinde önlenebilir olduğu belirlenen riskleri önlemek, önlenemeyen riskleri sırasıyla kaynağa, ortama ve kişiye yönelik önlemler ile denetim altına almak, bilimsel teknik gelişmeleri izleyerek yeni önleme ve koruma yöntemlerini işyerinde uygulamak ve bu amaçla gerekli örgütlenmeyi kurmak ve hizmetleri üretmek, kaynağı sağlamak zorundadır.

Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

Madde 7: İşveren işyerinde önleme ve koruma hizmetlerinin yerine getirilmesi için: İşyerinde gerekli bilgi ve beceriye sahip yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, bu kişilere görevleri için yeterli zaman ve olanak sağlar. Bu kişiler bu görevleri yürüttükleri için zarara uğra-mamalıdır. İşyerinde bu görevleri yürütebilecek nitelikte personel yoksa, işveren yeterlik belgesi olan uzman kişi veya kuruluşlardan hizmet alır. İşveren bu kişi veya kuruluşlara, işçilerin sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi olası tehlikeler hakkında bilgi verir, işletme ve işçiler ile ilgili olan ve önleme koruma etkinliklerini ilgilendiren bilgileri aktarır.

İlk yardım, Yangınla Mücadele ve Kişilerin Tahliyesi, Ciddi ve Yakın Tehlike

Madde 8: İşveren işyeri büyüklüğünü, işin özelliğini ve insan sayısını göz önünde tutarak ilk yardım, yangınla mücadele ve kişilerin tahliyesi için önlem alınmasını sağlar ve işyerinde bu konularda eğitilmiş, uygun donanımına sahip, yeterli sayıda kişi görevlendirir. Bu alanlarda işyeri dışındaki kuruluşlarla bağlantı kurar ve sürdürür. Ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalmış ve kalması olası işçileri tehlikeler ve alınmış ve alınacak önlemler hakkında en kısa sürede bilgilendirir. Bu durumdaki işçilerin işi anında

bırakarak, çalışma yerine boşaltıp güvenli bir yere gidebilmeleri için düzenleme yapar ve olay anında bu yönde talimat verir. Bu durumlar için eğitilip görevlendirilen uygun donanımlı kişiler dışındaki işçilerin çalışmayı sürdürmeleri istenemez, işyerini veya tehlikeli bölgeyi boşaltan işçilerin bu nedenle zarar görmeleri engellenir. İşveren, ciddi ve yakın tehlikeyi haber veremeyen işçilerin kendi bilgileri ve teknik donanımları ile olumsuz sonuçları engelleyecek çalışmaları yapabilecek durumda olmalarını sağlamalı, kusurlu davranmadıkça bu girişimleri nedeniyle zarar görmelerini önlemelidir.

İşçilerin Bilgilendirilmesi

Madde 10: İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin etkin bir biçimde sürdürülmesi için işçiler bilgilendirilmelidir. Bu amaçla işveren işçilerin ve temsilcilerinin işyeri genelindeki, çalıştıkları bölümlerdeki veya yürüttükleri işlerdeki sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici önlemler ve koruma amacıyla görevlendirilmiş kişiler hakkında bilgilendirilmelerini sağlamak, işyerinde sağlık ve güvenlik ile ilgili özel görev ve sorumluluğu bulunan işçilerin veya temsilcilerinin bu görevlerini yürütebilmeleri için gerekli bilgilere ulaşmalarını sağlamak ve başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen işçilerin de aynı bilgileri almalarını sağlamak için söz konusu işçilerin işverenlerini de bilgilendirmek, zorundadır.

İşçilerin Görüşlerinin Alınması ve Katılımının Sağlanması

Madde 11: İşveren sağlık ve güvenlik konularında işçilerin veya temsilcilerinin görüşlerini alır, öneri getirme hakkı tanır ve görüşmelere katılmalarını sağlar ve riskler, önlemler, sağlık güvenlik çalışanlarının görevlendirilmesi, dışarıdan hizmet alınması, eğitim planlanması konularında görüşlerini alır. Bu alanda görevli işçi temsilcileri yürüttükleri görevler nedeniyle dezavantajlı duruma düşürülemezler. İşveren temsilcilere Yönetmelikte belirtilen görevlerini yerine getirebilmeleri için her türlü olanağı ve çalışma saatleri içerisinde yeterli zamanı sağlar. İşçi temsilcileri işverenin aldığı iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin ve sağladığı olanakların yetersiz olduğu kanısına vardıklarında Bakanlığa başvurma hakkına sahiptir ve işyerinde yetkili makamın yaptığı denetimler sırasında görüş bildirebilirler.

İşçilerin Eğitimi

Madde 12: İşveren işyerinde sağlık ve güvenliği sağlamak ve sürdürmek için işçinin çalıştığı yere ve yaptığı işe özel bilgi ve talimatları da içeren sağlık güvenlik eğitimi almasını sağlar. Bu eğitim özellikle; işe

başlarken, çalışma yeri, iş, iş ekipmanı ve teknoloji değiştiğinde yapılır. Eğitim değişen ve sonradan oluşan risklere uygun olarak yenilenir veya tekrarlanır. İşveren işyerine başka işyerlerinden çalışmak için gelen işçilerin karşılaşmaları olası sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimat almalarını sağlar. Sağlık ve güvenlik ile ilgili özel görevi bulunan işçi temsilcileri özel olarak eğitilir. Eğitim, işçilere veya temsilcilerine mali yük getirmez ve eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır.

İşçilerin Yükümlülükleri

Madde 13: İşçiler işyerinde sağlık ve güvenlikle ilgili aşağıdaki kurallara uymalıdır:

a) İşçiler davranış ve kusurları nedeniyle kendilerinin ve diğer kişilerin sağlık ve güvenliğinin olumsuz etkilenmemesi için azami dikkati gösterirler ve görevlerini, işveren tarafından kendilerine verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yaparlar.

b) İşçiler, işveren tarafından kendilerine verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda: Makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer araçları doğru kullanmalı; kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmalı ve kullanımdan sonra sakladığı yere geri koymalı, işyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalardaki güvenlik donanımlarını doğru kullanmalı ve bunları keyf olarak çıkarmamalı ve değiştirmemelidir;

c) İşyerinde sağlık ve güvenlik için ciddi ve ani bir tehlike olduğu kanısına vardıkları herhangi bir durumla karşılaştıklarında veya koruma önlemlerinde aksaklık ve eksiklik gördüklerinde, işverene veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisine derhal haber vermelidirler;

d) İşyerinde teftişe yetkili makamın sağlık ve güvenliğin korunması için belirlediği koşulların yerine getirilmesinde işveren veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi ile işbirliği yapmalıdırlar;

e) İşveren tarafından güvenli çalışma ortam ve koşullarının sağlanması ve kendi yaptıkları işlerde sağlık ve güvenlik yönünden risklerin önlenmesinde, işveren veya sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi ile mevzuat uygulamaları doğrultusunda işbirliği yapmalıdırlar.

Sağlık Gözetimi

Madde 14: İşveren her işçiye işyerinde karşılaşacağı sağlık güvenlik risklerine uygun sağlık gözetimi yapar. Bunun için her işçiye işe girerken sağlık durumunun yapacağı işe uygun olduğunu belirten sağlık raporu alınır. Bu raporlar işin devamı süresince işin özelliğine göre belirlenen düzenli aralıklarla tekrarlanan muayenelerle yenilenir.

Risk Grupları

Madde 15: Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, özürlüler ve diğer hassas risk grupları, özellikle bunları etkileyen tehlikelere karşı korunurlar.

Sağlık ve Güvenlik İşçi Temsilcisi

Madde 16: İşyerinde sağlık ve güvenlik çalışmalarına katılma, çalışmalarını izleme, önlem alınmasını isteme, öneri yapma gibi konularda işçileri temsil etmeye yetkili olan ve işçiler tarafından seçilen bir veya daha çok işçi sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi olarak görev yapar.

7. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanıp 20.09.2010 tarihli yazı ekinde sosyal tarafa gönderilmiş olan "İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı" TÜRK-İŞ tarafından incelenmiş ve şu değerlendirme yapılmıştır:

Konfederasyonumuz, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin sorunların kaynağında İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatının dağınık, uygulamanın etkin olmamasını, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yeterince olgunlaşmamasını ve eğitim eksikliğini görmenin bilinciyle, öncelikle insana değer veren, insanı, çalışanı koruyan yaklaşımlara önem vermektedir. Bu bağlamda Konfederasyonumuzca daha önce çeşitli platformlarda dile getirdiğimiz üzere, ilkesel olarak iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin piyasa ilişkilerine açılmasına sıcak bakmamakta, başta eğitim ve sertifika programları olmak üzere bu alanın her safhasında sivil toplum oluşumlarının, sendikaların, üniversitelerin, meslek oda ve birliklerinin katılımlarının sağlanmasını ve yönetmelik taslağının ilgili maddelerinde yer verilmesini talep etmektedir.

Taslağın 2 inci maddesinde devamlı olarak en az 50 işçi çalıştırma koşulu vurgulanmaktadır. Bunun sebebi 4857 sayılı kanundaki düzenlemelerdir. Ancak sosyal tarafarın uzun süredir üzerinde çalıştığı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarı Taslağında 50 işçi sınırlaması bulunmamaktadır. Bu nokta itibari ile yeniden 4857 hükümlerine dönerek yönetmelik çıkarılmak istenilmesi, hazırlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı ile çelişkiye düşmektedir. Bu bağlamda İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği Taslağının dayanak kanunu olan 4857 Sayılı İş Kanunu yerine kısa süre içerisinde çıkacağına inandığımız İSG Kanununa uygun olarak hazırlanması, bu kanun çıktıktan sonra yönetmeliğin görüşülmesi usul ekonomisine de uygun olacağı gibi yeni tartışmaların da önü kesilmiş olacaktır.

Taslağın tanımlar başlıklı 4 üncü maddesinde “Eğitim Kurumları” tanımını yapılırken kamu kurumu niteliğinde olup da uzun yıllardır bu görevi üstlenen meslek odası ve birliklere yer verilmemiştir. Bu yönetmeliğe dayanak teşkil eden 4857 sayılı İş Kanunun 81. Maddesinde Türk Tabipleri Birliği ve Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğinin isimleri özellikle zikredilmiş ve bu kuruluşların konu ile ilgileri kanun maddesinde vücut bulmuştur. Yönetmelik çıkarılırken bu kurumlara yer verilmemesi önemli bir eksiklikler

İşçilerin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen 9 uncu maddenin 6. fıkrasının ilk bendi, sağlık ve güvenliği etkileyebilecek tehlikelerin işçiler tarafından işverene bildirilmesini, durumun tespitini ve gerekli tedbirleri alınmasının talep edilmesini öngörmektedir. Ancak bunun şekli, yöntemi ve talebe itibar edilmemesi sonucunda ne olacağı hususu düzenlenmemektedir. Bu madde daha açıklayıcı olmalıdır.

Taslağın 20-b ve 26-b maddelerinin bentleri dikkate alındığında, her iki düzenlemede de gerek işyeri hekimi olsun ve gerekse iş güvenliği uzmanı olsun; hayati tehlike oluşturan ve acil müdahale gerektiren durumlarda işverenin veya vekilinin onayı alınarak işi geçici olarak durdurma yetkisine sahip bulunmaktadır. Halbuki taslak madde 46’da bu kişilerin mesleki bağımsızlığı vurgulanmaktadır. Hayati tehlike oluşturan ve acil müdahale gerektiren durumlarda işverenden onay almak mesleki bağımsızlıkla tezat teşkil etmektedir. Böyle bir durumda bu kişiler işi geçici olarak durdurup, işvereni bilgilendirmelidirler. Aksi hal verilen hizmetin özüne terstir.

Bu gelişmelerden sonra, Bakanlığın hazırladığı “İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği”, “İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” ve “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik”leri 27 Kasım 2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelikler incelendiğinde, Bakanlığın sosyal tarafarın, mesleki birliklerin ve odaların görüşlerini dikkate almadığı, iş sağlığı hizmetleri sunumu ve hizmetlerinin taşeronla devredilmesi ile işyeri ortak sağlık birimlerinin yerine işyeri dışında özel şirketlerin kuracağı birimlerin getirilmesi hususlarında ısrar ettiği görülmüştür.

8. Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği

Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 7 Mart 2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin 1 nci maddesine göre, 16 Mayıs 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği’nin 5 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “işyeri ortak sağlık birimi” ibaresi “işyeri ve güvenlik birimi, ortak sağlık ve güvenlik birimi” olarak değiştirilmiş,

“sağlık ocağı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya 24 Kasım 2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun gereği sağlık ocağının kaldırıldığı yerlerde aile hekimi,” ibaresi eklenmiştir.

Yönetmeliğin 2 nci maddesine göre, aynı yönetmeliğin eki EK I-Ağır ve Tehlikeli İşlere Ait Çizelgede geçen 47, 48, 60, 63, 68, 70, 71, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 101, 110, 111, 112, 114, 115, 124, 127, 132, 134, 135, 138, 145, 147, 150 ve 151 nci sıralar 14 ncü sırasında geçen “Çanak, çömlek, çini,” ibaresi 133 üncü sırasında geçen “ve mürekkep ihtiva eden malzeme” ibaresi ile 149 uncu sırasında geçen “(ciltçilik, klasör, dosya imali ve benzeri işler)” ibaresi metinden çıkarılmış ve çizelgenin 118 inci sırasında yer alan “bakım ve onarım işleri” ibaresi “bakım, onarım ve altyapı işleri,” şeklinde değiştirilmiştir.

Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği'ndeki bu değişiklik, 20 Ocak 2010 tarihinde toplanan Ağır ve Tehlikeli İşler Komisyonunun toplantısında işçi kesiminin muhalefetine karşın gerçekleştirilmiş, konfeksiyon ve triko imali işleri, mensucattan hazır eşya imali işleri, balıkhanede yapılan taşıma, depolama, dondurma, çeşitli safhalarda işleme ve diğer işler, şeker fabrikalarında üretim, hazırlama ambalajlamaya dair işler, insan ve eşya taşımaya özgü taşıt araçlarında pilotluk, kaptanlık, şoförlük ve bunlara yardımcı işleri, hastane, bakteriyoloji ve kimya laboratuvarları, eczacılık (ilaç imali, ham maddesi imali ve benzeri) işleri gibi pek çok iş cetvelden çıkarılmıştır. Böylece 40'tan fazla iş, 5763 sayılı Kanunla getirilen ağır ve tehlikeli işlerde çalışan işçilere mesleki eğitim verme zorunluluğundan da kurtarılmıştır.

Öte yandan 25 Kasım 2009 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfı Listesi Tebliği ile, tehlike sınıfı listesi az tehlikeli işler, tehlikeli işler ve çok tehlikeli işler şeklinde belirlenmiştir.

Sonuç olarak, işyeri sağlık ve güvenlik örgütlenmesiyle ilgili yönetmeliklerin birçok maddesi ILO'nun 161 sayılı İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi ve AB'nin Çerçeve Direktif ile uyumlu değildir. İptal kararlarından sonra yönetmelikleri uygulamak güçleşmiş ve sağlık güvenlik çalışanlarının yasal dayanakları belirsizleşmiştir.

9. İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik

17 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik, 4 Aralık 2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlan İşletme Belgesi Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Eski yönet-

melikle 10 kişi ve daha fazla işçi çalıştıran işletmelerin aılılabilmesi için zorunlu olan işletme belgesi koşulu, yeni yönetmelikte 50 veya daha fazla işçi çalıştıran işletmeler için zorunlu hale getirilmiştir. Eski yönetmeliğe göre işyerine ait kurma izin talebi iş müfettişleri tarafından incelenmekte ve yapılan inceleme sonucunda eksikliklerin tespit edilmesi durumunda, tespit edilen eksiklikler, ekleri ile birlikte Bölge Müdürlüğü tarafından işverene tebliğ edilmektedir. Yine eski yönetmelikte işyeri kurma izin talepleri en çok 30 gün içerisinde incelenmekteydi. Işyerinin kurma iznine esas belgelere ve iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun olarak kurulduğunun tespit edilmesi halinde, iş müfettişlerince hazırlanan rapor sonucuna göre Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen işletme belgesi işyerine gönderilmektedir. Yeni yönetmelikte işletme belgesi almak isteyen işverene başvuru ve beyan formu esas alınarak başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Bölge Müdürlüğü tarafından işletme belgesi düzenlenerek işverene aynı gün içinde verilmektedir. Işletme belgesi verilen işyerleri, iş müfettişlerince işletme belgesi talebinden en geç üç ay içinde teftiş edilmektedir. Işyerinde yapılan teftişte, iş sağlığı ve güvenliği açısından başvuru ve beyan formunda belirtilen hususlar incelenmektedir. Bu hususlara aykırılık tespit edilmemesi halinde verilen işletme belgesi kesinleşmektedir. Aykırılık tespit edilmesi halinde, aykırılığın giderilmesi için işveren üç ay süre verilmekte, üç ay içerisinde teftiş edilmeyen işyerlerinin işletme belgesi kesinleşmektedir.

Görüldüğü gibi, yeni yönetmelikle tüm işletmeler içinde yüzde 98'lik paya sahip olan küçük ve orta boy işletmeler iş sağlığı ve güvenliği açısından iş teftişi dışında bırakılmakta, başka bir ifadeyle işverenin insafına bırakılmaktadır. Bununla birlikte, 50 veya daha fazla işçi çalıştıran işletmelere üç ay içerisinde eksikleri giderilmemesi halinde de işletme belgesi verilmektedir. Böylece işletme belgesinin alınmasının kolaylaştırılmasıyla, iş sağlığı ve gvenliğinlemlerinin alınmadığı, işyerlerine yönelik teftişin kaldırıldığı koşullarda iş kazalarına davetiye çıkarılmaktadır. Nitekim, son yıllarda Davutpaşa'dan başlayarak birçok işyerinde, en son OSTİM ve İvedik Organize Sanayi Bölgesi'nde meydana gelen iş kazalarında son yönetmelikten kaynaklanan teftiş eksikliğinin azımsanmayacak bir payı bulunmaktadır. Son çıkan yönetmelikle sadece işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı alıştırma ve iş sağlığı ve güvenliği kurulları oluştırma zorunluluğu olmayan küçük ve orta işletmeler değil, aynı zamanda 50 veya daha fazla işçinin çalıştığı ve işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanının çalıştırılma ve iş sağlığı ve güvenliği kurulları oluştırma zorunluluğu olan işyerlerindeki işçiler de büyük bir risk ve tehlike altında çalışmaktadırlar.

10. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Çıkarılması Yönündeki Çalışmalar

"İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı" taslak metni, ilk kez 21 Aralık 2006 tarihinde altıncısı yapılan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi olağan toplantısında sosyal tarafarın görüşlerine sunulmuştur. İSG Kanun Tasarısı 2008 yılına kadar birkaç kez değişmiş ve 2008 yılı sonunda sosyal tarafa gösterilmeden TBMM'ye sunulmak üzere Başbakanlığa gönderildiği bilgisine ulaşılmıştır.

En son Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan 08 Temmuz 2010 tarihli yazı ekinde TÜRK-İŞ'e gönderilen "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarı Taslağı" incelenmiş ve şu şekilde değerlendirilmiştir:

Tasarı Taslağının, çalışma ilişkilerinde hayati bir alan oluşturan iş sağlığı ve güvenliği kurallarını, İş Kanunu dışında müstakil bir kanun olarak düzenleyip tüm çalışanları ve tüm işyerlerini kapsama alması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Ancak, Tasarı Taslağı ile 4857 sayılı İş Kanunun yürürlükten kaldırıldığı belirtilen maddelerinde yer alan düzenlemelerin tamamı taslak metnine yansıtılmamış, bu nedenle bazı boşlukların doğmasına yol açılmıştır.

Tasarı Taslağının "İstisnalar" başlıklı 3 ncü maddesinin (ç) fıkrasında; Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar kapsam dışı bırakılmıştır. Oysa 5510 sayılı kanun kendi adına bağımsız çalışanları da iş kazası ve meslek hastalıkları kapsamına almakta ve bunlar için prim ödeme zorunluluğu getirmektedir. Ayrıca işyeri tehlike derecesine göre de tasnif yapmaktadır. Kendilerinden prim kesilen kendi adına bağımsız çalışanların da İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına alınması gerekli görülmektedir.

Tasarı Taslağının "Tanımlar" başlıklı 4 ncü maddesinin (o) fıkrasında yapılan "İş Kazası " tanımı, 5510 sayılı kanunun 13 ncü maddesinde yer alan İş Kazası tanımı ile örtüşmemektedir. Uygulamada boşluk yaratılması ve doğabilecek uyuşmazlıklara meydan verilmemesi için İş Kazası tanımının 5510 sayılı Yasadaki tanıma paralel hale getirilmesi zorunlu görülmektedir.

Tasarı taslağının 7 nci maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre, İşveren; mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmalarını da kapsayacak iş sağlığı ve güvenliği hizmetini sunmak için çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde (A) sınıfı, tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde en az (B) sınıfı, az tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde en az (C) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı ile bütün tehlike sınıflarında yer alan işyerlerinde işyeri hekimi görevlendirmekle yükümlüdür. Bünyesinde

bu vasıfara sahip personel bulunmayan işyerlerinde, bu hizmetin tamamı veya bir kısmı ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınarak yerine getirilebilir. Bu şekilde hizmet alınması işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

Tasarı Taslağının "İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri" başlıklı 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında 50 den fazla çalışanı bulunan işyerleri için işyeri hekimi istihdam edilmesi zorunlu kılınmalıdır. Hizmet alımının özelleştirilmesi konusunda Danıştay tarafından verilmiş iptal kararları dikkatten uzak tutulmamalıdır.

Tasarı Taslağının 9 uncu maddesinin 2 nci fıkrasına göre, İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanları görevlendirildikleri işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan tedbir ve tavsiyelerini işveren veya işveren vekiline yazılı olarak beyan etmekle, beyan edilen hususların işveren tarafından yerine getirilmemesi halinde ise bu hususu Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

Tasarı Taslağının "İş yeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının görev, yetki ve yükümlülükleri" başlıklı 9 ncu maddesinin (2) numaralı fıkrasında, işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının mevzuata aykırı tespit ve önerilerini dikkate almayan işvereni Bakanlığa bildirme görevini yerine getirebilmesi için istihdam güvencesi sağlayıcı düzenleme yapılmalı otonomi sağlanmalıdır. Aksi halde işyeri hekimleri ile iş güvenliği uzmanlarının, işten çıkarılma endişesi ile görevlerini yerine getirmeleri mümkün olmayacaktır.

Tasarı taslağının 12 inci maddesinin 2 numaralı fıkrasına göre, İşveren veya işveren vekili, çalışanın talebi yönünde karar vermesi halinde çalışan, gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbiri alınıncaya kadar çalışmaktan kaçınabilir. Tasarı Taslağının "Çalışmaktan kaçınma hakkı" başlıklı 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının sonunda yer alan "kaçınabilir" ibaresinin "kaçınır" şeklinde değiştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca fıkranın sonuna 4857 sayılı İş Kanunda yer alan "işçinin çalışmadığı dönemdeki ücreti ve hakları saklıdır" cümlesi eklenmelidir.

Tasarı Taslağının "İş kazası ve meslek hastalıklarının kayıt ve bildirimi" başlıklı 13 ncü maddesinin (4) numaralı fıkrasının, "iş kazası ve meslek hastalıklarının işveren tarafından bildirimi, incelenmesi, işyerinde tutulacak kayıt ve raporların hazırlanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça tebliğ ile belirlenir." şeklinde değiştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tasarı Taslağının "Sağlık gözetimi" başlıklı 14 ncü maddesinin 2 numaralı fıkrasında, bir işyerinde çalışacakların işe girişlerinde, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu olmadan işe başlatılamayaca-

ğı hükme bağlanmış ise de, işyerinin bulunduğu yerde sağlık birimi yok ise nasıl ve nereden rapor alınabileceği belirtilmemiştir. Bu fıkrada boşluk yaratılmaması için, kimden rapor alınacağı açıklanmalıdır.

Tasarı Taslağının "İşçi sağlığı ve güvenliği çalışan temsilcisi" başlıklı 18 nci maddesinde, işçi temsilcisinin nasıl seçileceği ve usulü belirtilmemiştir. Seçim şekil ve usullerinin yönetmelikle tespit olunacağına dair düzenleme getirilmelidir. Aynı maddenin sonuna (7) numaralı fıkra olarak; "İşçi temsilcileri, işverenin aldığı iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin ve sağladığı olanakların yetersiz olduğu kanısına vardıklarında Bakanlığa başvurma hakkına sahiptir ve işyerinde yetkili makamın yaptığı denetimler sırasında görüş bildirebilirler" cümlesi eklenmelidir.

Tasarı Taslağının "Ulusal iş sağlığı ve güvenliği konseyi " başlıkla 19 ncu maddesinin (ç) fıkrası, Türkiye tarafından onaylanmış bulunan ILO nun 144 sayılı "en ziyade temsil yetkisi" sözleşmesi doğrultusunda değişiklik yapılmalı ve yönetim kurulunda en çok üyeye sahip işçi ve işveren konfederasyonuna temsil hakkı tanınmalıdır.

Nasıl ki, 4857 sayılı İş Kanununun Asgari Ücret tespitini düzenleyen maddesi "en çok üyeyi bünyesinde barındıran işçi konfederasyonuna" temsil hakkı tanınmakta ise, nasıl ki, ILO'nun 144 sayılı sözleşmesi doğrultusunda hazırlanmış bulunan 2824 ve 2822 sayılı kanunlarda, toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi en çok üyeye sahip işçi sendikasına tanınmış ise, nasıl ki, toplu sözleşme yapma yetkisi bulunmayan sendikaya o işyerinde üyeleri bulunsa bile sendika temsilcisi tayin etme hakkı tanınmamış ise, nasıl ki, işyerinde yetki alamamış ya da toplu iş sözleşmesi yapamamış sendika üyelerinden işverence sendika aidatı kesilme zorunluluğu bulunmamakta ise, ulusal iş sağlığı ve güvenliği konseyinde temsil hakkının en çok üyeye sahip işçi konfederasyonuna tanınması gerekmektedir.

Her ne kadar aksi görüşte olanlar demokrasinin çokluk ilkesini gerekçe göstermekte iseler de bunun demokratik temsili önlediği iddia edilemez. Çünkü en ziyade temsil ilkesinin var oluş sebebi, diğer kuruluşların temsiline engel olmak değil, tam tersi işçi-işveren-devlet dengesinde tarafların çelişki yaratılmadan güçlü bir şekilde temsiliyi sağlamaktır.

Maddenin yukarıda açıklanan öneri doğrultusunda düzenlenmesi, Türkiye'nin de onayladığı uluslararası sözleşmelerin gereği olarak görülmektedir.

Tasarı taslağının 20 nci maddesinin 2 numaralı fıkrasına göre, Asıl işveren ile alt işveren faaliyetlerinin, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebileceği durumlarda, alınması gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi ve uygulanması konularında gerekli koordinasyon asıl işveren tarafından sağlanır. Asıl işveren, alt işverenin çalışanlarına karşı o iş-

yeri ile ilgili bu Kanundan doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur. Tasarı Taslağının "İş sağlığı ve güvenliğinin koordinasyonu" başlıklı 20 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan, "o işyeri ile ilgili bu kanundan doğan yükümlülüklerden " ibaresi taslaktan çıkarılmalıdır. Bu cümlenin, "Asıl işveren, alt işverenin çalışanlarına karşı alt işveren ile birlikte sorumludur" şeklinde düzenlenmesi kanun yapma tekniğine daha uygun düşmektedir.

Tasarı taslağının 21 inci maddesinin 7 numaralı fıkrasına göre, İşveren, bu madde gereğince işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür. Tasarı Taslağının "İşin durdurulması" başlıklı 21 nci maddesinde, 4857 sayılı İş Kanunda yer alan "işyerinin kapatılması" düzenlemesine yer verilmemiştir. İş sağlığı ve güvenliğinin önemi dikkate alındığında "işyerinin kapatılması" haline yer verilmemiş olması önemli bir eksikliklerdir.

Ayrıca Maddenin (7) numaralı fıkrasının şu şekilde değiştirilmesi gerekli görülmektedir: "İşveren, bu madde gereğince işin durdurulması sebebiyle işsiz kalanlara ücretini ödemekle yükümlüdür. Ancak, durdurma süresi ile sınırlı olmak koşulu ile çalışanın kabul etmesi halinde meslek ve durumuna göre, ücretinden düşüklük olmadan başka bir iş verebilir."

Tasarı Taslağının "İdari para cezaları " başlıklı 25 inci maddesinde düzenlenen cezalar yeterli görülmemektedir. İş sağlığı ve güvenliği gibi hayati önem taşıyan konuda, öngörülen yaptırımların daha caydırıcı ve işverenin önlem almasını zorunlu kılacak ölçüde olması gerekmektedir.

Tasarı taslağının 28. Maddesinin 1-a fıkrasında yer alan ve 4857 sayılı İş Kanunun 2. Maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinde geçen, "veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan" ibaresini "veya asıl işin bir bölümünde işin gereği veya teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan" olarak değiştirmeyi öngören değişiklik konfederasyonumuz tarafından asla kabul edilemez.

Bilineceği üzere bu konu 4857 sayılı İş Kanunun kabulünden bu yana gerek İş Mahkemeleri ve Yüksek Yargı Organlarında, gerek akademik ve gerekse sendikal çevrelerde yoğun bir şekilde tartışılmış, sonuçta yüksek yargı maddenin bu cümlesi içinde geçen ile ibaresini ve olarak kabul etmiş ve madde içersinde anılan tüm şartların bir arada gerçekleşmesi koşulunu aramıştır. Madde içinde yapılmak istenen değişiklik ile maddenin içeriği boşalacak ve "işletmenin ve işin gereği gibi" gibi soyut bir gerekçeye dayanılarak alt işverenlik yolu açılacaktır. Maddenin amacı

ve baskın unsuru “teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde” alt işverenlik uygulamasının yapılabilmesidir.

Bu nedenle İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı ile doğrudan ilgisi olmayan ve sosyal tarafarın en fazla üstünde tartıştıkları ve nihayetinde yüksek yargı uygulaması ile içi doldurulmuş bir kanun hükmünü yeniden belirsizliğe sürüklemeye çalışmanın gerekçesi Konfederasyonumuz tarafından anlaşılamamıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarı Taslağı ile yapılmak istenen bu değişiklik çalışma barışını bozucu olduğu gibi en başından itibaren bağımsız bir İş Sağlığı ve Güvenliği kanunu için destek vermiş olan Konfederasyonumuz açısından da son derece üzücü ve kaygı vericidir. Bu nedenle bahsi geçen değişikliğin tasarı taslağı metni içerinden çıkarılmasını talep ediyoruz.

Bakanlığa yazılan yazıda onaylanmayan ILO sözleşmeleri üzerinde de durulmuştur: Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nün, iş sağlığı ve güvenliği alanında temel ölçütleri belirleyen 155 ve 161 sayılı sözleşmeleri imzalamış olmasına karşın, İnşaat İşyerlerinde Sağlık ve Güvenlik sözleşmesi olan 167 sayılı sözleşme ve 175 sayılı Tavsiye Kararını, Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi olan 176 sayılı sözleşme ile 183 sayılı Tavsiye Kararını ve Tarımda Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi olan 184 sayılı sözleşme ile 187 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Teşvik Sözleşmesini henüz onaylamamıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatının eksiksiz hayata geçirilmesi ve hukuki zemininin tam olarak sağlanabilmesi için yukarıda belirtilen ILO sözleşmelerinin de zaman geçirilmeden imzalanmasının beklendiği yönünde taleplere yer verilmiştir.

11. 5763 Sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Kamuoyunda “İstihdam Paketi” olarak bilinen 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 15 Mayıs 2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5763 Sayılı Kanun Madde 3: 4857 sayılı Kanunun 78 inci maddesi, madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği yönetmelikleri

Madde 78: Bu Kanuna tabi işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması, işyerlerinde kullanılan araç, gereç, makine ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve özel durumları sebebiyle korunması gereken kişilerin çalışma şartlarının düzenlenmesi, ayrıca iş sağlığı

ve güvenliği mevzuatına uygunluğu yönünden; işçi sayısı, işin ve işyerinin özellikleri ile tehlikesi dikkate alınarak işletme belgesi alması gereken işyerleri ile belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler ve bu belge veya belgelerin alınmasına ilişkin usul ve esaslar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda yapılacak risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların usul ve esasları ile bunları yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli iznin verilmesi ve verilen iznin iptal edilmesi Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

4857 sayılı İş Kanunun kabulünden sonra, kanunun 78. maddesine dayanılarak çeşitli yönetmelikler yürürlüğe konmuştu. Bu yönetmeliklerden İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetmeliği, İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Danıştay tarafından kısmen ya da tamamen iptal edilmişti. Danıştay'ın iptal nedenleri arasında tek belirleyici neden olmasa da " tüzük ve yönetmelikler" çıkartılır hükmü bulunmasına rağmen tüzük çıkartılmayıp, yalnızca yönetmeliklerle düzenleme yapılmış olması da vardı. 5763 sayılı Kanunun ilgili maddesinden tüzük sözcüğünün çıkartılarak bu engelin aşılmasının amaçlandığı söylenebilmektedir. Ancak İSG alanındaki tüm düzenlemelerin yönetmeliklere bırakılmasıyla bu alanda bir boşluk ve kaos olacağı biçiminde yagyn bir görüş vardır.

5763 Sayılı Kanun Madde 4: 4857 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri

Madde 81: İşverenler, devamlı olarak en az elli işçi çalıştırdıkları işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işçilerin ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütölmesi amacıyla, işyerindeki işçi sayısı, işyerinin niteliği ve işin tehlike sınıf ve derecesine göre;

- a) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmakla,
- b) Bir veya birden fazla işyeri hekimi ile gereğinde diğer sağlık personelini görevlendirmekle,
- c) Sanayiden sayılan işlerde iş güvenliği uzmanı olan bir veya birden fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle, yükümlüdürler. İş-

verenler, bu yükümlölüklerinin tamamını veya bir kısmını, bünyesinde çalıştırdığı ve bu maddeye dayanılarak çıkarılacak yönetmelikte belirtilen vassıfara sahip personel ile yerine getirebileceğı gibi, işletme dışında kurulu ortak sağıık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak da yerine getirebilir.

Bu şekilde hizmet alınması işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. İşyeri sağıık ve güvenlik biriminde görevlendirilecek işyeri hekimleri, iş güvenliğı uzmanları ve işverence görevlendirilecek diğler personelin nitelikleri, sayısı, işe alınmaları, görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma şartları, eğitimleri ve belgelendirilmeleri, görevlerini nasıl yürütecekleri, işyerinde kurulacak sağıık ve güvenlik birimleri ile ortak sağıık ve güvenlik birimlerinin nitelikleri, ortak sağıık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınmasına ilişkin hususlar ile bu birimlerde bulunması gereken personel, araç, gereç ve teçhizat, görevlendirilecek personelin eğitim ve nitelikleri Sağıık Bakanlığı, Türk Tabipleri Birliğı ve Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğınin görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Kanuna veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuatına göre çalıştırılmakta olan hekimlere, üçüncü fıkrada öngörölen eğitimler aldırılmak suretiyle ve aslı görevleri kapsamında, çalışmakta oldukları kurum ve kuruluşların asıl işveren olarak çalıştırdıkları işçilerin işyeri hekimliğı hizmetleri gördürölür. Bu kurum ve kuruluşların diğler personel için oluşturulmuş olan sağıık birimleri, işyeri sağıık ve güvenlik birimi olarak da kullanılabilir."

4857 sayılı İş Kanunun 81. maddesi gereğince 50 ve daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde işyeri hekimi çalıştırılması, 82. maddesinde de iş güvenliğı ile görevli mühendis veya teknik eleman çalıştırılması zorunluluğı bulunmaktaydı. 5763 sayılı Kanun ile 82. madde kaldırılmış, 81. madde ise "İş sağıığı ve güvenliğı hizmetleri" başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Bu madde ile, "İşyeri Hekimliğı" olan maddenin başlığı "İş Sağıığı ve Güvenliğı Hizmetleri" olarak değıştirilmekte; İSG hizmetlerinin götürölmesinin zorunlu olduğı çalışanlar yine devamlı olarak en az 50 işçinin çalışmakta olduğı işyerleri ile sınırlı tutulmakta; ve bu hizmetlerin işyerinde çalıştıracakları personel aracılığıyla verilebileceğı gibi işyeri dışında kurulu olan ortak sağıık ve güvenlik birimlerinden de alınabileceğı belirtilmektedir.

Sonuçta, işyerinde işyeri hekimi ve iş güvenliğı uzmanı çalıştırılması zorunluluğunun kaldırılmasıyla işyeri dışından ortak sağıık ve güvenlik birimlerinden hizmet yolunun açılmasıyla İSG alanının piyasaya açılması, piyasanın insafına bırakılması tehlikesi söz konusudur. Meslek birlikleri ve meslek odaları tarafından dile getirildiğı gibi, bu durum İSG hizmetlerini

olumsuz etkileyebilecek, işgücü maliyetlerini artıracabilecek ve istihdamı artırmak yerine azalması sonucunu doğurabilecekler.

Öte yandan, iş kazalarına ilişkin (özellikle Tuzla tersaneleriyle ilgili) tartışmalarda "eğitim" konusu işverenler tarafından sürekli olarak gündemde tutulmuştu. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin yanında 5763 sayılı Kanunla çalıştığı işle ilgili meslek eğitimi almamış işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaları yasaklanmış, diğer bir deyişle ağır ve tehlikeli işlerde çalışan işçilere mesleki eğitim zorunluluğu getirilmiştir. Ancak bu durum mesleki eğitimin altyapısı kurulmadığı için uygulamada sorun yaratmış ve 40'tan fazla iş ağır ve tehlikeli işler cetvelinden çıkarılmıştır. Denilebilir ki, 4857 sayılı İş Kanununun yanında, 5763 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler de AB'nin çerçeve direktifindeki ilke ve kuralları ulusal mevzuata yansıtmada yetersiz kalmıştır.

12. 6009 Sayılı Kanunda İş Sağlığı ve Güvenliğiyle İlgili Yapılan Değişiklikler

1 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe giren Gelir Vergisi ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 48 inci Maddesine göre 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu Kanunun uygulanması bakımından;

a) İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görev yapmak üzere Bakanlıkça belgelendirilmiş hekimler, işyeri hekimini; mühendis, mimar ve teknik elemanlar ise iş güvenliği uzmanını,

b) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini vermek üzere, gerekli donanım ve personele sahip olan Bakanlıkça yetkilendirilen kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren şirketlerce kurulan ve işletilen müesseseler ortak sağlık ve güvenlik birimini,

c) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görev yapacak işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının eğitimlerini vermek üzere Bakanlıkça yetkilendirilen kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren şirketlerce kurulan ve işletilen müesseseler eğitim kurumunu, ifade eder."

Aynı Kanunun 49 uncu Maddesine göre, 4857 sayılı İş Kanununun 81 inci maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmış, ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

"İşyeri sağlık ve güvenlik birimleri ile ortak sağlık ve güvenlik biriminin nitelikleri, ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınmasına ilişkin hususlar, bu birimlerde bulunması gereken araç, gereç ve teçhizat

ile görevlendirilecek işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin nitelikleri, sayısı, işe alınmaları, görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, eğitimleri ve belgelendirilmeleri ile eğitim kurumlarının yetkilendirilmeleri, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı eğitim programlarının ve bu programlarda görev alacak eğiticilerin niteliklerinin belirlenmesi ve belgelendirilmeleri ile eğitimlerin sonunda yapılacak sınavlar ilgili tarafarin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

İşyeri hekimlerinin, işyeri sağlık ve güvenlik birimleri ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinde görevlendirilmeleri ve hizmet verilen işyerlerinde çalışan işçilerle sınırlı olmak üzere görevlerini yerine getirmeleri hususunda diğer kanunların kısıtlayıcı hükümleri uygulanmaz."

6009 Sayılı Kanunun 50 nci Maddesine göre ise, 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına (1) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (m) bendi eklenmiş, takip eden bent buna göre teselsül ettirilmiştir:

"m) İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı, diğer teknik ve sağlık personel ile işçilere eğitim vermek için kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren şirketler ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerini yetkilendirmek, gerektiğinde yetkilerini iptal etmek, hizmetin etkin ve verimli bir şekilde verilir verilmediğinin kontrol ve denetimini sağlamak, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının eğitimleri sonundaki sınavları yapmak veya yaptırmak, belgelerini vermek,"

Eklenen m bendiyle işverenlere iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin özel hukuk tüzelkişilerinden de oluşabilecek ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden alınmasının yolu açılmış, başka bir ifadeyle işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma yükümlülüğü taşeronlara devredilmiştir. Yapılan bu değişiklikler meslek birlikleri ve odaları tarafından İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin bazı maddeleri için açılan yürütmeyi durdurma ve iptal davası sonucunda Danıştay tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararlarının aşılması amacını taşıdığı söylenebilmektedir. Nitekim bu çerçevede, İş Kanunun 2 inci ve 81 inci maddesinde yapılan son değişiklik yönünde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 27 Kasım 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği", "İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik" ve "İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik"leri yürürlüğe girmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞ KAZALARI, MESLEK HASTALIKLARI VE ÖLÜMLER

1.Türkiye'de İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Ölüm

Aşağıdaki tabloda görüleceği gibi, 2005 yılında iş kazası sayısı 73.923 iken bu sayı 2006'da 79.027'ye, 2007 yılında 80.602'ye yükselmiş, 2009 yılında ise 64.316'ya gerilemiştir. İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu ölümler incelendiğinde, 2001-2004 dönemindeki ve 2008 yılındaki göreceli gerilemenin ardından 2009 yılında tekrar yükselişe geçerek 1.171 ölüm olarak gerçekleşmiştir. Aşağıdaki tabloda yıllar itibariyle iş kazaları, meslek hastalıkları ve ölümlere yer verilmektedir.

İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Ölüm İstatistikleri

Yıl	İş Kazası	Meslek Hastalığı	Ölüm
1995	87.960	975	919
1996	86.807	1.115	1.492
1997	98.318	1.055	1.473
1998	91.895	1.400	1.252
1999	77.955	1.025	1.333
2000	74.847	803	1.173
2001	72.357	883	1.008
2002	72.344	601	878
2003	76.668	440	8 11
2004	83.830	384	843
2005	73.923	519	1.096
2006	79.027	574	1.601
2007	80.602	1.208	1.044
2008	72.963	539	866
2009	64.316	429	1.171

Kaynak: SSK İstatistik Yıllığı (son iki yıl SGK İstatistik Yıllığı)

Ülkemizde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından tutulan istatistikler, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na tabi olarak çalışan işçileri kapsamaktadır. SGK verilerinin yal-

nızca sigortalıları kapsadığı, sigortalıların sayısının da yaklaşık 9 milyon kişi olduğu, buna karşılık toplam istihdamın yaklaşık 22.5 milyon kişi olduğu düşünülürse, gerçekte iş kazaları ve buna bağlı olarak ölümlerin, meslek hastalıklarının çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilk defa yapılan, 2007 yılı Nisan, Mayıs ve Haziran dönemini alan "İş Kazaları ve İşe Bağlı Sağlık Problemleri" konulu araştırmaya göre, her 100 çalışandan 2.9'u son bir yılda iş kazası geçirmiştir. Raporun en önemli iki noktası, iş kazası geçirenlerin yüzde 56.6'sının on kişiden az çalışan işyerlerinde meydana gelmesi ve iş kazası geçirenlerin yüzde 40.4'ünün geçirmiş olduğu kaza nedeniyle işinden uzaklaşmış olmasıdır. Raporun çarpıcı noktalarından biri de, her 100 çalışandan 3.7'si çalıştığı işle bağlantılı olarak meslek hastalığına yakalanmasıdır.

Türkiye'de iş kazaları bütün işkollarında yaygın olarak görülmektedir, ancak diğer işkollarıyla karşılaştırıldığında inşaat, metal ve maden işkollarında kaza sayısı, kaza sıklık oranı, kaza ağırlık oranı, ölüm ve yaralanma oranını çok yüksektir. Madencilik, metal ve inşaat işkollarının iş kazaları açısından adeta yarış halinde olduğu söylenebilir. 2009 yılında inşaatta 156, madende 19 ve metal işkolunda 32 işçi hayatını kaybederken, 781 kişi ile en yüksek ölümlü iş kazası sayısının "bilinmeyen" kategorisinde görülmesi SGK verilerindeki ciddi eksikliği ortaya koymaktadır. İnşaat ve maden işkollarındaki iş kazaları, meslek hastalıkları ve ölümler aşağıda iki ayrı tabloda gösterilmektedir.

İnşaatta İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Ölüm İstatistikleri

Yıl	İş Kazası	Meslek Hastalığı	Ölüm
2000	7.845	31	379
2001	8.459	11	341
2002	7.982	7	319
2003	8.198	8	274
2004	8.106	10	263
2005	6.480	3	290
2006	7.143	5	397
2007	7.615	16	359
2008	5.574	6	297
2009	6.877	9	156

Kaynak: SSK İstatistik Yıllığı (son iki yıl SGK İstatistik Yıllığı)

Madende İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Ölüm İstatistikleri

Yıl	İş Kazası	Meslek Hastalığı	Ölüm
2000	6.843	315	70
2001	7.104	426	61
2002	6.587	313	42
2003	5.647	301	54
2004	5.481	132	38
2005	6.011	358	82
2006	6.722	416	35
2007	6.293	996	38
2008	6.516	328	66
2009	9.063	210	19

Kaynak: SSK İstatistik Yıllığı (son iki yıl SGK İstatistik Yıllığı)

Aşağıdaki tabloda iş kazalarının işletme büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde, 2009 yılında meydana gelen 64.316 iş kazasının 40.671'i 1-49 işçi çalıştıran işyerlerinde gerçekleştiği görülmektedir. Başka bir ifadeyle, anılan yıl iş kazalarının yüzde 63'ü işyeri büyüklüğü 50'nin altında işçi çalıştıran işyerlerinde gerçekleşmiştir. Burada mevzuatın en önemli eksikliği, iş sağlığı ve güvenliği açısından küçük ve orta boy işletmelerde çalışan ve toplam istihdamın yaklaşık yüzde 60'ını oluşturan işçileri kapsam dışı bırakmasıdır.

İş Kazalarının İşletme Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2009)

İşyeri Büyüklüğü	İş Kazası	Oran (Yüzde)
1-49 İşçi	40.671	63
50-99 İşçi	5.697	9
100-249 İşçi	7.019	11
1-249 İşçi	53.387	83
249 +	10.929	17
Toplam	64.316	100

Kaynak: 2009 Yılı SGK İstatistik Yıllığı

Meslek hastalığı, "Sigortalının çalıştığı işin niteliğine göre, tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık ve ruhi arıza halleri" olarak tanımlanmaktadır. Kısaca, meslek hastalıkları, çalışanların uygun olmayan iş sağlığı ve güvenliği koşullarında çalışmaları ile ortaya çıkan hastalıklardır. Türkiye iş kazalarında dünyanın en önde gelen ülkelerinden biri iken, meslek hastalıklarında ise sonlarda gelmektedir. SGK verilerine göre meslek hastalığı vaka sayısı çok düşüktür. 2007 yılı istatistiklerine göre 1.208, 2008 yılında 539, 2009 yılında ise 429 meslek hastalığı vakası tespit edilmiştir. Bu sayılar ülkemiz için oldukça düşük sayılardır. Meslek hastalıkları vaka sayılarının düşük çıkmasının nedeni meslek hastalığı olgularının saptanamamasıdır. Örneğin 2009 yılında tespit edilen 429 meslek hastalığından 210'u madden işkolunda görülmektedir. Bu durumda meslek hastalıkları olgularının yaklaşık yarısı bir tek işkolunda görülmektedir. Ülkemizdeki toplam çalışanlar, toplam işkolları sayısı, gürültü, kimyasallar, toz ve deri hastalıkları vb. sağlık riskleri dikkate alındığında meslek hastalıkları vaka sayısının çok düşük olduğu söylenebilmektedir. Başka bir ifadeyle, meslek hastalıklarının varlığı, yaygınlığı gibi konularda Türkiye'de yeterli veriler bulunmamaktadır.

Oysa gelişmiş ülkelerde, örneğin Almanya'da her yıl 40.000, ABD'de 400.000 dolayında meslek hastalığı olgusunun rapor edildiği bilinmektedir. Çalışan sayısına göre yılda her bin işçi için 4-12 yeni meslek hastalığı vakası beklendiği dikkate alınırsa ve 2009 yılında sadece 9 milyon SGK'lı çalışan üzerinden bir hesaplama yapılacak olunursa, Türkiye'de 36.000-108.000 yeni meslek hastalığı vakası olması gerekmektedir. Türkiye'de meslek hastalıklarında en büyük sorun, var olan meslek hastalıklarının ortaya çıkarılamaması, istatistiklerin düzenli olarak tutulmaması ve meslek hastalıklarının tedavilerinin yapılamamasıdır.

Ülkemizde halen İstanbul, Ankara ve Zonguldak'ta olmak üzere üç Meslek Hastalıkları Hastanesi bulunmaktadır. Meslek hastalıkları olgu sayısının yüzde 80'inden fazlası bu üç ilde görülmektedir. Oysa işyerlerinin ve işçilerin ancak yüzde 40'ı bu 3 ilde bulunmaktadır. Bu da gösteriyor ki, meslek hastalıkları hastanesi sayısı yetersizdir ve meslek hastanesi işlevini yerine getirmekten gitgide uzaklaşmaktadır. Adana, Kocaeli, Bursa, İzmir, Gaziantep gibi sanayileşmiş, işçilerin yoğun olarak çalıştıkları iller meslek hastalıkları hastanelerinden yoksundur. Burada meslek hastalıkları hastanelerinin açılması kadar, bu hastanelerin ihtiyaçları karşılayacak bir biçimde yeniden yapılandırılmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. ILO Güvenlik Kültürü Raporu'nda da görüldüğü gibi, iş kazaları ve meslek

hastalıklarını önlemek mümkündür. Korunma, meslek hastalıklarında en iyi yöntemdir. Bunun için koruyucu sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak gerekmektedir.

2. Avrupa'da İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Ölüm

Aşağıdaki tabloda Avrupa'nın 30 ülkesinde meydana gelen ölümcül iş kazalarına yer verilmektedir. Buna göre, 2000-2007 yıllarını kapsayan dönemde Finlandiya, Danimarka, İsveç, Norveç, Lüksemburg, İrlanda, Yunanistan ve Hollanda ölümcül iş kazaları bakımından Avrupa'nın en iyi durumundaki ülkeleri olarak yer alırken, Almanya, İtalya ve Türkiye en kötü tabloya sahip ülkeler olarak dikkati çekmektedir. 2007 yılında meydana gelen iş kazaları sonucunda Malta ve Lüksemburg'da 7, Estonya'da 21, Norveç'te 36, Slovenya'da 38, Finlandiya'da 40, Letonya'da 58, İrlanda'da 62, Danimarka'da 65, İsveç'te 75, Belçika'da 89, Hollanda, İsviçre ve Slovakya'da 96, Litvanya'da 98 çalışan hayatını kaybetmiştir. Son yıllarda Avrupa Birliği'ne üye olan Bulgaristan, Macaristan ve Romanya'da hayatını kaybeden çalışan sayısı sırasıyla 149, 119 ve 474 kişidir. 2007 yılında Almanya'da 682, İtalya'da 847 çalışan hayatını kaybederken, Türkiye'de aynı yıl ölümcül iş kazaları sonucunda 1044 çalışan hayatını kaybetmiştir. Dünyada en fazla iş kazası olan ülkeler arasında Türkiye üçüncü sırada yer alırken, AB ülkeleri arasında ölümlü iş kazaları açısından ilk sırada yer almaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun verilerine göre Türkiye 2003-2007 döneminde yüz binde 14.4, 13.6, 15.5, 20.0 ve 12.0 ile ölümlü iş kazası oranında ilk sırada yer almaktadır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde, Türkiye'deki ölümlü iş kazası oranının İngiltere'den yaklaşık 20 kat daha fazla olduğu görülmektedir.

Avrupa'da Ölümlü İş Kazaları

Ülke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belçika	115	120	103	84	108	83	84	89
Bulgaristan	---	---	---	---	110	108	128	149
Çek Cumh.	---	---	---	---	192	163	156	187
Danimarka	68	52	57	51	44	56	58	65
Almanya	1018	981	947	901	804	678	773	682
Estonya	---	---	---	---	---	24	27	21
İrlanda	30	54	53	59	47	65	44	62
Yunanistan	57	50	70	68	56	32	67	---
İspanya	803	739	805	722	695	662	680	572
Fransa	851	852	803	782	743	593	545	584
İtalya	1202	1068	967	991	944	918	987	847
Letonya	---	---	---	---	61	56	53	58
Litvanya	---	---	---	---	90	112	105	98
Lüksemburg	15	12	10	7	6	10	12	7
Macaristan	---	---	---	---	163	128	125	119
Malta	---	---	---	---	---	6	8	7
Hollanda	103	83	91	104	83	75	100	96
Avusturya	236	222	218	227	213	214	187	168
Polonya	---	---	---	---	---	468	493	479
Portekiz	354	346	339	298	294	283	243	265
Romanya	---	---	---	---	---	530	416	474
Slovenya	---	---	---	---	---	17	29	38
Slovakya	---	---	---	---	90	84	87	96
Finlandiya	47	55	48	49	57	65	54	40
İsveç	58	56	60	56	57	68	68	75
İngiltere	280	233	219	224	215	209	237	230
Norveç	48	46	38	43	43	45	31	36
İsviçre	---	---	---	---	97	75	78	96
TÜRKİYE	1173	1008	878	811	843	1096	1601	1044

Kaynak: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/>
 (* Türkiye verileri SSK Yıllıklarından alınmıştır)

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun verilerine göre Türkiye 2003-2007 döneminde yüz binde 14.4, 13.6, 15.5, 20.0 ve 12.0 ile ölümlü iş kazası oranında ilk sırada yer almaktadır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde, Türkiye'deki ölümlü iş kazası oranının İngiltere'den yaklaşık 20 kat daha fazla olduğu görülmektedir.

ILO Verilerine Göre Ölümlü İş Kazası Oranları / 100.000

	2003	2004	2005	2006	2007
İngiltere	0.7	0.7	0.6	0.7	---
Almanya	2.8	2.6	2.4	---	---
Fransa	3.7	3.5	2.7	3.0	---
İspanya	5.3	4.9	4.7	4.4	3.8
Rusya	13.1	12.9	12.4	11.8	12.4
Türkiye	14.4	13.6	15.5	20.0	12.0

Kaynak: <http://laborsta.ilo.org>

(*Türkiye verileri SGK Yıllıklarından alınmıştır)

Dünya Sağlık Örgütü WHO'nun verilerine göre Türkiye 2003-2007 döneminde yüz binde 7.8, 6.2, 7.5, 7.3 ve 14.2 ile meslek hastalıklarında son sırada yer almaktadır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde, Türkiye'deki meslek hastalığı oranının İsveç'ten 32 kat daha az olduğu görülmektedir.

WHO Verilerine Göre Meslek Hastalığı Oranları /100.000 (2003-2007)

	2003	2004	2005	2006	2007
İsveç	430.9	349.5	285.5	234.4	---
Finlandiya	---	---	193.6	191.5	---
Norveç	114.9	95.5	74.9	110.7	---
Letonya	60.8	119.1	105.1	70.5	101.3
Almanya	31.4	31.5	29.9	26.8	---
Türkiye	7.8	6.2	7.5	7.3	14.2

Kaynak: <http://data.euro.who.int/hfad/b/>

(*Türkiye verileri SGK yıllıklarından alınmıştır)

Aşağıda ILO kaynaklı iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla ilgili bazı karşılaştırmalı bilgilere yer verilmektedir:

- Dünyada her yıl 2 milyon işçi iş kazalarından veya meslek hastalıklarından hayatını kaybediyor.
- Dünyada her yıl 160 milyon işçi işle ilgili meslek hastalıklarına yakalanmaktadır.
- Dünyada her gün 5 bin işçi hayatını kaybetmektedir. Başka bir ifadeyle, dünyada her bir dakikada 3 işçi ölmektedir.
- Dünyada her yıl 22 bin çocuk işçi iş kazalarında hayatını kaybetmektedir.
- Pakistan'daki bir fabrika işçisinin işyerinde herhangi bir nedenle ölme olasılığı Fransa'daki bir fabrika işçisine göre 8 kat daha fazladır.
- Kenya'da taşımacılık sektöründe çalışanlar arasındaki ölümler Danimarka'dakinden on kat daha fazladır.
- Guatemala'daki inşaat işçilerinin çalıştıkları işlerde ölme olasılıkları İsviçre'de aynı işyerinde çalışanlara göre 6 kat daha fazladır.
- Dünya gayri saf hasılasının yüzde 4'ü yaralanma, kazalar ve hastalıklar nedeniyle kaybolmaktadır. (ILO ölçütlerine göre 2008 yılında Türkiye'nin iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı katlanacağı maliyet yaklaşık 38 milyar TL olarak hesaplanmaktadır.)
- Son yirmi yılda iş kazalarında Japonya ve İsveç'te yüzde 20, Finlandiya'da ise yüzde 62 oranında bir düşüş olmuştur. Bunun nedeni daha az işçinin tehlikeli işlerde çalışması ve işyerlerinin daha güvenli hale getirilmesi olarak açıklanmaktadır.
- ILO'nun 2002 yılında hazırladığı "Güvenlik Kültürü Raporu"na göre, meslek hastalıklarının tümü, iş kazalarının yüzde 98'i önlenemez kazalardır. Bu kazaların ancak yüzde 2'si önlem alınsa bile önlenememektedir. ILO'nun Raporu'nun iş kazaları ve meslek hastalıklarının, dolayısıyla yaralanmaların ve ölümlerin kader olmadığını göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONSEYİ

VE EYLEM PLANI

1. 2006-2008 Eylem Planı

İş sağlığı ve güvenliğinin tüm topluma mal edilmesi ve sorunların sosyal tarafarın katılımıyla çözümlenebilmesi, çalışanların sağlık ve sosyal refahlarının temini için Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve ILO'nun 155 sayılı Sözleşmesi gereği Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi kurulmuştur.

TÜRK-İŞ'in de temsil edildiği Konsey, 2005 ve 2006 yılı boyunca bir dizi toplantı yapmış, bu toplantılar sonucunda "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi"ni kabul etmiş, bu belge doğrultusunda 2006-2008 Eylem Planını belirlemiştir.

Buna göre;

1. AB normlarına uygun bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çıkarılacak,

2. İş Sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemeler bütün çalışanları kapsayacak,

3. İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemeler bütün işyerlerine yaygınlaştırılacak,

4. İş sağlığı ve güvenliği hizmet birimleri etkin hale getirilecek, 5. İş kazaları sayısı en az yüzde 20 oranında azaltılacak,

6. Ülkemizdeki meslek hastalıkları tanı sistemleri geliştirilecek,

7. Ülkemizde kamu eliyle yürütülen iş sağlığı ve güvenliği teknik destek hizmetleri yüzde 20 artırılabilecek.

Bakanlığın 2006-2008 Politika Belgesi'nde yer alan ulusal iş sağlığı ve güvenliği hedefleri değerlendirildiğinde; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun çıkarılamadığı, iş kazalarının yüzde 20 oranında azalmadığı, meslek hastalıkları tanı sisteminin geliştirilemediği ve yaygınlaştırılabilemediği görülmektedir.

2. 2009-2013 Eylem Planı

Bakanlığın son olarak hazırladığı, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi'nde (2009-2013) çeşitli hedeflere yer verilmektedir.

Bu hedefler şunlardır:

1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve ilgili mevzuat çalışmalarının tamamlanması

2. Yeni mevzuatın uygulanmasını sağlamak amacıyla ilgili tarafların ve kamuoyunun bilgilendirilmesi ve tanıtım faaliyetlerinin Konsey üyesi kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmesi

3. İş kazası oranının yüzde 20 azaltılması

4. Beklenen ancak tespit edilememiş meslek hastalığı vaka sayısının yüzde 500 artırılması

5. Sunulan İSG laboratuvar hizmetlerinin ulaştığı çalışan sayısının yüzde 20 artırılması

6. Ulusal Konsey üyesi kurum ve kuruluşların yürüttükleri iş sağlığı ve güvenliği proje, eğitim ve tanıtım faaliyetlerinin yüzde 20 artırılması.

Bakanlığın hazırladığı 2006-2008 Politika Belgesi'ndeki pek çok madde hayata geçirilmemişken, ekonomik krizin ve krize bağlı işyeri kapatmaların ve işçi çıkarmalarının yaygınlaştığı son dönemde Bakanlığın hazırladığı 2009-2013 Politika Belgesi'ndeki hedeflere ulaşılması gerçeği görünmemektedir. Nitekim işveren temsilcileri, 17 Mart 2009 günü toplanan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi toplantısında, 2009-2013 İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi'nin oylanması sırasında çekimser oy kullanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU İLERLEME RAPORLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Avrupa Birliği Komisyonu 2008 ve 2009 yılı ilerleme raporlarında Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tablo şu şekilde yer almıştır:

1. 2008 Yılı Raporunda İş Sağlığı ve Güvenliği

"Türkiye'nin müktesebatla iyi derecede uyum sağladığı iş sağlığı ve güvenliği alanında bir miktar ilerleme olmuştur. İşçilerin gerekli mesleki eğitimi almadan, ağır ve tehlikeli işlerde çalışmalarını yasaklamak üzere İş Kanunu gözden geçirilmiştir. Kimyasal maddelerden kaynaklanan tehlikelere dair sağlık ve güvenlik önlemleri uygulama mevzuatı değiştirilmiş ve Mart 2008'de yürürlüğe girmiştir. İş Teftiş Kurulu, teftiş uygulamalarını uyumlaştırmaya başlamış ve kapasitesini daha da geliştirmiştir. Ancak, önemli eksiklikler devam etmektedir. Özellikle, Çerçeve Direktif'in aktarılmasına dair mevzuat henüz kabul edilmemiştir. Mevcut mevzuat özel sektördeki tüm çalışanları kapsamamakta ve kamu sektöründeki işçileri dışarıda bırakmaktadır. İstatistikler, ölümcül iş kazaları ve hastalıklarının özellikle Tuzla Tersanesi'nde önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Mevzuatın uygulanması için bilinçlenmenin artırılması, eğitim ve teftiş kurumlarının kapasitelerinin geliştirilmesi dahil olmak üzere daha fazla çaba gereklidir. Bu alanda hazırlıklar başlamıştır."

2. 2009 Yılı Raporunda İş Sağlığı ve Güvenliği

"İş sağlığı ve güvenliği konusunda bazı gelişmeler kaydedilmiştir. Eğitimler ve farkındalığın artırılmasına yönelik faaliyetler sayesinde müktesebat konusunda uzmanlık ilerlemiştir. Ancak işyerlerinde işçilerin güvenliği ve sağlığı konulu çerçeve direktifin uygulanmasına ilişkin yasanın olmayışı en büyük eksikliklerdir. Kamu sektörü çalışanları halen iş sağlığı ve güvenliği yasası kapsamında değildir. Mesleki hastalıklar ve kazalara ilişkin bilgi toplama sisteminin daha da güçlendirilmeye ihtiyacı vardır. Son resmi verilere göre, 2007 yılında 80.602 iş kazası gerçekleşmiştir. Kayıt dışı sektördeki kazalar bildirilememektedir. Eğitim ve ilave personel almak suretiyle İş Teftiş Kurulu'nun idari kapasitesi artırılmıştır. Ancak yasanın uygulanmasının etkin biçimde denetlenmesi açısından çalışan başına düşen müfettiş oranı yetersizdir."

ALTINCI BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE

SENDİKAL YAKLAŞIM

1. Toplu İş Sözleşmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliğiyle İlgili Maddeler

Sendikaların imzaladıkları toplu iş sözleşmeleri iki ana bölümden oluşur. Bunlar ücretler ve idari maddelerdir. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili maddeler idari maddeler kapsamındadır. Sendikalar daha iyi bir ücret almaya çalışırken, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili maddelerin de ayrıntılı bir şekilde TİS'lerde yer almasına çalışmalıdırlar. Ücretin ve sosyal hakların yanında iş sağlığı ve güvenliği sorunlarına yeterince eğilememe sonucunda iş sağlığı ve güvenliği alanında ulusal mevzuattan gelen haklar kağıt üzerinde kalıp işletilemez duruma gelebilmektedir. Sendikalar iş sağlığı ve güvenliği alanında eğitimle-riyle, birimleri-yle, araştırmalarıyla henüz istenilen düzeyde değildir. Bu da TİS'lerde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili maddelerin yeterince olmaması ya da olsa bile etkili bir biçimde hayata geçirilememesi gibi sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

2. İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Örnek Çalışmalar

a) TÜRK-METAL ve MESS tarafından gerçekleştirilen eğitimlerden, planlanan ortak eğitim projelerinden metal işkolunda örgütlü yüzlerce işçi yararlanmaktadır.

b) İnşaat işkolunda YOL-İŞ sendikasıyla İNTES arasında ortak çalışmalar başlamış, ortak eğitim merkezi açılmıştır. İki sendika iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili çeşitli AB projeleri uygulamaktadır.

c) ÇİMSE-İŞ sendikasıyla ÇMİS ortaklığında OHSAS-18001 Projesi çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları sürdürülmektedir.

d) Deri iş kolunda T.DERİ-İŞ sendikasıyla TÜDİS ortaklığında "İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Modelinin Uygulanması Projesi" uygulanmıştır.

e) Basın-İŞ sendikasının gerçekleştirdiği iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri.

f) TEKSİF'in gerçekleştirdiği iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri.

3. TÜRK-İŞ'in İş Sağlığı ve Güvenliği Alanındaki Çalışmaları

İş Sağlığı ve Güvenliği konusuna büyük önem veren , eğitim faaliyetleriyle, yayınlarıyla, bu alandaki çalışmalarını sürdüren TÜRK-İŞ, toplumun tüm kesimlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği bilinci ve kültürünün

yaratılması için tarafarın çabalarını yoğunlaştırmaları gerektiğine inanmaktadır.

İşçi sağlığı iş güvenliği konusunu çevre konusuyla birlikte ele alan TÜRK-İŞ'in, başta riskli işkolları, ara kademe teknik elemanların eğitimi, karma eğitimler, işkolu ve işyeri eğitim çalışmaları olmak üzere, bu alandaki çalışmaların sayısı yılda 40 haftayı bulmaktadır.

Bu eğitimler, panel, sempozyum gibi faaliyetlerle, afş, broşür, kitap gibi yayınlarla desteklenmektedir. Ayrıca, genç işçilere yönelik eğitimlerin yanı sıra, son 10 yıldır çocuk işçilik konusu da eğitim çalışmalarına dahil edilmiştir. TÜRK-İŞ, çocuk işçiliğine karşı mücadeleyi temel sorunların çözümü yönündeki mücadelenin bir parçası olarak görmektedir. Çocuk işçiliğine karşı mücadele eden ulusal ve bölgesel eylem komitelerimiz, konuyu yerelden ulusala, ulusaldan uluslararası platforma sürekli gündemde tutmaktadırlar.

Ancak, tek başına TÜRK-İŞ'in bu faaliyetlerinin yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Başta devlet olmak üzere, işçi- işveren, üniversiteler, mesleki birlikler gibi kurum ve kuruluşlar, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin tarafarı durumundadır. Çalışanların sağlığının korunmasında, üretimin sürdürülmesinde ve çalışma barışının korunmasında tarafara sorumluluklar düşmektedir.

Ortak amaç, çalışanların yaşam kalitelerinin artırılması, işletmelerin üretime devam etmeleri ve Türkiye'nin verimlilik düzeyinin yükseltilmesidir. Bunun için başta devlet olmak üzere tarafar olarak birlikte çalışmalı, huzurlu, sağlıklı güvenli çalışma ortamı ve kültürü birlikte geliştirilmelidir.

4. İş Sağlığı ve Güvenliği Alanına Sendikal Yaklaşım

Günümüzde küreselleşme rekabetin boyutlarını genişletmiş, maliyetlerin düşürülmesi temel hedef haline gelmiştir. Kayıt-dışı ekonominin yaygın olması, sosyal güvenlik haklarına uyulmaması, vergi ödenmemesi ve sigortasız-sendikasız işçi çalıştırılması bakımından da temel sorunların yaşandığı işletmeler küçük ve orta boy işletmelerdir. Bilindiği gibi, ekonomik sıkıntılar yaşayan, teknolojileri geri olan KOBİ'lerde maliyetin ilk düşürüldüğü yer, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleridir. Bu koşullarda, açık ve iş kazası riski arasında tercih yapmaya zorlanan insanlar, sağlıksız ortamlarda çalışmayı, yani iş kazası riskini tercih etmektedirler. Özelleştirme, taşeronlaşma ve esnek çalışma biçimleri de sağlıksız-güvenliksiz bir çalışma yaşamını dayatmaktadır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğiyle ilgili ILO sözleşmelerinin ve AB standart ve normlarının, 4857 sayılı İş Kanununun ve çıkarılan yönetmeliklerin kimi maddelerine yansdığı görülmektedir. Ancak, çağdaş işçi sağlığı ve iş gü-

venliği standartları ve normlarından söz edilebilmesi için, tüm işyerlerinin ve tüm çalışanların sağlık ve güvenlik kapsamında olması gerekmektedir. Özellikle küçük ve orta boy işletmelerdeki, tarımsal alandaki olumsuz koşullar dikkate alındığında bu maddelerin yeterli olmadığı görülmektedir.

İşçi sağlığı ve güvenliği kurulunun sadece 50'den fazla işçi çalıştıran işyerlerinde kurulması; sağlık birimi kurma ve işyeri hekimi çalıştırma zorunluluğunun yine 50'den fazla işçi çalıştıran işyerlerini kapsamaması; iş güvenliği ile ilgili görevli mühendis veya teknik elamanlarının yine 50'den fazla işçi çalıştıran işyerleri için getirilmesi önemli bir eksikliktir. Kaldı ki, "İstihdam Paketi" adı verilen 5763 sayılı Kanun'la iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin serbest piyasanın insafına bırakılma tehlikesi vardır.

Bilindiği gibi, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinin tüm işyerleri içindeki oranı yaklaşık yüzde 90'ı bulmaktadır. SGK'nın verilerine göre, iş kazalarının yüzde 63'ü 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde olduğu göz önünde tutulursa, çalışanların büyük bir bölümünün sağlık-güvenlik haklarından yararlanamadıkları ortaya çıkmaktadır.

Bu olumsuz tabloyu değiştirmek için, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinin ortak sağlık birimleri oluşturmalarının zorunlu hale getirilmesi, eşitliğin sağlanarak iş sağlığı ve güvenliğinden her çalışanın yararlanması gerekmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi" başlıklı taslak raporda, Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin güçlü ve zayıf noktalarına yer verilmiştir. Taslak metni incelendiği zaman, sisteminin zayıf noktala-

rının güçlü noktalarından çok daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre, sistemde 10 güçlü nokta varken zayıf tarafı ise 17 maddede ifade edilmektedir. Bu zayıf noktalardan ikisi belirtilirse; birincisi, mevzuatın dağınıklığı ve kapsamı, ikincisi ise mevzuatın etkili uygulanmamasıdır. Raporun hazırlandığı yıldan bu yana yaşanan gelişmeler (yönetmeliklerin yürütmesinin Danıştay tarafından durdurulması, ayrı bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun çıkarıla-maması ve 4857sayılı İş Kanunu'nun 5. Bölümünde yer alan eksik ve sorunlu maddelerle) ulusal mevzuatın halen dağınık olduğunu ve bir kapsam sorunu bulunduğunu göstermektedir. Mevzuatın sorunlu olduğu bir yapıda, uygulama da etkili olamamaktadır.

Raporda yer alan, "Avrupa Birliği iş sağlığı ve güvenliği kavramı göz önüne alındığında, iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerine doğrudan ve dolaylı katılan ve İş sağlığı ve güvenliği sisteminde tanımlanan kurum

ve kuruluşların iletişim, eşgüdüm, politikalar planlama ve organizasyon konularında dağınıklık içinde bulundukları ve birbirini tamamlayan, katkı sağlayan ve teşvik eden bir yapının mevcut olmadığı görülmektedir," tespiti de halen geçerliğini büyük ölçüde korumaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün hazırladığı "Güvenlik Kültürü Raporu"na göre, meslek hastalıklarının tümü, iş kazalarının yüzde 98'i önlenabilir kazalardır. Türkiye'de çalışanların tamamının iş sağlığı ve güvenliğinin koruyucu şemsiyesi altına alınması, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının, dolayısıyla ölümlerin ve yaralanmaların önlenmesi için, "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi" başlıklı raporda yer alan hususlar ile ILO'nun "Güvenlik Kültürü Raporu" dikkate alınarak şunlar yapılmalıdır:

- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğiyle ilgili ILO sözleşmelerinin ve AB standart ve normlarının, 4857 sayılı İş Kanununun ve çıkarılan yönetmeliklerin kimi maddelerine yansıdığı bilinmektedir. Ancak, çağdaş işçi sağlığı ve iş güvenliği standartları ve normlarından söz edilebilmesi için, tüm işyerlerinin ve tüm çalışanların sağlık ve güvenlik kapsamında olması gerekmektedir. Özellikle küçük ve orta boy işletmelerdeki, tarımsal alandaki olumsuz koşullar dikkate alındığında bu maddelerin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu olumsuz tabloyu değiştirmek için, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinin ortak sağlık birimleri oluşturmalarının zorunlu hale getirilmesi, eşitliğin sağlanarak iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinden her çalışanın yararlanması gerekmektedir.
- Ulusal mevzuat bir bütün olarak tarım, inşaat, maden, denizcilik vb. tüm sektörleri ve çalışanları içine alarak, ILO sözleşmeleri, AB direktifleri, uluslararası standart, norm ve ilkeler yönünde düzenlenmelidir. Türkiye, İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155, İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 sayılı ILO sözleşmelerini onaylamıştır. Bunlar olumlu adımlardır. ILO'nun tarımda iş güvenliğine ve iş sağlığına ilişkin 184 sayılı Sözleşmesi ile 192 sayılı Tavsiye Kararı, ILO'nun bu soruna verdiği önemi göstermektedir. Tarımın yanında inşaatla ilgili 167 sayılı İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 175 sayılı Tavsiye Kararının ve ILO'nun 176 sayılı Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 183 sayılı Tavsiye kararının, ayrıca ILO'nun 187 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliğini Teşvik Sözleşmesinin onaylanması ve ulusal mevzuata yansıtılması yönündeki çalışmaların en kısa zamanda başlatılması gerekmektedir.
- İş Kanunu içinde kimi maddelerin yer aldığı iş sağlığı ve güven-

liğıyle ilgili maddeler değil, örneklerine ABD, İsveç, Finlandiya gibi gelişkin ülkelerdeki gibi bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu sosyal tarafarın da taleplerini dikkate alınarak en kısa zamanda çıkarılmalı ve Kanun ilgili tüzük ve yeterli sayıda yönetmelikle desteklenmelidir.

- "İstihdam Paketi" adı verilen 5763 sayılı Kanun'la iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin serbest piyasanın insafına bırakılması söz konusudur. Çıkarılması planlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliğinde 50 işçi sınırlaması devam ederken, 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini dışarıdan sağlamalarının, başka bir ifadeyle sağlık hizmetlerinin taşeronla devredilmesinin yolu açılmıştır. Anılan yönetmelikle, işyeri hekimleriyle iş güvenliği uzmanlarının iş tanımlarında, çalışma biçimlerinde çeşitli sıkıntıların yaşanacağı, bu durumun iş sağlığı ve güvenliği kurullarıyla risk değerlendirmesi çalışmalarına da olumsuz yansıtacağı söylenebilmektedir.
- "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi" Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nde kabul edilmiş, bu belge doğrultusunda 2006- 2008 Eylem Planı belirlenmiş, ancak plandaki hedeflere ulaşamamıştır. Önceki belge de dikkate alınarak Konsey'de kabul edilen 2009-2013 Eylem Planı'ndaki hedeflere ulaşılmalıdır. Bu hedeflere ulaşılmasında küresel kriz, ekonomik kriz ya da işçi maliyetleri bahane edilmemelidir.
- Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin acil yapması gereken çalışmalardan biri de, ülke düzeyinde iş sağlığı ve güvenliği veri tabanının başta maden, inşaat, metal, gemi tersane yapımı, tarım olmak üzere tüm sektörler dikkate alınarak farklı boyutlarıyla ortaya çıkarılmasıdır.
- İşyerlerinde oluşturulan İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları demokratik yapılar olarak düzenlenmeli, kurulların yaptırım gücü olmalıdır.
- İş müfettişi sayısı artırılmalı ve işyeri denetimleri etkin olmalıdır. İş denetimi Türkiye'nin 1950 yılında onayladığı 81 Nolu ILO sözleşmesi çerçevesinde, çalışma hayatının denetimi bağımsız bir birim tarafından yapılmalıdır.
- İşyerlerine işletme belgesi verilirken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması koşuluna bağlanması iş kazalarının önlenmesinde hayati bir önem taşımaktadır. Bu noktada iş denetiminin işlevi vazgeçilmezdir. Bu nedenle, İşletme Belgesi Hakkındaki Yönetmelik yerine 17 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi

Alınması Hakkında Yönetmelik yeniden çıkarılmalıdır.

- Toplumda iş sağlığı ve güvenliği duyarlılığı ve bilinci oluşturmak için yapılmakta olan İSG haftaları, bölgesel konferanslar vb. etkinlikler çeşitlenerek sürdürülmeli, İSG eğitimleri bu alanı da içine alacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
- Sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarının sağlanması, iş kalitesinin artırılması ve buna bağlı olarak iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, ölümlerin ve sakatlanmaların ortadan kaldırılması veya azaltılması sadece yasal düzenlemelerle, mevzuatla mümkün olamamaktadır. Yasaların yanında başta işçi ve işveren kesimi olmak üzere, toplumun her kesiminde güvenlik bilincinin ve güvenlik kültürünün oluşturulması hayati bir önem taşımaktadır.
- İşverenler iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili alacakları tedbirleri ek bir maliyet olarak görmemeli, tam tersine tedbirleri, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltan, dolayısıyla maliyeti azaltan, verimliliği ve üretim artışını sağlayan uygulamalar olarak dikkate almalıdır. Küreselleşen dünyada sağlıklı ve güvenli bir işyerinin ve bu işyerinde üretilmiş malların rekabet şansını artırdığı da göz ardı edilmemelidir.
- Sosyal tarafarın, inşaat işkolunda YOL-İŞ sendikasıyla İNTES'in, metal işkolunda TÜRK-METAL sendikasıyla MESS'in, çimento işkolunda ÇİMSE-İŞ sendikasıyla ÇMİS'in, deri işkolunda T. DERİ-İŞ sendikasıyla TUDİS'in ve BASIN-İŞ sendikasının ve TEKSİF'in iş sağlığı ve güvenliği alanında sürdürdüğü örnek çalışmalar diğer işkollarında yaygınlaştırılmalıdır.
- Sendikalar her türlü olumsuzluğa karşın, iş sağlığı ve güvenliği alanında birimleri, eğitimleriyle, araştırmalarıyla iyi bir düzeye gelmeli, işkollarının gerektirdiği eğitimleri yaygınlaştırmalı, işçilerin hak ve özgürlüklerini koruyup geliştirmeye çalışırken, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili maddelerin TİS'lerde yer alması için mücadele etmeli, işçilerin iş sağlığı ve güvenliği haklarını geliştirmelidirler. Çalışanlar öncelikle kendi sağlıkları ve güvenlikleri için iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almalı, iş sağlığı ve güvenliği kurullarında etkin çalışmalı, çalışma barışı için, işletmenin verimliliği için iş sağlığı ve güvenliği kültürü edinmeleri gerçeğini göz ardı etmemelidirler.
- Tüm tarafarca göz ardı edilmemesi gereken en önemli nokta ise, iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının çözümünün "önce insan" anlayışında odaklanan adaletçi, eşitlikçi ve katılımcı bir yaklaşımla her alanda örgütlenme kültürünün edinilmesiyle mümkün olacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURULLARI

1 .İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Kurulması

4857 sayılı İş Kanunu'nun 80 inci maddesine göre; sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az 50 işçi çalıştıran, altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun kurulması zorunludur. Anılan madde çerçevede İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları, işyeri koşullarında işçi ve işveren temsilcilerini, alanın ilgililerini buluşturmak, iş sağlığı ve güvenliği kurallarının uygulanmasında ve denetlenmesinde tarafarın iletişimini, eşgüdümünü ve katılımını sağlamak üzere oluşturulmasını öngörmüştür.

İşçi sayısının tespitinde işyerinde çalışan kapsam içi, kapsam dışı tüm işçiler birlikte ele alınır. İşverene bağlı fabrika, müessese, işletme ve işletmeler grubu gibi birden çok işyeri bulunduğu durumlarda 50'den fazla işçi çalıştıran her bir işyerinde ayrı ayrı birer iş sağlığı ve güvenliği kurulması zorunludur.

2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Amacı

- Sağlıklı ve güvenli işyerinin oluşturulması
- İşçi sağlığının korunması,
- İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleme çalışmalarının yapılmasıdır.

3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Oluşumu

- İşveren veya işveren vekili (Bu kişi kurul başkanıdır)
- İş Kanununun 82 inci maddesine gereğince iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman (Bu kişi kurul sekreteridir. İşveren tarafından atanır.)
- İş Kanununun 81 nci maddesine gereğince görevlendirilen işyeri hekimi (İşveren tarafından atanır)
- İnsan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir kişi (İşveren tarafından atanır)
- Varsa sivil savunma uzmanı (İşveren tarafından atanır)
- İşyerinde görevli formen, ustabaşı veya usta (İşyerindeki formen, ustabaşı veya ustaların yarısından fazlasının katılacağı toplantıda açık oyla seçilir. Aynı yöntemle yedeği seçilir.)
- Sendika Temsilcisi, yoksa işçi temsilcisi (2821 sayılı Sendikalar

Kanununun 34 üncü maddesi gereğince işyerinde bulunan sendika temsilcilerinin kendi aralarında seçecekleri kişidir. İşyerinde sendika temsilcisi yoksa, işçilerin yarısından fazlasının katılacağı toplantıda açık oyla seçilecek işçidir. Aynı yöntemle yedeği seçilir.)

- Sağlık ve güvenlik işçi temsilcisi (İşçilerin aralarından seçeceği kişi)

4. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Üyelerinin Eğitimi

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmeliğin 6 ncı maddesi gereğince, işveren tarafından kurul üyelerine ve yedeklerine iş sağlığı ve güvenliği konularında çalışma saatleri içinde eğitim verilir. Eğitim konuları asgari aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

5. Eğitim Konuları

- Kurulun görev ve yetkileri
- İş sağlığı ve güvenliği konularında ulusal mevzuat ve standartlar
- Sıkça rastlanan iş kazaları ve tehlikeli vakaların nedenleri
- Endüstriyel hijyenin temel ilkeleri,
- Etkili iletişim teknikleri,
- Acil durum önlemleri,
- Meslek hastalıkları,
- İşyerine özgü riskler.

6. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

a) İç Yönetmelik: İşyerinin niteliğine uygun bir iş sağlığı ve güvenliği iç yönetmelik taslağı hazırlamak, işverenin veya işveren vekilinin onayına sunmak ve iç yönetmeliğin uygulanmasını izlemek, izleme sonuçlarını rapor haline getirip alınması gereken tedbirleri belirlemek ve kurul gündemine almak,

b) İşçilere Rehberlik yapma: İş sağlığı ve güvenliği konularında o işyerinde çalışanlara yol göstermek,

c) Tehlike ve kontrol yöntemlerini değerlendirmek: İşyerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tehlikeleri ve önlemleri değerlendirmek, tedbirleri belirlemek, işveren veya işveren vekiline bildirimde bulunmak,

d) Kaza, hastalık ve aksaklıkların araştırılması: İşyerinde meydana gelen her iş kazası ve tehlikeli vaka veya meslek hastalığında yahut iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde gerekli araştırma ve incelemeyi yapmak, alınması gereken tedbirleri bir raporla tespit ederek işveren veya işveren vekiline vermek,

e) İş sağlığı ve güvenliği öğretimi ve eğitimi: İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve öğretimini planlamak, bu konu ve kurallarla ilgili programları hazırlamak, işveren veya işveren vekilinin onayına sunmak ve bu programların uygulanmasını izlemek,

f) Bakım ve onarımlarda güvenliğin sağlanması: Tesislerde yapılacak bakım ve onarım çalışmalarında gerekli güvenlik tedbirlerini planlamak ve bu tedbirlerin uygulamalarını kontrol etmek

g) Olağanüstü durumlarla mücadele etme: İşyerinde yangınla, doğal afetlerle, sabotaj ve benzeri ile ilgili tedbirlerin yeterliliğini ve ekiplerin çalışmalarını izlemek,

h) Yıllık rapor hazırlanması: İşyerinin sağlık ve güvenlik durumuyla ilgili yıllık bir rapor hazırlamak, o yılki çalışmaları değerlendirmek, elde edilen tecrübeye göre ertesi yılın çalışma programında yer alacak hususları ve gündemi tespit etmek, işverene teklifte bulunmak, planlanan gündemin yürütülmesini sağlamak ve uygulanmasını değerlendirmek,

i) Tehlike ihbarı üzerine olağanüstü toplantı: 4857 sayılı İş Kanununun 83 üncü maddesinde belirtilen, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği açısından işçinin, sağlığını bozacak veya vücut bütünlüğünü tehlikeye sokacak, yakın, acil, hayati bir tehlike ile karşı karşıya kalan işinin talebi ile toplanmak ve karar vermek.

7. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurul Üyelerinin Sorumlulukları

- Yönetmeliğin 11 nci maddesine göre İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, yapacakları tekliflerde, bulunacakları tavsiyelerde ve verecekleri kararlarda işyerinin durumunu ve işverenin olanaklarını göz önünde bulundururlar.
- İSGK üyeleri, görevleri nedeniyle öğrendikleri mesleki tekniklere ve çalışma metotlarına ilişkin sırları gizli tutmak zorundadır.
- Kurul üyeleri, iş sağlığı ve güvenliğini denetime yetkili iş müfettişlerinin işyerlerinde yapacakları çalışmaları kolaylaştırmak ve onlara yardımcı olmakla yükümlüdür.

8. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Başkanının Görev ve Sorumlulukları

- İşveren veya işveren vekili olan başkan, kurulun oluşturulmasından, düzenli toplanmasından, gerekli yer, araç, gereç vb. sağlanmasından, kurulun karşılıklı dayanışma ve eşgüdüm için de çalışmasından, kurulda alınan kararların uygulanmasından sorumludur.

9. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Sekreterinin Görev ve Sorumlulukları

İşyerinde işçi sağlığından ve iş güvenliğinden sorumlu A, B, C sertifikalı mühendis veya teknik eleman olan sekreterin görevi,

- İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği yönetimi için sistem oluşturmak ve çalışmalarda eşgüdümü sağlamak,
- Kurulun dokümanlarını, yazışmalarını, belgelerini muhafaza etmek,
- Toplantıları duyurmak, toplantıları zamanında yapmak ve görüşülen konularla, alınan kararlarla ilgili tutanakların tutulması sağlamak,
- Toplantı gündemiyle ilgili kurul üyelerinin taleplerini almak.

10. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nda Görev Yapan İşyeri Hekiminin Görev ve Sorumlulukları

- Çalışma koşullarını izleyerek çalışanlara yönelik tıbbi programlar hazırlamak,
- Çalışanların periyodik kontrollerini yapmak,
- Yıllık faaliyet raporu hazırlamak,
- Yaptığı bütün çalışmaları belgelendirmek,
- Bütün çalışmalarla ilgili olarak kurulu bilgilendirmek.

11. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarında Görev Yapan İşçi Temsilcilerinin Görev ve Sorumlulukları

- İş sağlığı ve güvenliği mevzuatını öğrenmek ve değişiklikleri izlemek,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun çalışmasını sağlamak, kurulun çalışmalarına etkin biçimde katılmak,
- Kurulun çalışmaları konusunda işçileri sürekli bilgilendirmek,
- Toplantılardan önce çalışanların görüşlerini ve şikayetlerini almak, kurula taşımak,
- İşyerindeki risk ve tehlikeleri kurula bildirmek,
- İşçilerin kurul kararlarına uymasını teşvik etmek,
- Belirlenen risk kontrol yöntemlerinin etkili olup olmadığını izlemek, kurulu bilgilendirmek,
- İşverenin kurul kararlarını uygulamasını izlemek, denetlemek ve işvereni uyarmak,
- Sendika ile iş sağlığı ve güvenliği kurulu arasında köprü olmak, sendikayı sürekli bilgilendirmektir.

Öte yandan, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin 16 ncı maddesine göre; çalışmalara katılma, çalışmaları izleme, önlem alınmasını isteme, önerilerde bulunma vb. konularda işçileri temsil etmeye bir veya daha fazla işçi görev yapar. Sağlık ve Güvenlik İşçi Temsilcisi, işyerinde çalışan işçiler tarafından seçilir.

İşçi temsilcileri;

- Sağlık ve güvenliği önemli derecede etkileyebilecek herhangi bir önlemin alınmasında,
- İşyerinin sağlık ve güvenlik konularından sorumlu kişi veya kişilerin belirlenmesi ile ilkyardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele, kişilerin tahliyesi organizasyonlarında görev alacak kişilerin görevlendirilmesinde,
- Risk değerlendirmesi yapılmasında ve buna göre gerekli önlemlerin belirlenmesinde ve alınmasında, Yönetmeliğin 10 ncu maddesine göre işçilerin bilgilendirilmesinde,
- İşyerinde bu görevleri yürütebilecek nitelikte personel bulunmaması halinde, işyeri dışındaki bu konuda yeterlik belgesi olan uzman kişi veya kuruluşlardan hizmet alınmasında,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin 12 nci maddesinde belirtilen eğitimin organizasyonu ve planlanmasında görev yapar.

12. Sağlık ve Güvenlik İşçi Temsilcisinin Hakları

- İş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevi bulunan işçi temsilcileri, tehlikenin azaltılması veya tehlikenin kaynağında yok edilmesi için işverene öneride bulunma ve işverenden gerekli tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahiptir.
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevleri bulunan işçi veya işçi temsilcileri, bu görevlerini yürütmeleri nedeniyle dezavantajlı duruma düşürülemezler.
- İşveren, iş sağlığı ve güvenliği konusunda özel görevi bulunan işçi temsilcilerine, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinde belirtilen görevlerini yerine getirebilmeleri için her türlü olanağı sağlar ve herhangi bir ücret kaybı olmadan çalışma saatleri içerisinde yeterli zamanı verir.
- İşçiler veya temsilcileri, iş sağlığı ve güvenliği konusunda işverence alınan önlemlerin ve sağlanan olanakların yetersiz olduğu kanaatine varmaları halinde Bakanlığa başvurma hakkına sahiptir.
- İşçi temsilcileri, işyerinde yetkili makamlarca yapılan denetimler sırasında görüşlerini bildirme hakkına sahiptir.

13. İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kurul Kararlarına Karşı Yükümlülükleri

- İşçiler, kurul tarafından konulan kurallar, yasaklar ile alınan karar ve önlemlere uymakla yükümlüdür.
- İşçiler, işyerinde sağlık ve güvenlik tedbirlerinin belirlenmesi, uygulanması ve alınan tedbirlere uyulması konularında kurulla işbirliği yaparlar.
- İşçiler, uygulamada karşılaştıkları güçlükler konusunda kurula bilgi verirler.

14. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Çalışma Usulleri

İşveren, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu üyelerini, unvan veya iş pozisyonlarını belirtecek şekilde işçilere yazılı olarak ilan etme durumundadır. Kurulun kuruluş ilanını izleyen bir ay içinde toplanması sağlanır. Kurulun toplanması için gerekli yeri, araç ve gereci işveren sağlar.

a) Toplantı çağırısı: İş sağlığı ve güvenliği kurulu, her ay kurul başkanının onayı ile sekreter tarafından, toplantıdan en az 48 saat önce tüm kurul üyelerine gönderilen ve toplantının günü, yeri, saati ve gündemini içeren bir yazıyla toplantıya çağırılır.

b) Kurulun toplanması: İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, ayda en az bir kere toplanır. Bu toplantıların daha fazla sayıda yapılabilmesi mümkündür. Ancak kurul olağan toplantı süresi, ayda toplam 24 saati geçemez. Toplantıların, günlük çalışma saatleri içerisinde yapılması asıldır. Kurul toplantılarında geçen süreler çalışma süresinden sayılır. Kurul üyelerin çoğunluğunun katılımı ile toplanır. İşveren veya vekilin katılamadığı zamanlarda kurula sekreter başkanlık yapar. Çoğunluk sağlanamamışsa üyelerin mazeretleri açıklanarak tespit tutanağı tutulur. Çoğunluk sağlanmışsa toplantıya başlanır.

c) Gündeme alınması gereken konular: Kurul gündemine iş sağlığı ve güvenliği konuları, kurul faaliyetleri, bir önceki toplantının kararları, aniden ortaya çıkabilecek konular alınabilir. Kurul üyelerinden herhangi birinin talebiyle başka bir konu gündeme alınabilir.

d) Kurul kararları toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu, sonucu belirler. Her toplantıda görüşülen konularla ilgili bir tutanak tutulur ve altı kurula katılan üyeler tarafından imzalanır. Kurul tutanaklarının bir örneğinin kurula katılanlara verilmesi, kurul kararlarının izlenmesinin kolaylaşmasına ve çalışmaların etkin hale gelmesine yardımcı olacaktır. Alınan kararlar, gereği yapılmak üzere işverene ve ilgililere bildirilir. Ayrıca işçilere duyurulması faydalı görülen ko-

nular, işyerinde ilan edilir. İşveren kurul tutanaklarının bir örneğini, işyeri müfettişleri istediğinde derhal göstermek için işyerinde tutmak ve müfettişe göstermekle yükümlüdür.

15. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun Olağanüstü Toplantıya Çağırılması

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik 8/b maddesinde olağanüstü toplantıya çağırılma hallerini düzenleme altına almıştır. Buna göre;

- Ağır iş kazası hallerinde,
- Özel bir tedbiri gerektiren önemli hallerde üyelerden biri ya da bir işçi grubu kurulu toplantıya çağırabilir.

16. Aynı İşverene Bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmeliğin 9 ncu maddesine göre işveren; bu işyerlerindeki kurulların çalışma usullerini düzenlemek, iş ve görüş alışverişini sağlamak için bu işyerlerine ait kurul tutanaklarını en az 6 ayda bir ilgili teknik eleman ve uzmanlarını toplayarak inceler. Bu raporları göz önünde tutarak, alınması gereken önlemleri belirler ve uygulanmasını sağlar. İşverenler, iş sağlığı ve güvenliği kurullarında mevzuata uygun olarak verilen kararları uygulamakla yükümlüdür.

17. Cezalar ve Yaptırımlar

- İşverenler iş sağlığı ve güvenliği kurullarını oluşturmazsa,
- Kurulun çalışması ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmezse,
- Kurulun kararlarını uygulamazsa,
- Kurul tutanaklarının bir örneğini, işyeri müfettişleri istediğinde derhal göstermek için işyerinde tutmaz ve müfettişe göstermezse çeşitli miktarlarda para cezaları ödemekle yükümlüdür.

Kurullarda görev yapan işçi temsilcilerinin çeşitli hakları bulunmakla birlikte, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun oluşumunda işçi temsilcilerinin azınlıkta kaldığı görülmektedir. Bu oluşumuyla Kurul'un demokratik bir yapıya sahip olduğu söylenememektedir. Sendikala örgütlenmenin olmadığı işyerlerinde Kurul'un oluşumunda, etkin çalışmasında, işçi temsilcilerinin seçiminde ciddi sıkıntıların yaşanacağı açık biçimde ortadadır.

EKLER

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ VE ÇALIŞMA ORTAMINA İLİŞKİN 155 SAYILI SÖZLEŞME

ILO Kabul Tarihi : 3 Haziran 1981
Kanun Tarih ve Sayısı : 07.01.2004 / 5038
Resmi Gazete Yayımlı Tarihi ve Sayısı : 13.01.2004 / 25345

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,
Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu'nun daveti üzerine, 3
Haziran 1981 tarihinde Cenevre'de yaptığı altmışyedinci oturumunda;
Oturum gündeminin 6 ıncı maddesini oluşturan sağlık, güvenlik ve
çalışma ortamına ilişkin belirli önerilerin kabulüne ve bu önerilerin bir ulus-
lararası sözleşme şeklini almasına karar vererek,
İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1981 olarak adlandırılacak olan
aşağıdaki sözleşmeyi, bin dokuz yüz seksen bir yılı Haziran ayının yirmi
ikinci günü kabul eder.

BÖLÜM I KAPSAM VE TANIMLAR

Madde 1

- Bu Sözleşme, bütün ekonomik faaliyet kollarına uygulanır.
- Bu Sözleşmeyi onaylayan Üye, mümkün olan en erken safhada, ilgili işçi ve işverenlerin temsilcisi olan kuruluşlara danıştıktan sonra, işin gereği olarak önemli özel sorunlar yaratan deniz taşımacılığı veya balıkçılık gibi belirli ekonomik faaliyet kollarını, tamamen veya kısmen uygulama alanı dışında tutabilir.
- Bu Sözleşmeyi onaylayan her Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22 inci maddesi uyarınca, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin vereceği ilk uygulama raporunda, bu maddenin 2 inci fıkrası gereği, uygulama alanı dışında tutulan her bir ekonomik faaliyet kolunu, kapsam dışında tutulma nedenleri verilerek ve bu kollarda çalışanların yeterli şekilde korunması için alınan önlemler tanımlanarak bir liste halinde verecek ve daha sonraki raporlarda uygulama kapsamının genişletilmesi yolunda kaydedilmiş gelişmeleri belirtecektir.

Madde 2

- Bu Sözleşme, kapsanan ekonomik faaliyet kollarında çalışan bütün işçilere uygulanır.
- Bu sözleşmeyi onaylayan Üye, mümkün olan en erken safhada, ilgili işçi ve işverenlerin temsilcisi olan kuruluşlara danıştıktan sonra, uygulanmasında özel güçlüklerin bulunduğu sınırlı işçi kategorilerini kısmen veya tamamen bu Sözleşmenin uygulanması dışında tutabilir.
- Bu sözleşmeyi onaylayan her Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22 inci maddesi uyarınca Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin vereceği ilk raporda, bu maddenin 2. fıkrası gereği, kapsam dışında tutulan sınırlı işçi kategorilerini, kapsam dışında tutulma nedenlerini belirterek liste halinde verecek ve daha sonraki raporlarında uygulama kapsamının genişletilmesi yolunda kaydedilmiş gelişmeleri belirtecektir.

Madde 3

Bu sözleşmenin amacı bakımından;

a. "Ekonomik faaliyet kolları" terimi, kamu hizmetleri dahil olmak üzere, işçi çalıştırılan bütün kolları kapsar.

b. "İşçiler" terimi, kamu çalışanları dahil olmak üzere istihdam edilen bütün kişileri kapsar;

c. "İşyeri" terimi, işçilerin, işleri nedeniyle gitmeleri veya bulunmaları gereken ve işverenin doğrudan veya dolaylı kontrolü altında bulunan bütün yerleri kapsar;

d. "Düzenlemeler" terimi, yetkili makam veya makamlarca kanun gücü verilen bütün hükümleri kapsar;

e. "Sağlık" terimi, işle bağlantısı açısından, sadece hastalık veya sakatlığın bulunmaması halini değil, aynı zamanda, çalışma sırasındaki hijyen ve güvenlik ile doğrudan ilişkili olarak sağlığı etkileyen fiziksel ve zihinsel unsurları da kapsar.

BÖLÜM II

ULUSAL POLİTİKA İLKELERİ

Madde 4

- Her üye, ulusal koşullar ve uygulamaya göre ve en fazla temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışarak iş güvenliği, iş sağlığı ve çalışma ortamına ilişkin tutarlı bir ulusal politika geliştirecek, uygulayacak ve periyodik olarak gözden geçirecektir.

- Bu politikanın amacı, işle bağlantılı olan veya işin yürütümü sırasında ortaya çıkan kaza ve yaralanmaları, çalışma ortamında bulunan tehlike nedenlerini mümkün olduğu ölçüde asgariye indirerek önlemek olacaktır.

Madde 5

Sözleşmenin 4 üncü maddesinde atıfta bulunulan politika, iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamını etkiledikleri ölçüde, aşağıdaki esas eylem alanlarını dikkate alacaktır :

a. İşin maddi unsurlarının (işyerleri, çalışma ortamı, araçlar, makine ve teçhizat, kimyasal, fiziksel ve biyolojik maddeler ve etkenler, çalışma yöntemlerinin) tasarımı, test edilmesi, seçimi, ikamesi, montajı, düzenlenmesi, kullanımı ve bakımı;

b. İşin maddi unsurları ile işi yapan veya nezaret eden kişiler arasındaki ilişkiler ve makine teçhizat, çalışma süresi, işin düzenlenmesi ve iş usullerinin işçilerin fiziksel ve zihinsel kapasitelerine uyulanması;

c. Yeterli sağlık ve güvenlik düzeyine ulaşılması amacıyla bütün çalışanların ileri düzeyde eğitimini, kalifyesini ve motivasyonunu kapsayan eğitimi;

d. Çalışma grubu ve işletme düzeylerinde ve ulusal düzeyi de kapsayan uygun diğer bütün düzeylerde haberleşme ve işbirliği;

e. Sözleşmenin 4 üncü maddesinde atıfta bulunulan politikaya uygun olan eylemlerinde, işçilerin ve temsilcilerinin disiplin cezalarına karşı korunması;

Madde 6

Sözleşmenin 4 üncü maddesinde atıfta bulunulan politikanın geliştirilmesi, kamu makamlarının, işverenlerin, işçilerin ve diğer kuruluşların iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin görev ve sorumlulukları, ulusal şartları ve uygulamaların tamamlayıcı karakterleri göz önüne alınarak belirtilecektir.

Madde 7

İş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamı ile ilgili durum; sorunların tespiti, bunların çözümü için etkin metotların geliştirilmesi, öncelikler ve sonuçların değerlendirilmesi amacıyla, ya top yekun, ya da belirli alanlar itibarıyla belirli aralıklarla gözden geçirilecektir.

BÖLÜM III

ULUSAL DÜZEYDE EYLEM

Madde 8

Her üye, yasa veya yönetmelik çıkarmak suretiyle veya ulusal şartlarına ve uygulamasına uygun diğer bir yöntemle, ilgili işçi ve işverenlerin temsilcisi olan kuruluşlara danışarak, Sözleşmenin 4 üncü maddesine etkinlik kazandırmak için gerekli önlemleri alacaktır.

Madde 9

- İş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin ilgili mevzuatın uygulanması uygun ve yeterli bir denetim sistemi ile güvence altına alınacaktır.
- Yürütme sistemi, mevzuat ihlallerine karşı yeterli cezalar öngörecektir.

Madde 10

Yasal yükümlülöklere uymalarına yardım amacıyla, işverenler ve işçiler için yol gösterici tedbirler alınacaktır.

Madde 11

Sözleşmenin 4 üncü maddesinde atıfta bulunulan politikaya etkinlik kazandırmak amacıyla, yetkili makam veya makamlar aşağıdaki işlevlerin aşamalı bir şekilde yerine getirilmesini sağlayacaklardır:

a. Yetkili makamlar tarafından tayin edilen usullerinin uygulanmasının belirlenmesinde olduğu gibi, tehlikelerin niteliği ve derecesinin gerektirdiği yerlerde işyerlerinin tasarımı, inşası ve düzenlenmesi ve bunların faaliyetlerinin başlaması, onları etkileyen önemli değişiklikler ve amaçları doğrultusunda değişimler, işte kullanılan teknik donanımın güvenliği konularının belirlenmesi;

b. Maruz kalınması yetkili makam veya makamların kontrolü veya iznine bağlanacak veya yasaklanacak, sınırlandırılacak maddelerin, etkenlerin ve çalışma usullerinin belirlenmesi; birden fazla madde veya etkenlere aynı anda maruz kalınmasından ortaya çıkan sağlık tehlikelerinin göz önüne alınması;

c. İş kazaları ve meslek hastalıklarının, işverenlerce, uygun olduğu durumlarda, sigorta şirketlerince veya doğrudan ilgili diğer kişilerce bildirilmesi usullerinin oluşturulması ve uygulanması, iş kazaları ve meslek hastalıkları istatistiklerinin yıllık olarak hazırlanması;

d. İş kazaları ile meslek hastalıkları ve diğer sağlığa aykırı durumların iş sırasında veya işle ilgili olarak ortaya çıktığı ve ciddiyet arz ettiği hallerde soruşturma yapılması;

e. Sözleşmenin 4. Maddesinde atıfta bulunulan politika uyarınca alınan önlemler ve işin icrası sırasında veya işle ilgili olarak ortaya çıkan diğer sağlığa aykırı durumlar dahil, iş kazaları, meslek hastalıkları veya diğer sağlık sorunları ile ilgili bilgilerin yıllık yayımı;

f. Ulusal şartlar ve imkanlar göz önüne alınarak, işçilerin sağlığına verdikleri risklerle ilgili olarak, kimyasal, fiziksel ve biyolojik etkenlerin incelenmesi sisteminin oluşturulması veya genişletilmesi;

Madde 12

İşte kullanılacak makine, teçhizat ve maddeleri tasarlayan, üreten, ithal eden sağlayan veya transfer edenlerin aşağıdaki hususları sağlamaları konusunda, ulusal hukuk ve uygulamaya uygun olarak önlemler alınacaktır.

a. Makine, teçhizat ve maddelerin, doğru bir şekilde kullanıldığında, kullananların sağlığı ve güvenliği için tehlike içermediğine kanaat getirmeleri;

b. Makine ve teçhizatın doğru bir şekilde montajı ve kullanımı, maddelerin doğru kullanımı, makine ve teçhizatın arz ettiği tehlikeler ve kimyasal maddeler ve fiziksel ve biyolojik etkenler ve ürünlerin tehlikeli özellikleri ile bu tehlikelerin nasıl bertaraf edileceğine dair bilgileri içeren talimatları hazırlamaları;

c. Bu Maddenin (a) ve (b) paragraflarına uygun gerekli teknik ve bilimsel bilginin izlenmesi yada çalışma ve araştırmaların üstlenilmesi;

Madde 13

Sağlığı ve hayatı için ciddi ve yakında vaki olmasından korktuğu tehlike nedeniyle, haklı bir gerekçeyle, işinden uzaklaşan bir işçi, işinden uzaklaşması nedeniyle olabilecek uygunsuz sonuçlara karşı ulusal koşullar ve uygulama uygun bir şekilde korunacaktır.

Madde 14

Ulusal koşullar ve uygulamaya uygun bir şekilde, iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin sorunlara yönelik yüksek teknik, tıbbi ve mesleki eğitimini de kapsayan, tüm çalışanların eğitim ihtiyacını karşılayacak şekilde tüm seviyelerde eğitim ve öğretimin geliştirilmesi için önlemler alınacaktır.

Madde 15

- Sözleşmenin 4 üncü maddesinde atıfta bulunulan politika ve uygulama önlemlerinin tutarlılığını sağlamak amacıyla, her Üye, mümkün olan en erken safhada, en fazla temsil yeteneğine haiz işçi ve işveren kuruluşları veya uygun diğer kurumlara danıştıktan sonra, bu Sözleşmenin II. veya III. Bölümlerini uygulamakla görevli çeşitli makamlar ve kurumlar arasında gerekli koordinasyonun sağlanması için ulusal şart ve uygulamaya uygun düzenlemeleri yapacaktır.
- Şartların gerektirdiği ve ulusal koşullar ve uygulamanın izin verdiği hallerde bu düzenlemeler merkezi bir kurumun kurulmasını da içerecektir.

BÖLÜM IV İŞLETME DÜZEYİNDE EYLEM

Madde 16

- Makul olduğu ölçüde, işverenlerden, kontrolleri altındaki işyerleri, makine, teçhizat ve usullerin güvenlik ve sağlık bakımından riskli olmamasını sağlamaları istenecektir.
- Makul olduğu ölçüde, işverenlerden, kontrolleri altındaki kimyasal, fiziksel ve biyolojik madde ve etkenlerin, gerekli uygun önlemler alındığında, sağlık için risk oluşturmamasını sağlamaları istenecektir.
- İşverenlerden, gerektiğinde, kaza riskinin veya sağlık üzerindeki ters etkilerin imkanlar ölçüsünde önlenmesi için, uygun koruyucu elbise ve donanımı sağlamaları istenecektir.

Madde 17

İki veya daha fazla işletmenin aynı işyerinde aynı anda faaliyette bulunduğu hallerde, söz konusu işletmeler, bu Sözleşmenin gereklerini yerine getirmek için işbirliği yapacaklardır.

Madde 18

İşverenlerden, gerektiğinde, yeterli ilk yardım düzenlemelerine de kapsayan kazalar ve olağanüstü durumlarla ilgili önlemleri sağlamaları istenecektir.

Madde 19

Aşağıda belirtilen hususların sağlanması için işletme düzeyinde düzenlemeler olacaktır.

a. İşverenlerin üstlendikleri yükümlülüklerini yerine getirmeleri için, işçilerin, işlerini yaparken, işverenle işbirliği yapmaları;

b. İşletmedeki işçi temsilcilerinin, iş sağlığı ve güvenliği alanında işverenle işbirliği yapmaları,

c. İşletmedeki işçi temsilcilerine, iş sağlığını ve güvenliğini sağlamak için yeterli bilgi verilmesi ve ticari sırları açıklamamak şartıyla kendilerini temsil eden kuruluşlarla bu bilgilerin istişare edilmesi;

d. İşletmedeki işçi ve temsilcilerine, iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda yeterli eğitim verilmesi,

e. İşletmedeki işçilerin veya temsilcilerinin ve bulunması durumunda, işletmedeki temsilci kuruluşların ulusal yasa ve uygulamaya uygun olarak, işleri ile ilgili iş sağlığı ve güvenliğinin bütün safhalarında incelemelere katılmasının ve bu konularda işverence onlara danışılmasının sağlanması, bu amaçla karşılıklı anlaşma halinde işletme dışından teknik danışmanlar getirebilmeleri;

f. Bir işçi, hayatı ve sağlığı için ciddi bir tehlike oluşturduğuna ve yakında vaki bulacağına haklı gerekçelerle inandığı herhangi bir durumu, derhal bir üstüne rapor eder; ve işveren bu durumun giderilmesi için gerekli önlemleri alıncaya kadar yaşam ve sağlık için ciddi tehlike oluşturmaya devam eden çalışma alanına işçilerin dönmesini isteyemez.

Madde 20

İşletmedeki işçiler ve veya temsilcileri ile yönetim arasındaki işbirliği, bu Sözleşmenin 16 -19 maddeleri uyarınca alınacak örgütsel ve diğer önlemlerin asli unsuru olacaktır.

Madde 21

İş güvenliği ve sağlığına ilişkin önlemler, işçilere herhangi bir mali yük getirmeyecektir.

BÖLÜM V

GENEL HÜKÜMLER

Madde 22

Bu Sözleşme, herhangi bir çalışma Sözleşmesi veya Tavsiye Kararlarını değiştirmez.

Madde 23

Bu Sözleşme' nin resmi onay belgeleri Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne tescil için gönderilecektir.

Madde 24

- Bu Sözleşme sadece, onay belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilen Uluslararası Çalışma Örgütü Üyeleri için bağlayıcı olacaktır.
- Bu sözleşme , iki Üyenin onay belgelerinin Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.
- Daha sonra, bu Sözleşme, onu onaylayan her Üye için, onay belgesinin tescil edildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 25

- Bu Sözleşmeyi onaylayan her üye, onu ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre sonunda, tescil için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek bir işlem ile feshedebilir. Fesih, tescil tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olur.
- Bu Sözleşmeyi onaylamış olup da, onu bundan önceki fıkrada sözü edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl zarfında, bu Maddede öngörüldüğü şekilde feshetmeyen her üye, yeniden on yıllık bir müddet için bağlanmış olur ve bundan sonra bu Sözleşmeyi, her on yıllık süre bitiminde, bu maddede öngörülen şartlar içinde feshedebilir.

Madde 26

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Örgüt üyeleri tarafından kendisine gönderilen bütün onay ve fesihlerin kaydedildiğini Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün Üyelerine bildirecektir.

Genel Müdür, kendisine gönderilen Sözleşmenin ikinci onay belgesinin kaydedildiğini örgüt Üyelerine duyururken bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihe Örgüt Üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde 27

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince, tescil ettiği bütün onay ve fesihlere ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 102 inci maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

Madde 28

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zaman bu Sözleşmenin uygulanması hakkındaki bir raporu Genel Konferansa sunacak ve Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verecektir.

Madde 29

Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul etmesi halinde ve bu yeni Sözleşme aksini öngörmediği takdirde;

a. Değiştirici yeni Sözleşmenin bir Üye tarafından onaylanması durumu, yukarıdaki 25 inci madde dikkate alınmaksızın ve değiştirici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartıyla, bu Sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini gerektirecektir.

b. Değiştirici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, bu Sözleşme Üyelerin onaylamasına artık açık bulundurulmayacaktır.

Bu Sözleşme, onu onaylayıp da değiştirici Sözleşmeyi onaylamamış bulunan Üyeler için, her halükarda şimdiki şekil ve içeriği ile geçerli olmakta devam edecektir.

Madde 30

Bu sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de aynı şekilde geçerlidir.

İŞ SAĞLIĞI HİZMETLERİNE İLİŞKİN 161 SAYILI ILO SÖZLEŞMESİ

ILO Kabul Tarihi : 7 Haziran 1985
Kanun Tarih ve Sayısı : 07.01.2004 / 5039
Resmî Gazete Yayımlı Tarihi ve Sayısı : 13.01.2004 / 25345

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu'nun daveti üzerine, 7 Haziran 1985 tarihinde Cenevre'de yaptığı Yetmiş birinci Oturumunda, Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı;

İşçinin işinden kaynaklanan rahatsızlık, hastalık ve yaralanmaya karşı korunmasının, Anayasası gereğince, Uluslararası Çalışma Örgütü'ne verilmiş görevlerden biri olduğunu işaret ederek,

İlgili uluslararası çalışma Sözleşme ve Tavsiye Kararlarını, özellikle, ulusal düzeydeki politika ve eylem prensiplerini oluşturan 1953 tarihli İşçilerin Sağlığını Korumaya İlişkin Tavsiye Kararı, 1959 tarihli İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin Tavsiye Kararı, 1971 tarihli İşçi Temsilcileri Sözleşmesi ve 1981 tarihli İş Güvenliği ve Sağlığı Sözleşmesi ve Tavsiye Kararını dikkate alarak,

Oturum gündeminin 4 üncü maddesini oluşturan İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin bazı tekliflerin kabulüne ve bu tekliflerin bir uluslararası sözleşme şeklini almasına karar vererek,

1985 yılı Haziran ayının 26. günü, İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi, 1985 olarak adlandırılacak olan aşağıdaki sözleşmeyi kabul eder.

BÖLÜM I ULUSAL POLİTİKANIN PRENSİPLERİ

Madde 1

Bu sözleşmenin amacı bakımından:

a. "İş Sağlığı Hizmetleri" terimi esas olarak önleyici işlevlere sahip olan ve işletmedeki işveren, işçiler ve onların temsilcilerine;

i. İşle ilgili en uygun fiziksel ve zihinsel sağlık koşullarını karşılayacak düzeyde, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmek için gereksinimler,

ii. İşin, işçilerin fiziksel ve zihinsel sağlık durumlarını dikkate alacak şekilde, onların yeteneklerine uygun biçimde uyarlanması, konularında tavsiyede bulunma sorumluluğu olan hizmetlerdir.

b. "İşçilerin işyerindeki temsilcileri terimi", ulusal mevzuat veya uygulamaya göre bu şekilde tanımlanan kişileri ifade eder.

Madde 2

Her üye, ulusal şartları ve uygulamaları ışığında ve bulunmaları durumunda, en fazla temsil yetkisine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışmak suretiyle, iş sağlığı hizmetleri konusunda uygun bir ulusal politika geliştirecek, uygulayacak ve periyodik olarak gözden geçirecektir.

Madde 3

Her üye, bütün ekonomik faaliyet dallarında ve tüm işletmelerde kanun ve sektörü ve üretim kooperatifi üyelerini de kapsayan, bütün işçiler için, iş sağlığı hizmetlerini sürekli bir şekilde geliştirmeyi üstlenir. Sağlanan hizmetlerin işletmelerin kendine has risklerini karşılamaya yeterli ve uygun olmasıdır.

Eğer, tüm işletmeler için iş sağlığı hizmetleri hemen oluşturulmıyorsa, ilgili her üye, bulunmaları durumunda, en fazla temsil yetkisine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışarak bu hizmetlerin oluşturulması için planlar hazırlayacaktır.

İlgili her üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22 maddesi uyarınca Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili olarak vermek durumunda olduğu ilk uygulama raporunda, bu maddenin 2 inci paragrafı gereği hazırladığı planları belirtecek, daha sonraki raporlarında da, bunların uygulanması konusundaki gelişmeleri gösterecektir.

Madde 4

Yetkili makam, bu Sözleşme hükümlerinin yürürlüğe konulması için alınması gereken önlemler konusunda, bulunmaları durumunda, en fazla temsil yetkisine sahip işçi ve işveren kuruluşlarına danışacaktır.

BÖLÜM II GÖREVLER

Madde 5

Her işverenin istihdam ettiği işçilerin sağlık ve güvenliği için sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla ve işçilerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda katılımının gerekliliği göz önüne alınarak, iş sağlığı hizmetleri, işletmedeki iş risklerine uygun ve yeterli olacak şekilde aşağıdaki görevleri kapsayacaktır.

a. İşyerlerinde sağlığa zararlı risklerin tanımlanması ve değerlendirilmesi;

b. Sağlık üniteleri, kantinler, yatakhaneler ve işveren tarafından bu tür hizmetlerin sunulduğu yerler dahil olmak üzere, işçinin sağlığını etkileyecek çalışma ortamında ve iş uygulamalarındaki faktörlerin gözetimi;

c. İşyerlerinin tasarımı, makine ve diğer teçhizatın durumu, bakımı ve seçimi ve çalışma sırasında kullanılan maddeler dahil olmak üzere işin planlanması ve organizasyonu konusunda tavsiyede bulunma,

d. Yeni teçhizatın sağlık açısından değerlendirilmesi ve test edilmesi gibi iş uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik programların geliştirilmesine katılım,

e. İş sağlığı, güvenliği, hijyen ve ergonomi, kişisel ve müşterek koruyucu donanım konularında tavsiyede bulunma,

f. İş ile ilişkisi bakımından, işçilerin sağlığının gözetimi,

g. İşin işçiye uygunluğunun geliştirilmesi,

h. Mesleki rehabilitasyon önlemlerine katkıda bulunma,

i. İş sağlığı, hijyen ve ergonomi alanlarında bilgi, eğitim ve öğretim sağlamada işbirliği;

j. İlk yardım ve acil durum tedavi hizmetlerini örgütleme;

k. İş kazaları ve meslek hastalıklarının analizine katılma;

BÖLÜM III ÖRGÜTLENME

Madde 6

İş sağlığı hizmetlerinin oluşturulması,

a. Mevzuat ile; yada,

b. T oplu sözleşmeler veya ilgili işçiler ve işverenlerin üzerinde anlaştığı başka bir şekilde; veya,

c. Yetkili makamın ilgili işçi ve işverenlerin temsilcisi olan kuruluşlara danışarak belirlediği herhangi bir şekilde; yapılacaktır .

Madde 7

İş sağlığı hizmetleri, duruma göre, tek bir işletmeye hizmet biçiminde olacağı gibi, çok sayıda işletme için genel bir hizmet biçiminde de örgütlenebilir.

Ulusal şartlara ve uygulamaya göre, iş sağlığı hizmetleri;

a. İşletmeler veya ilgili işletme grupları;

- b. Kamu otoriteleri veya resmi servisler;
 - c. Sosyal güvenlik kurumları;
 - d. Yetkili makamın görevlendirdiği diğer organlar;
 - e. Yukarıdakilerin bir birleşimi;
- tarafından düzenlenebilir.

Madde 8

İşveren, işçiler ve bulunmaları durumunda onların temsilcileri, eşit şekilde iş sağlığı hizmetlerine ilişkin örgütsel ve diğer önlemlerin uygulanmasına katılacak ve işbirliği yapacaklardır.

BÖLÜM IV ÇALIŞMA KOŞULLARI

Madde 9

- Ulusal hukuk ve uygulamalara uygun olarak iş sağlığı hizmetleri çok disiplinli olmalıdır. Personelin katılımı, yerine getirilecek görevlerin niteliğine göre belirlenecektir.
- İş sağlığı hizmetleri, işletmedeki diğer hizmetlerle eşgüdümlü bir şekilde yürütülecektir.
- Ulusal hukuk ve uygulamalar çerçevesinde, iş sağlığı hizmetleri ile sağlık hizmetlerinin sağlanmasından sorumlu diğer organlar arasında yeterli işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasına yönelik önlemler alınacaktır.

Madde 10

İş sağlığı hizmetlerini sunan personel, 5 inci Madde sıralanan görevlere ilişkin olarak, işveren, işçi ve bulunmaları durumunda bunların temsilcilerinden mesleki anlamda tam bir bağımsızlığa sahip olarak çalışacaklardır.

Madde 11

Yetkili makam, yerine getirilecek görevlerin niteliğine ve ulusal hukuk ve uygulamaya göre, iş sağlığı hizmetlerini sağlamakta görevli personelde aranan nitelikleri belirleyecektir.

Madde 12

İşçilerin işle ilgili sağlığının gözetimi, onların ücretlerinde herhangi bir

azalmaya neden olmayacak, ücretsiz yapılacak ve mümkün olduğu ölçüde çalışma saatleri içerisinde yerine getirilecektir.

Madde 13

Bütün işçiler, yaptıkları işin ihtiva ettiği sağlık tehlikeleri hakkında bilgilendirileceklerdir.

Madde 14

İşveren ve işçiler, çalışma ortamında bulunan ve işçilerin sağlığını etkilediği bilinen ve etkileyebileceğinden şüphe edilen etkenler hakkında iş sağlığı hizmetlerini verenleri haberdar edeceklerdir.

Madde 15

Sağlık sorunları ve bu nedenle işe gelememe ile işyerinde var olabilecek sağlık tehlikeleri arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için, işçilerin sağlık sorunları ve bu nedenle işe gelememe durumları hakkında iş sağlığı hizmetlerine bilgi verilecektir. İşveren, İş sağlığı hizmeti veren personele işe gelememe nedenlerini incelemesi talebinde bulunamaz.

BÖLÜM V GENEL HÜKÜMLER

Madde 16

İş sağlığı hizmetleri oluşturulduğunda, bu hizmetlerin hem denetlenmesi hem de yönlendirilmesinden sorumlu makam veya makamlar ulusal yasa ve yönetmeliklerle belirlenecektir.

Madde 17

Bu Sözleşme'nin resmi onay belgeleri, tescili için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecektir.

Madde 18

- Bu Sözleşme sadece, onay belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilen Uluslararası Çalışma Örgütü üyelerini bağlayacaktır.
- Bu sözleşme , iki Üyenin onayının Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.
- Bu sözleşme, daha sonra, sözleşmeyi onaylayan her üye için,

onay belgesinin tescil edildiği tarihten on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 19

Bu Sözleşmeyi onaylayan her üye, sözleşmeyi, ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre sonunda, tescil için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek bir işlem ile feshedebilir. Fesih, tescil tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olacaktır.

Bu Sözleşmeyi onaylamış olup da, bundan önceki fıkrada sözü edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl içerisinde bu maddede öngörüldüğü şekilde feshetmeyen her üye, yeniden on yıllık bir müddet için bağlanmış olacak ve bundan sonra bu Sözleşmeyi, her on yıllık süre bitiminde, bu maddede öngörülen şartlar içinde feshedebilecektir.

Madde 20

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Örgüt üyeleri tarafından kendisine gönderilen bütün onay ve fesihlerin kaydedildiğini Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün üyelerine bildirecektir.

Genel Müdür, kendisine gönderilen Sözleşmenin ikinci onay belgesinin kaydedildiğini örgüt üyelerine duyururken bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihe Örgüt Üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde 21

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince, tescil ettiği bütün onay ve fesihlere ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 102 nci maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

Madde 22

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zaman bu Sözleşmenin uygulanması hakkında Genel Konferansa bir rapor sunacak ve bu Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verecektir.

Madde 23

Konferans, bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşmeyi kabul etmesi halinde ve bu yeni Sözleşme aksini öngörmediği takdirde;

a.Değiştirici yeni Sözleşmenin bir üye tarafından onaylanması durumu, yukarıdaki 19 uncu madde dikkate alınmaksızın ve değiştirici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olması kayıt ve şartıyla, bu Sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini gerektirecektir.

b.Değiştirici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, bu Sözleşme Üyelerin onaylamasına kapanmış olacaktır.

Bu Sözleşme, onu onaylayıp da değiştirici Sözleşmeyi onaylamamış üyeler için, her halükarda şimdiki şekil ve içeriği ile geçerli olmakta devam edecektir.

Madde 24

Bu sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metnlerinin her ikisi de aynı şekilde geçerlidir.

İŞTE ÇALIŞANLARIN SAĞLIK VE GÜVENLİKLERİNİ İYİLEŞTİRMeye YÖNELİK TEDBİRLER ALINMASINA İLİŞKİN 12 HAZİRAN 1989 TARİH VE 89/391/EEC SAYILI KONSEY DİREKTİFİ

Resmi Gazete: OJ L 183, 29.06.1989, Sh.1

Özet: Avrupa Parlamentosu, 1988 yılında iç Pazar ve çalışanların Korunmasına ilişkin dört önerge hazırlamıştır. Bu önergelerle Komisyondan, özel direktiflere temel teşkil edecek işçi sağlığı İş güvenliği konusunda tüm riskleri içerecek, bir çerçeve direktif çıkarmasını istemiştir.

Aynı zamanda, üye ülkelerin işçi sağlığı iş güvenliği konusundaki Yasal düzenlemeleri hem çok farklı hem geliştirilmeye muhtaçtır. Hal böyle olunca, değişik düzeyde korunmalar çalışanların sağlık ve güvenlikleri hıfına rekabet doğuracaktır. Ayrıca, iş kazaları ve meslek hastalıklarının görülme sıklığı halen çok yüksektir, gecikmeden çalışanların sağlık ve güvenlikleri daha iyi korunmaya alınmalıdır.

KISIM 1: GENEL HÜKÜMLER

Madde 1 - Amaç

Bu Direktifin amacı, işte işçilerin sağlık ve güvenliklerinin iyileştirilmesi için önlemler almaktır. Bu nedenle; mesleki tehlikelerin önlenmesi, sağlık ve güvenliğin korunması, kaza ve tehlike faktörleri, bilgilendirme, danışma, yönetime katılma, işçi ve temsilcilerinin eğitimi konusunda genel prensipleri içerir.

Madde 2 - Kapsam

1. Bu Direktif tüm ekonomik sektörlere Kamu ve özel (sanayi, tarım, ticari, idari, hizmet Eğitim, kültür, boş zamanı değerlendirme vs.) uygulanacaktır.

2. Bu Direktif kendine has özellikleri olan silahlı kuvvetlerde, polis teşkilatında, sivil Savunmada uygulanmayacaktır.

Bu durumlarda, işçilerin sağlığı ve güvenliği bu Direktifin amaçlarının ışığında Sağlanmalıdır.

Madde 3

Bu Direktifin amacı için aşağıdaki terimler şöyle tanımlanmıştır:

(a) **Çalışan (worker)**: Bir işveren tarafından istihdam edilen kişi. Stajyer ve çıraklar dahil, ev işlerinde çalışanlar hariç.

(b) **İşveren (employer)**: Çalışanlarla istihdam ilişkisi olan ve bir kuruluşun veya işyerinin sorumluluğunu taşıyan gerçek veya tüzel kişi.

(c) **İşçi sağlığı ve güvenliğinden sorumlu işçi temsilcisi**: Ulusal yasalara uygun olarak seçimle gelmiş veya tayinle atanmış, sağlık ve güvenlikle ilgili problemlerde işçileri temsil eden kişi.

(d) **Önlem**: Mesleki tehlikeleri azaltmak veya önlemek için işin her safhasında alınan veya planlanan tüm tedbirler.

Madde 4

1. Üye Ülkeler, bu Direktifin uygulanmasında çalışanların, işçi temsilcilerinin, işverenlerin çalışmalarını yasal hükümlere göre yapmaları için her önlemini alacaklardır.

2. Özellikle, Üye Ülkeler yeterli kontrol ve teftiş sistemini kuracaklardır.

KISIM 2 : İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Madde 5 - Genel Hüküm

1. İşveren, işle ilgili her konuda işçilerin sağlığını ve güvenliğini koruyacaktır.

2. Madde 7 (3) e göre işverenin dışardan yetkili kimseler ve hizmetler getirmesi bu alandaki sorumluluğunu yok etmeyecektir.

3. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışanların yükümlülükleri, işverenin sorumluluğu ilkesini etkilemeyecektir.

4. Bu Direktif, Üye Ülkelerin işverenlerinin bazı konularda sorumluluklarının sınırlandırılması veya sorumluluk dışı bırakılması konusunda, Üye Ülkeleri kısıtlamayacaktır.

Madde 6 - İşverenlerin Genel Yükümlülükleri

1. İşveren, Sorumlulukları çerçevesinde çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumak, mesleki tehlikeleri önlemek, bilgilendirme, eğitim ve kurumsal gereklilikler için her türlü önlemi alacaktır.

İşveren, durumu daha iyiye götürmek için değişen koşullara kendisini uydurmaya hazır olacaktır.

2. İşveren birinci paragraftaki önlemleri aşağıdaki genel prensiplere uygun olarak alacaktır.

- (a) Tehlikelerin önüne geçmek,
- (b) Önüne geçilemeyen kaçınılmaz tehlikeleri değerlendirmek,
- (c) Tehlikelerle kaynağında mücadele etmek,
- (d) İşleri kişilere uygun hale getirme, özellikle işyeri tasarımı, iş makinası, çalışma ve üretim yöntemi seçimlerinde, üretim temposunun sağlığa etkilerini düşünmek ve monotonluğunu azaltmak,
- (e) Teknik gelişmeleri adapte etmek,
- (f) Tehlikelerin yerine tehlikesizleri veya daha az tehlikelileri ikame etmek,
- (g) Çalışma ortamına ilişkin tüm koşulları, teknolojiyi, iş organizasyonunu, çalışma koşullarını ve sosyal ilişkileri bir arada değerlendirerek birbirini destekler mahiyette tedbirler politikası geliştirmek,
- (h) Toplu korunma önlemlerine kişisel korunma önlemlerinden daha çok öncelik vermek,
- (i) İşçilere uygun talimatları vermek.

3. Bu Direktifin diğer hükümlerine hâlel getirmeksizin, işveren işyerindeki veya Kuruluşundaki faaliyetlerin yapısını göz önünde tutarak:

(a) Kullanılan kimyasal maddeler veya terkipler, iş makineleri seçimi, işyerlerinin uygunluğu yönünden işçi sağlığı iş güvenliği tehlike değerlendirmesi yapacak; Bu değerlendirme sonucunda uygulanan önlemler ve üretim metotları:

- İş sağlığı iş güvenliği koruma düzeyini yükseltmelidir,
- İşletmenin tüm hiyerarşi düzenine entegre olması gereklidir.

(b) Bir işçiye sağlık ve güvenlik yönünden bir görev verilirken onun yetenekleri göz önüne alınmalıdır.

(c) Yeni teknolojinin planlanması ve kullanımında, araç gereç seçiminde, çalışma ortamı ve koşulları konusunda işçiler ve/veya temsilcileri ile istişarede bulunulmalıdır.

(d) Ciddi tehlikelerin olduğu yerlere sadece yeterli talimatı almış işçilerin girmesi için uygun önlemler alınmalıdır.

4. Bu Direktifin diğer hükümlerine hâlel getirmeksizin, bir işyeri birkaç işveren tarafından paylaşılsa, işverenler işçi sağlığı iş güvenliği önlemlerini ortaklaşa uygulayacaklar, bir diğerini bu konularda haberdar edecekler, işçi ve/veya temsilcilerine tehlikeler konusunda bilgi verecekler ve alınan önlemleri koordine edeceklerdir.

5. İşçi sağlığı iş güvenliği konusunda hiçbir önlem işçilere mali yük getirmeyecektir.

Madde 7 - Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

1. Madde 5 ve 6'ya hâlel getirmeden, işveren bir veya daha fazla işçiyi mesleki tehlikelerden korunma ve önleme konusunda işyerinde çalışmalar yapmak üzere tayin edecektir.

2. Tayin edilen işçiler, bu tür faaliyetlerinden dolayı dezavantajlı duruma düşürülmemelidir. Tayin edilen işçilere bu Direktiften doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri için yeterli zaman tanınmalıdır.

3. Eğer kuruluş içinde koruyucu ve önleyici tedbirleri alacak personel yok ise, işveren dışardan hizmet ve personel alabilecektir.

4. Bu kişi ve servislerin, işçi sağlığı iş güvenliği konularında Madde 10(2)'deki bilgileri alma hakları vardır.

5. Her durumda:

- Tayin edilen işçilerin gerekli araç gereçlerinin ve yeteneklerinin olması gereklidir.
- Tayin edilen işçiler veya dışarıdan alınan hizmet ve kişiler sayı olarak yeterli olmalıdır.

Yukarıdaki hususlar yardımıyla, işyerinin veya kuruluşun büyüklüğü ve işçilerin maruz kaldıkları zararlıların tüm işletmeye dağılımını göz önüne alarak, koruyucu ve önleyici tedbirlerin organizasyonu ile ilgili tedbirler alınmalıdır.

6. Bu maddede belirtilen iş sağlığı ve güvenliği tehlikelerinin önlenmesi için; bir veya daha fazla işçi, işletme içi veya dışı bir veya birkaç ayrı servis sorumluluk taşıyacaktır. İşçiler ve/veya ajanslar gerektiğinde ortak çalışacaklardır.

7. Üye Ülkeler, işletmenin büyüklüğüne ve faaliyet türüne göre işveren bu konuda yetkili ise, işverene sorumluluk verebilirler.

8. Üye Ülkeler, yeterli sayının ne olduğunu ve yetenekten ne anlaşıldığını tanımlayacaklardır.

Madde 8 - İlk Yardım, Yangın Söndürme, İşçilerin Tahliyesi Ve Ciddi ve Ani Tehlikeler

1. İşveren;

- İlk yardım, yangın söndürme ve işçilerin tahliyesi için işletmenin büyüklüğüne ve yapılan işlerin tümüne göre gerekli her türlü önlemi alacaktır.
- Dış servislerle, özellikle ilk yardım, acil yardım, kurtarma ve yangın söndürme işlerinde gerekli bağlantıları kuracaktır.

2. İlk yardım, yangın söndürme, işçilerin tahliyesi gibi işlerde çalışacakları tayin edecektir. İşçilerin sayısı, eğitimi, araç ve gereçleri bu iş için yeterli sayıda olacaktır.

3.İşveren:

(a)Tehlikeye maruz kalacak işçilere hemen haber verecek ve alınan önlemleri Açıklayacak,

(b)Ciddi tehlike karşısında olan işçilerin işi durdurmaları, veya işyerini terk etmeleri ve Güvenli bir yere gitmeleri konusunda harekete geçecek ve talimatlar verecektir.

(c)Tehlike devam ettiği sürece, işçilerden işe devam etmelerini istemeyecektir.

4.Tehlike anında işi veya tehlikeli bölgeyi terk eden işçi, yasalarca korunmuş olacak ve Dezavantajlı duruma düşmeyecektir.

5.İşveren, tüm işçilerin tehlike anında, kendilerinin ve/veya diğer kişilerin güvenli duruma geçmelerini sağlayacak ve anında olağanüstü sorumluluk yüklemeyecektir. Dikkatsizlik ve ihmal olmadığı sürece işçiler bu hareketlerinden dolayı zarara uğramayacaklardır.

Madde 9 - İşverenlerin Muhtelif Yükümlülükleri

1.İşveren:

(a)İşçi sağlığı iş güvenliği risk değerlendirmesi yapacak, tehlikeye maruz kalacak işçi

Gruplarını bilecektir.

(b) Koruyucu tedbirlerin alınmasına, gerektiğinde koruyucu malzemelerin kullanılmasına karar verecektir.

(c)3 günden fazla işe gidilmeyen durumlara neden olan iş kazalarının listesini tutacaktır.

(d) Ulusal yasalar çerçevesinde yetkili makamlara iş kazaları raporlarını sunacaktır.

2. Üye Ülkeler, işletmelerin faaliyetlerine ve büyüklüklerine göre işyerlerini paragraf 1 (a), (b), (c), (d) deki yükümlülükleri açısından sınıflara ayıracaklardır.

Madde 10 - Çalışanların Bilgilendirilmesi

1. İşveren, yasalar çerçevesinde, işletmenin büyüklüğü göz önüne alınarak işçilerin ve/veya temsilcilerinin tüm gerekli bilgileri almak için gerekli önlemleri alacaktır:

(a)İşyerinde sürdürülen faaliyet türleri ile ilgili iş sağlığı ve güvenliği koruyucu ve

Önleyici tedbirleri ile ilgili bilgi verilecektir.

(b)Madde 8 (2) ye göre alınan tedbirlerle ilgili bilgi verilecektir.

2. İşveren, o işyerine iş yapmak üzere başka işyerlerinden gelen işveren ve işçilere de ulusal yasalar çerçevesinde paragraf 1(a) ve (b) ile ilgili bilgiler verecektir.

3. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği konusunda işçi ve/veya temsilcilerinin yasalar çerçevesinde görevlerini yapabilmeleri için uygun tedbirleri alacaktır. Şöyle ki:

(a) Madde 9(l) (a) ve (b) ye göre risk değerlendirmesi ve koruyucu önlemler

(b) Madde 9(l) (c) ve (d) de adı geçen liste ve raporlar, (c) İşçi sağlığı iş güvenliği teftişlerinden ve koruyucu ve önleyici tedbirlerden elde edilen bilgiler.

Madde 11 - Çalışanlarla İstişare ve Yönetime Katılmaları

1. İşverenler, işçiler ve/veya işçi temsilcileri ile işçi sağlığı iş güvenliği konularında İstişarede bulunacaklar ve bu konularda onların tartışmaya katılmasını sağlayacaklardır.

Bu, şu hususları öngörür:

- Çalışanlarla İstişarede bulunulmayı,
- İşçiler ve/veya temsilcilerinin teklifler getirme haklarını,
- Ulusal yasalar çerçevesinde dengeli katılmalarını. 2. İşveren, işçi sağlığı iş güvenliği konusunda özel sorumluluğu olan işçiler ve/veya temsilcileri ile, ulusal yasalar çerçevesinde dengeli bir şekilde, İstişarede bulunarak şu hususları görüşecektir.

(a) Sağlık ve güvenliği etkileyecek esaslı önlemler, (b) Madde 7(l)'e ve 8(2)'ye göre tayin edilecek işçiler ve Madde 7(l)'deki faaliyetler,

(c) Madde 9(l) ve 10 da adı geçen bilgiler

(d) Madde 7(3)'e göre dışarıdan getirilecek yetkili servis ve kişiler,

(e) Madde 12'deki eğitim planı ve organizasyonu.

3. İş sağlığı iş güvenliği konusunda görevli işçi temsilcileri, işverenden çalışanların zararını haffetmek ve/veya tehlike kaynağını yok etmek konusunda teklifler verme ve önlem almasını isteme hakkına sahiptir.

4. Paragraf 2 ve 3'te belirtilen işçi ve temsilcileri yine aynı paragrafta belirtilen faaliyetlerinden dolayı dezavantajlı duruma düşmeyeceklerdir.

5. İşverenler, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorumluluk taşıyan işçi temsilcilerine bu konuda Direktifn emrettiği şekilde çalışabilmeleri için yeterli zamanı, araç ve gereci sağlayacaklar ve temsilcilerin para kaybı olmayacaktır.

6. İşçiler ve/veya temsilcileri, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yetersiz olduğunu düşünürlerse, yasalara uygun olarak bu konuda yetkili makamlara müracaat etme hakları vardır.

İşçi temsilcileri, yetkili makamların denetimi esnasında gözlemlerini anlatabilmelidir.

Madde 12 - Çalışanların Eğitimi

1. İşveren, her işçinin kendi yaptığı işle ilgili sağlık ve güvenlik eğitimi almasını temin edecektir:

- İşe başlarken,
- İş değiştirirken ve transferlerde,
- Yeni iş makinasının devreye girmesinde veya makine değişiminde,
- Yeni teknoloji uygulamasında.

Eğitim, yeni ve değişik tehlikeler göz önüne alınarak ve periyodik olarak tekrarlanarak verilecektir.

2. İşveren, işçi sağlığı iş güvenliği konularında çalışmak üzere dışarıdan getirdiği kuruluşlara, işyeri ile ilgili uygun talimatları verecektir.

3. İşçi sağlığı iş güvenliği ile ilgili işçi temsilcileri uygun eğitimden geçeceklerdir.

4. Paragraf I ve 3'deki eğitim, işçiler ve temsilcilerine bir mali yük getirmeyecektir.

Eğitim çalışma saatleri içinde verilecektir. Eğitim, ulusal yasalara göre, kuruluş içinde veya dışında verilebilir.

KISIM III : ÇALIŞANLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Madde 13

1. İşçiler aldıkları eğitim ve işverenin talimatı gereği kendi sağlık ve güvenliklerinden sorumlu oldukları gibi hareketlerinden diğer işçilerin etkilenebilmesinden de sorumlu olacaklardır.

2. Bu nedenle, işçiler eğitimleri ve işverenden aldıkları talimata uygun olarak:

(a) Makinayı, araç gereci, tehlikeli maddeleri, ekipman taşınmasını ve diğer üretim yöntemlerini doğru kullanacaklardır.

(b) Kendilerine verilen kişisel koruyucuları doğru kullanacaklar, kullandıktan sonra uygun yerlerine koyacaklardır.

(c) Güvenlik araçlarının rast gele değiştirmek ve çıkarmaktan kaçınacaklar, makine, araç gereç, fabrika ve binalardaki koruyucuları doğru olarak kullanacaklardır.

(d) Korunma önlemlerindeki eksiklikler nedeniyle ciddi ve ani bir tehlike gördüklerinde işvereni veya işçi sağlığı iş güvenliği temsilcisini hemen haberdar edeceklerdir.

(e) Yasalara göre, işveren ve/veya işçi sağlığı ve güvenliği temsilcisi ile işçi sağlığı iş güvenliği önlemleri alınması sırasında işbirliği halinde olacaklar ve verilecek işleri yapacaklardır.

(f) İşverene ve işçi sağlığı ve iş güvenliği temsilcisine, yasalar çerçevesinde, gerektiğinde çalışma ortamının ve çalışma koşullarının emniyetli olması için yardımcı olacaklar, kendileri tehlikeli bir duruma meydan vermeyecekler, bu hususlarda işbirliği halinde olacaklardır.

KISIM IV : DİĞER HÜKÜMLER

Madde 14 - Sağlık Gözetimi

1. Çalışanların ulusal yasalar çerçevesinde, işyerinde oluşacak risklere göre uygun sağlık gözetiminde olmalarını sağlayacak tedbirleri almak.

2. 2. Paragraf 1'deki tedbirler, her işçi istediğinde belirli aralıklarla sağlık kontrolünden geçecek şekilde olmalıdır.

3. Sağlık gözetimi ulusal sağlık sisteminin bir parçası da olabilir.

Madde 15 - Risk Grupları

Hassas gruplar, tehlikelere karşı özellikle korunmalıdırlar.

Madde 16 - Tek Tek Direktifer - Değişiklikler – Bu Direktifin Genel Kapsamı

1. Konsey, Roma Antlaşmasının 118a maddesine dayanarak Komisyondan gelecek teklifere göre ekli listede verilen konularla ilgili tek tek Direktifer çıkaracaktır.

2. Bu Direktif hükümleri, tek tek çıkarılan Direktifer, Madde 17'deki teknik düzenlemelere hâle getirmeksizin, Antlaşmanın 118a maddesine uygun olarak değiştirilebilir.

3. Bu Direktif hükümleri, tek tek çıkarılmış olan Direktifin kapsamına giren tüm alanlara uygulanacaktır.

Bu Direktif daha sıkı önlemlerin alınmasına mani değildir.

Madde 17 - Komite

Direktifin hazırlanmasında, Komitenin Komisyona nasıl yardımcı olacağı ve nasıl çalışacağı açıklanmıştır.

Madde 18 - Son Hükümler

Üye Ülkeler, yasal düzenlemelerini bu Direktife göre hazırlayıp 31 Aralık 1992'de yürürlüğe koyacaklardır.

Madde 19-

Bu Direktif Üye Ülkeleri ilgilendirir.

EK

Madde 16(l)'de adı geçen konular

- Çalışma yerleri
- Çalışma araç gereçleri -Kişisel Koruyucular -Ekranlı çalışmalar
- Sırt incitme riski olan ağır yüklerin taşınması -Geçici veya hareketli iş mahalli -Balıkçılık ve tarım

ab.calisma.gov.tr/index_dosyalar/mevzuat/direktifer/90-270.doc

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLER YÖNETMELİĞİ(*)

Amaç

Madde 1 – Bu Yönetmelik, hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağına, kadınlarla 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçilerin hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabileceklerine ilişkin hükümleri belirler.

Kapsam

Madde 2 – Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde ve EK-I'deki çizelgede belirtilen ağır ve tehlikeli işler için uygulanır.

Dayanak

Madde 3 – Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 85 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM GENEL HÜKÜMLER

Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalıştırılacak İşçiler

Madde 4 — (Değ. 23/10/ 2004-25622 S.R.G.) 16 yaşını doldurmamış genç işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaktır.

EK-1'deki çizelgede, karşısında (K) harf bulunmayan işlerde kadınlar ve (Gl) harfi bulunmayan işlerde de 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçiler çalıştırılmaz.

Ancak; ihtisas ve meslek öğrenimi veren okulları bitirip bu işi meslek edinmiş kadınlar ihtisas ve mesleklerine uygun ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilir.

İhtisas ve meslek öğrenimi veren okulları bitirip bu konudaki işi meslek edinmiş 16 yaşını doldurmuş genç işçiler ise, sağlığı, güvenliği ve ahlâkının tam olarak güvenceye alınması şartıyla ihtisas ve mesleklerine uygun ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilir.

İlgili Bakanlıklarca yeterliliği kabul edilen kursları bitirip, o işi meslek edinmiş olan kadınlar ile 16 yaşını doldurmuş genç işçiler EK-1'deki çizelgede 36 ncı sırasından 66 ncı sırasına kadar (66 dahil) belirtilen işlerde çalıştırılabilir.

* 16/06/2004 tarih ve 25494 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

EK-1 deki çizelgede karşısında (Gl) harferi bulunan işlerde genç işçi çalıştırılması halinde, 6/4/2004 tarihli ve 25425 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri göz önünde bulundurulur

Sağlık Raporu

Madde 5 – (Değ. 7/3/2010-27514 S.R.G.) Ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılacak işçiler (kadınlar dahil) ile 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçilerin işe girişlerinde, işin niteliğine ve şartlarına göre bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı olduklarının fizik muayene ve gerektiğinde laboratuvar bulgularına dayanılarak hazırlanan hekim raporu ile belirlenmesi zorunludur. İşin devamı süresince de bu işlerde çalıştırılmalarında bir sakınca olmadığının 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçiler için en az 6 ayda bir, diğerleri için de en az yılda bir defa hekim raporu ile tespiti zorunludur.

Bu raporlar işyeri hekimi, işyeri sağlık ve güvenlik birimi, ortak sağlık ve güvenlik birimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırasıyla en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, Sağlık Ocağı veya 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun gereği sağlık ocağının kaldırıldığı yerlerde aile hekimi, Hükümet veya belediye hekimleri tarafından verilir.

Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenen Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışacaklara Ait İşe Giriş / Periyodik Muayene Formu örneği EK-II de verilmiştir.

Sağlık raporu alınmamış herhangi bir işçinin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaktır. İşçilerin gerek ilk işe girişlerinde gerekse periyodik muayenelerinde belirlenen sağlık durumları ile diğer gerekli bilgiler bu raporlara işlenir.

Bu raporlar, teftiş esnasında İş Müfettişlerine her istenildiğinde gösterilmek üzere işveren veya yetkilisi tarafından, gizliliğine hâlel gelmeyecek bir surette işyerlerindeki özlük dosyalarının kişisel sağlık bölümünde saklanır.

İşyeri hekimi tarafından verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi Sağlık Kurulunca muayeneye tabi tutulur. Verilen rapor kesindir.

İşyerinden ilişkileri kesilerek yeni bir işe giren işçilerin bu raporları veya örnekleri yeni işveren veya vekilinin isteği halinde o işyerine gönderilir.

Kadın İşçilerin Özel Günleri

Madde 6 – Kadınlar, ay hali günlerinde ağır ve tehlikeli işlerde ça-

İştirilamazlar. Bu günlerin sayısı 5 gün olarak hesap edilir. Daha fazlası için hekim raporuna göre hareket edilir.

Ay halinin başlangıcı işçinin ihbar tarihidir.

Nüfus Cüzdanlarının Onaylı Örneklerinin Saklanması

Madde 7 – İşveren veya vekili, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırdığı işçilerin nüfus cüzdanlarının onaylı örneklerini saklayarak, bunları İş Müfettişlerinin her isteyişinde göstermekle yükümlüdür.

Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalıştırılmama Durumu

Madde 8 – Bu Yönetmelikte belirtilen şartlara aykırı olarak, ağır ve tehlikeli işlerde kadın ve genç işçi çalıştırıldığına veya çalışan işçinin sağlık durumu itibarıyla böyle bir işte çalıştırılmamasının gerektiğinin tespiti halinde, bu işçiler ağır ve tehlikeli işlerde çalışmaktan alıkonulur.

Ağır ve Tehlikeli İşlere Ait Çizelge

Madde 9 – Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağı, kadınlarla 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçilerin hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri EK-I deki çizelgede gösterilmiştir.

Kapsam Belirleme

Madde 10 – EK-I deki çizelgede yer almayan herhangi bir işin ağır ve tehlikeli işlerden sayılıp sayılmayacağı konusunda karar vermeye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SON HÜKÜMLER

Geçici Madde 1 – Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış olan Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışacaklara Ait Sağlık Raporu geçerlidir.

Yürürlük

Madde 11 – Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 12 – Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

Ağır ve Tehlikeli İşlere Ait Çizelge

		Kadınların çalıştırılabilecekleri işler	16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçilerin çalıştırılabilecekleri işler
	ARAMA VE SONDAJ İŞLERİ		
1	Petrol , tabii gaz, su, her çeşit maden, maden flizleri ve mineralleri arama ve her çeşit sondaj işleri, (Bu işlerin yalnız yer üstünde yapılan yardımcı hizmetlerinde kadın ve genç işçi çalıştırılabilir).	-----	-----
2	Petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden ve maden flizleri mineralleri ile taş, toprak, kum ve benzeri maddelerin çıkartılması ve üretim işleri	-----	-----
3	Petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden ve maden flizleri mineralleri ile taş, toprak, kum ve benzeri maddelerin çıkartılması ile üretimi işlerinin yapılmasında tamamlayıcı nitelikte olan kırma, yıkama, zenginleştirme, taşıma, depolama ve benzeri işler (Elle yapılan basit ayıklama işlerinde kadın çalıştırılabilir).	-----	-----
	METALURJİ SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER		
4	Metallerin ve metallsilerin fliz ve minerallerden itibaren pirometalurjisel, kimyasal, elektrolitik usullerle üretimi işleri ve bunlarla ilgili işler.	-----	-----
5	Metallerin ve metallsilerin eritilmesi, safaştırılması, alaşımlarının üretimi ve bu maksatlarla yapılan her çeşit işler.	-----	-----
6	Metal ve alaşımlarının, metalsi ve alaşımlarının her çeşit döküm (adı döküm, pres döküm, enjeksiyon döküm gibi) ve haddeleme, presleme suretiyle sıcak ve soğuk olarak şekillendirilme işleri.	-----	-----
7	Font, çelik ve diğer madenlerin ve alaşımlarının eritilip potalara dökülmek sureti ile çeşitli eşyaların imali işleri.	-----	-----

8	Metal ve alaşımlarına, metalsi ve alaşımlarına (Külçe, takoz, biyet halinde veya şekillendirilmiş olanlarına) uygulanan ısıt işlemleri (Tav, su verme ve benzeri işlemler).	----	----
9	Kükürdün eritme yoluyla üretimi, öğütülmesi ambalajı ve depolanması ve bunlarla ilgili işler.	----	----
TAŞ VE TOPRAK SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER			
10	Taş ocaklarında her çeşit taşın çıkartılması ve işlenmesi işleri (Kırma, kesme, taşıma, öğütme, yontma, cilalama ve benzeri işler).		
11	Çimento fabrikalarında ve taş ocaklarında; dinamitleme, konkasör ve yağcılığı, konkasöre vagon devirme ve monitör havai hat yağcılığı ekskavator işleri ile çimento üretiminde kalker stoklanması, kalsinator, klinker elevatörü, ambalaj, gezer vinç, kaynak, santralde ocakçılık ve kül-cülük, ocak ve fırın duvarcılığı ve tamirciliği, yükleme ve boşaltma, su kulesi, baca ve boya tamiri, gezer vinç yolları, kanalizasyon ve bakım işleri.		
12	Kireç ve alçı taşının yakılması ve bunları öğütme ve eleme işleri.	----	----
13	Toprağın pişirilmesi suretiyle imal olunan kiremit, tuğla, ateş tuğlası, boru, pota, künk ve benzeri inşaat ve mimari malzeme işleri.	K	Gl
14	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal) ... Fayans, porselen ve seramik imaline ait işler.	K	Gl
15	Cam, şişe, optik ve benzeri malzeme fabrika ve imalathanelerinde üretime ilişkin işler ve bunların işlenmesine ait işler.	K	Gl
16	13, 14 ve 15 numaralı bentlerde belirtilen işlerden fırın işleri ile silis tozları saçan işler.	----	----
METAL VE METALDEN MAMUL EŞYA SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER			
17	Ağır sac levhaları bağlama, perçinleme ve presleme işleri ile kalafat işleri, kara, deniz ve hava taşıtlarının tamir veya imalinde kullanılan malzemenin özellikleri itibariyle bir kişi tarafından idare edilemeyen işler.	----	----
18	Gemi inşaat ve tamiratında iskele, dikme ve kızak işleri ile vinçler, iş iskeleleri, bumbalar, direkler, demir ve zincirler ve benzeri teçhizatlarla ait işler.	----	----

19	İskeleler, çarpantılar, köprüler, motorlar, makinalar, kazanların imali ve bunların montajı ile işletilmesi işleri.	---	---
20	Demir tel ve çubuktan malzeme imalatı işleri (Çivi, zincir, vida vb. gibi).	K	---
21	Demiri ısıtıp döverek şekillendirme veya presleme suretiyle çeşitli eşya imali işleri.	---	---
22	Soğuk demircilik ve her çeşit kaynak işleri (Oksijen, elektrik, punta ve dikiş kaynağı işleri gibi).	---	---
23	Altın, gümüş, bakır, pirinç, alüminyum ve benzeri malzemeden eşya imalatı işleri (Mutfak ve ev eşyası ile süs eşyası imalatında kadın ve genç işçi çalıştırılabilir).	---	---
24	Kurşun kaynak işleri, seri ve devamlı lehim işleri (Radyo, televizyon, elektrik ve elektronik cihazların imalinde ve onarımında yapılan seri ve devamlı lehim işlerinde kadın çalıştırılabilir).	---	---
25	10 kg'yi aşan tornacılık, tesviyecilik gibi talaşlı imalat ve taşlama işleri.	---	---
26	Her türlü madeni ve fiber optik kablo imali, çelik ve benzeri malzemelerden tel, şerit gibi soğuk haddeleme, imali işleri.	---	---
27	Muharrik kuvvetle işleyen tam otomatik soğuk şekillendirme tezgahlarında yapılan işler.		
28	Metal yüzeylerde yapılan, mekanik ve kimyasal temizlik işleri ile elektroliz yolu ile yapılan koruyucu kaplama (Nikelaj, kromaj ve kadmiyum kaplama vb.) sıcak daldırma yolu ile yapılan koruyucu kaplama (Kurşun, kalay, çinko vb.) çeşitli kimyasal maddelerle yapılan diğer koruyucu kaplama (fosfatlama, eloksal vb.) teflon ve emaye işleri.	---	---
29 VE BUNLARDAN MAMUL EŞYA SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER			
29	Muharrik kuvvetle çalışan her türlü bıçaklar ve testereler ile kesici, yontucu, soyucu, delici makineler ve hızlarla yapılan işler.	---	---
30	Kurutma işleri, yapıştırma işler, kontrplak, kontrtabla, yonga ağaçtan mamul suni tahta ve pvc yüzey kaplamalı suni tahta imali işleri ile emprenye işleri.	K	Gl

	YAPI İŞLERİ		
31	Bina, duvar, set, baraj, yol, demiryolu, köprü, tünel, metro, her türlü raylı sistem, iskele, liman, marina, dalgakıran, balıkçı barınağı, hava alanı, havai hat, çelik konstrüksiyon yapı kanalizasyon, yağmur suyu drenajı ve her türlü drenaj sistemleri, kanal, ka-nalet, foseptik, kuyu, havuz, spor tesisleri, her türlü sondaj işleri, her nevi yer üstü ve yer altı inşaat, su üstü ve su altı inşaatları, her türlü temel inşaatı işleri (Ankrajlı istinat duvarı, fore kazık yapımı, palplanşlı çalışmalar vb.), yıkım işleri, arazi ölçüm, etüt, araştırma, her çeşit onarım ve güçlendirme ve benzeri işler ve bu işler için gerekli araç, malzeme, sabit tesis ve ekipmanın kullanılması işleri (Teknik hizmetler ve yardımcı işlerde kadın ve genç işçi çalışabilir).	---	----
32	Her türlü prefabrik yapı elemanı (pabuç, kolon, kiriş, aşıklık, mertek gibi) üretimi ve yerinde montajı işleri.	----	----
33	Çimento ve betondan eşya ve inşaat malzemesi (Bina, karayolu, demiryolu, köprü, baraj ve benzeri üst yapılarla, her türlü alt yapılar ve tünellerde kullanılan elemanlar) imali ve tatbikatı.	----	----
34	Beton, asfalt, çimento, alçı ve kireç gibi yapı malzeme ve maddelerinin üretimi, işlenmesi, bunlardan elde edilen yarı mamul ve mamul ürünlerin hazırlanması ve yerinde uygulanmasına ait işler.	---	----
35	Her türlü zeminin hafriyatı, yarma ve doldurulma işleri.	----	----
	KİMYA SANAYİ İLE İLGİLİ İŞLER		
36	Klorür asidi, sülfat asidi, nitrat asidi vb. her çeşit tahriş edici ve yakıcı asitler ile sodyum ve potasyum hidroksit, amonyak gibi her türlü alkalilerin üretimi ve bunlarla yapılan işler.	----	----
37	Aldehitler, ketonlar, eterler, karbon sülfür, analin, alkoller, solventler, tinerler, triklor-etilen ve benzerleri gibi ve parlayıcı maddelerin imali ve bunlarla yapılan işler.	----	----
38	Demiri ısıtıp döverek şekillendirme veya presleme suretiyle çeşitli eşya imali işleri.	----	----
39	Soğuk demircilik ve her çeşit kaynak işleri (Oksijen, elektrik, punta ve dikiş kaynağı işleri gibi).	----	----

40	Doğal gaz, Likit petrol gazı, hava gazı, bio gaz, ve asetilen gazı gibi her türlü gaz üretimi, stoklanması ve arz işleri.	----	----
41	Asfalt ile dam tecrit maddeleri ve yağlamaya özgül, olup petrol rafinerilerinde elde edilemeyen sıvı ve katı yağların imali işleri.	-----	-----
42	Her türlü patlayıcı madde ve mühimmatın imali, depolanması ve nakli işleri.	----	----
43	Her türlü zehirli gazların ve savaş gazlarının üretimi, kullanılması, depolanması ve nakli işleri.	----	-----
44	Aktif kömürlerin, diğer aktif maddelerin, ve çeşitli kimyasal maddelerin empenyasyon işleri.	----	-----
45	Her türlü patlayıcı maddenin kullanıldığı işler ile toz ve gaz maskeleri, koruyucu başlık, elbiseler ile diğer koruyucuların kullanılması zorunluluğu bulunan işler.	-----	-----
46	Piroteknik malzemesi hazırlama ve imali işleri (Aydınlatma ve işaret fşekleri, havai fşekler şenlik maytapları, tabanca mantarı benzerleri).	----	-----
47	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	-----	-----
48	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
49	Her türlü organik ve anorganik zehirli veya tahriş edici maddelerle boya ve vernik imali ve bunlardan meydana gelen zehirli ve tahriş edici boyaların kullanılması işleri.	----	-----
50	Kimyasal gübrelerin üretimi ve depolanması işleri.	----	-----
51	Selülozik, sentetik ve her çeşit boya imali işleri.	-----	-----
52	Sellüloit imali ve lak nitrosellülozu ile yapılan çeşitli kimyasal maddelerin imali işleri.		
53	Ensektisit, rodentisit ve tarımsal mücadele ilaçları hazırlanması, üretimi ve depolanması işleri.	-----	-----
54	Flor, klor, brom, iyot üretimi ve bunların zarar verici türevlerinin imali işleri. Flor, klor, brom, iyot üretimi ve bunların zarar verici türevlerinin imali işleri.	-----	-----
55	Organik ve anorganik pigmentlerin imali işleri.	---	---
56	İnsan sağlığına zarar verici kimyasal maddelerin üretimi, yükleme, boşaltma ve nakli işleri.	---	---

57	Akümülatör imali ve seri olarak akümülatörlerin bakım ve şarj işleri.		
58	Uyuşturucu maddelerin imali işleri.	K	—
59	Bitkisel ve hayvansal yağların üretimi ve bunlardan yapılan maddelerin imaline ilişkin işler (Karbon sülfür gibi parlayıcı veya tahriş edici solventlerle yapılan prine ve benzeri yağlı maddelerden ekstraksiyon yolu ile yağ üretimi işlerinde ekstraksiyon kademelerinde kadın ve genç işçi çalıştırılmaz).	K	Gl
60	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	—	—
61	Tabakhaneler ile her çeşit deri fabrika ve imalathanelerinde tabaklama, nakil ve depolama işleri.	—	—
62	Tüylü olarak kullanılacak derileri hazırlama işleri.	K	—
63	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
64	Ham kürkleri işleme ve boyama işleri.	—	—
65	Kauçuk ve lastik sanayiinde,lastik hamurunun hazırlanmasından her çeşit şekillendirilmiş mamul yapımına kadar bütün işler (Lastik hamurunun hazırlanmasında kadın çalıştırılmaz).	K	
66	Plastik maddelerin şekillendirilmesi ve plastik eşya imali işleri.(pvc'nin imali ve pvc'den mamül eşyaların yapımında genç işçi çalıştırılmaz)	K	Gl
	İPLİK, DOKUMA VE GİYİM SANAYİ İLE İLGİLİ İŞLER		
67	Çırçır fabrikalarındaki işler.	K	Gl
68	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	—
69	Pamuk, keten,y ün ipek ve benzerleriyle bunların döküntülerinin hallaç haşıl, tarak, presleme ve kolalama işleri.	K	—
70	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
71	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
72	Her türlü ilkel ve mamul maddelerin temizlenmesi, boyanması, gazlanması, ağartılması, basılması ve hazır hale getirilmesi işleri.	K	—
73	Suni ipek imalinde hazırlama ve üretme işleri.	K	—
74	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	
75	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	

76	Linolyum ve diğer sert satıhta zemin döşemeleri, suni deri (Plastik hariç muşamba ve kaplanmış kumaşlar, hasır, lif ve sair keçeler, paspaslar ve her türlü elyaftan votka ve koltukçuluk malzemesi imali işleri), bu ürünlerin döküntü ve paçavralarının elyaf haline getirilmesi işleri.	---	---
77	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
78	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
KAĞIT VE SELÜLOZ SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER			
79	Kağıt hamuru ve odun hamuru üretimi işleri.	K	---
80	Selüloz üretimi işleri.	K	Gl
81	Kağıt ve selüloz üretiminde klor, hipoklorit, kükürt dioksit, hiposulfit gibi tahriş edici ve zararlı maddelerin üretimi ile çözeltilerinin hazırlanması, kullanılması ve geri kazanılması işleri.		
82	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
83	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
GIDA VE İÇKİ SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER			
84	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
85	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
86	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
87	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
88	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
89	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
90	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
91	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
92	Her türlü canlı hayvanın kesilmesi, işlenmesi ambalajlanması, sakatat tesislerindeki işler (Ambalaj ve paketleme işlerinde kadın işçi çalıştırılabilir).	---	---
93	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	83---
94	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	-----	-----
95	Deniz ve göl tuzlalarıyla kaya tuzu işletmelerinde yapılan üretim, rafne, ambalajlama, doldurma ve taşıma işleri.	---	---
96	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
97	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---

98	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
	TÜTÜN SANAYİİ İLE İLGİLİ İŞLER		
99	Balyaların depolara taşınması ve istiflenmesi işleri.	----	----
100	İmalathane ve depolardaki aktarma işleri.	----	----
101	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
	ENERJİ ÜRETİMİ, NAKLİ VE DAĞITIMI İLE İLGİLİ İŞLER		
102	Buhar, gaz ve sair muharrik kuvvet üretimiyle ilgili işler.	----	----
103	Elektriğin üretimi, nakli ve dağıtım işleri, elektrik bakım ve onarım işleri.	---	----
104	Hareket halinde bulunan makine, motor ve aksamı ile transmisyon tertibatının yağlanması, tamiri ve temizlenmesi gibi işler ve benzeri işler.	-----	-----
	NAKİYE BENZERİ İŞLER		
105	Araçsız olarak yirmi beş kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.	----	----
106	El arabası gibi araçlarla elli kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.	----	----
107	Üç ve dört tekerlekli ve pedallı arabalarla altmış kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.	-----	-----
108	En çok %10 rampalı yerlerde vagonetlerde üç yüz kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.	-----	-----
109	Gaz, petrol, su ve benzeri maddelerin her çeşit boru vasıtasıyla taşınması ve bu nakil hatlarında yapılan bakım, onarım, tamirat ve benzeri işler.	-----	-----
110	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	----
111	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
112	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)		
	TARIM VE HAYVANCILIK İŞLERİ		
113	Denizlerde göllerde ve nehirlerde balık ve diğer hayvanların ve bitkilerin avlanması, toplanması, üretilmesi, (bunlardan elde edilecek ürün ve yan ürünler) ve dalyan işleri.	-----	-----
114	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	---	---

115	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
116	Tarım ilaçları kullanımı işleri	----	----
117	Ardiyeler, antrepolar, umumi mağazalar ve iskelelerde yapılan her türlü ambarlama, depolama, yükleme ve boşaltma işleri.	----	----
	HABERLEŞME		
118	(Değ. 7/3/2010-27514 S.R.G.)Posta, telefon, telgraf, telsiz, radyo, televizyon gibi iletişim araçları için yapılan her türlü yapım, bakım, onarım ve alt yapı işleri.	----	-----
	ÇEŞİTLİ İŞLER		
119	Asbest tozları ile yapılan her çeşit imalat ile (Dam tecrit malzemesi, çimento ve asbest esaslı borular, kauçuklu ve plastikli yer döşemeleri imatı, çeşitli sanayi ürünleri, kişisel koruyucular gibi) asbest hamuru hazırlama ve şekillendirme işleri.	----	----
120	Sünger avcılığı işleri.	----	----
121	Süngerleri temizleme, yıkama, beyazlatma ve boyama işleri.	K	----
122	İtfaiye işleri.	----	----
123	Ocaççılık, ateşçilik işleri ile ocak ve baca temizleme işleri.	----	----
124	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	----
125	Kanalizasyon ve fosseptik işleri.	----	----
126	Her türlü çöp ve atık maddeler (toplanması, taşınması, depolanması, işlenmesi, yok edilmesi vb.) ile ilgili işler.	K	----
127	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	----
128	Bataklık kurutma, su altı ve toprak altı işleri ile suya girilerek yapılan her türlü işler.		
129	Düşme ve kayma tehlikesi olan yüksek yerlerde yapılan her türlü işler.	----	----
130	Radyoloji işleri ile radyum ve radyo aktif maddelerle ve radyasyon yayan her türlü cihazla (Çeşitli röntgen, magnetik rezonans ve benzeri elektronik cihazlar) çalışılan işler.	K	----
131	Vahşi veya zehirli hayvan bulunduran bahçelerdeki ve hayvan terbiyesi yapılan yerlerdeki her türlü işler.	K	----
132	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	----

133	Her türlü mürekkep. (7/3/2010-27514 s. R.G. iptal) imali işleri.	K	Gl
134	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
135	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
136	Hayvan tahniti işleri.	K	---
137	Kemik, boynuz, tınak ve hayvan kanı ile ilgili üretim işleri.	K	---
138	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	Gl
139	Metalden matbaa harf imali ve klişe imali işleri.	---	---
140	Deri sanayiinde mamul derilere yüz ve fantezi fason yapma ve derileri perdahlama işleri.	K	
141	Makinasız deniz nakil araçlarında (Mavna, şat ve benzerleri) yapılan bütün işler.	K	
142	Yüzer vinç ve taraklarda yapılan işler.	----	----
143	Hava alanlarındaki uçuşa hazırlık işleri ile yer hizmetleri ve bakım işleri.	K	---
144	Uçaklarda yapılan bütün işler ve uçaklarda yapılan ilaçlama ve yangın söndürme işleri.	K	----
145	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
146	Kara, demiryolu, deniz ve göl taşıt araçları için bakım, ikmal, onarım ve park yerlerinde yapılan işler.	K	----
147	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	----
148	Her türlü siloculuk işleri.	K	
149	Matbaacılık işleri (Her türlü basım işleri, (7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)).	K	
150	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
151	(7/3/2010-27514 s. R.G. iptal)	K	---
152	Her türlü katı ve sıvı ara ürün ve nihai ürünlerin ambalajlanması, paketlenmesi ve dolumu işleri.	K	---
153	Deri, suni deri, plastik, ağaç ve diğer malzemelerden mamul her türlü ayakkabı, terlik ve benzerleri imalat işleri.	K	

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLER YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi : 07.03.2010

Resmi Gazete Sayısı : 27514

MADDE 1 – 16/6/2004 tarihli ve 25494 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği’nin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen “işyeri ortak sağlık birimi” ibaresi “işyeri sağlık ve güvenlik birimi, ortak sağlık ve güvenlik birimi” olarak değiştirilmiş, “sağlık ocağı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanun gereği sağlık ocağının kaldırıldığı yerlerde aile hekimi,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin eki EK I- Ağır ve Tehlikeli İşlere Ait Çizelgede geçen 47, 48,60, 63, 68, 70, 71, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 101,110, 111, 112, 114, 115, 124, 127, 132, 134, 135, 138, 145, 147, 150 ve 151 inci sıralar, 14 üncü sırasında geçen “Çanak, çömlek, çini,” ibaresi, 133 üncü sırasında geçen “ve mürekkep ihtiva eden malzeme” ibaresi ile 149 uncu sırasında geçen “(ciltçilik, klasör, dosya imali ve benzeri işler)” ibaresi metinden çıkarılmış ve çizelgenin 118 inci sırasında yer alan “bakım ve onarım işleri” ibaresi “bakım, onarım ve altyapı işleri,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN TEHLİKE SINIFLARI LİSTESİ TEBLİĞİ

Resmi Gazete Tarihi : 25.11.2009

Resmi Gazete Sayısı : 27417

MADDE 1 – (1) 15/8/2009 tarihli ve 27320 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin 57 nci maddesi uyarınca oluşturulan Tehlike Sınıfı Belirleme Komisyonunun görüşleri doğrultusunda işyerlerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından yer aldığı tehlike sınıfı listesi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

a) Az Tehlikeli İşler

- 1) Mantar, saz ve kamıştan sepet vb. eşya imali,
- 2) Gazete, mecmua yönetim yerleri, yayın evlerinde yapılan işler,
- 3) Kereste ve her türlü inşaat malzemesi ve pencere camı toptancılığı,
- 4) Her türlü makine ve taşıtlarla yedek parçaları toptancılığı,
- 5) Her türlü madeni ve cam eşyası, elektrik malzemesi ve cihazları, radyo, buzdolabı ve benzeri eşya toptancılığı,
- 6) Ev ve bürolara mahsus mobilyalarla halı ve kilim vb. yer döşemeleri toptancılığı,
- 7) Mensucat, giyecek ve ayakkabı toptancılığı,
- 8) Yiyecek maddeleri, içki, tütün ve sigara toptancılığı,
- 9) İlaç, tuvalet malzemesi, kağıt, kitap ve kırtasiye, optik malzemeleri, oyuncak ve spor eşyası, mücevherat, yukarıdaki gruplardan birine girmeyen diğer mamullerin toptancılığı ile ihracat ve ithalat işleri,
- 10) Her türlü yiyecek maddelerin satışı,
- 11) Eczaneler ve tuvalet malzemesi satışı,
- 12) Kumaş, elbise, ayakkabı ve diğer giyecek eşyası satan mağaza ve işyerleri ile kullanılmış eşya satan yerlerde yapılan işler,
- 13) Her türlü mobilya ve mefruşat ile soba, radyo, buzdolabı, çamaşır makinesi ve benzeri ev eşyası ve müzik aletleri satışı,
- 14) Küçük el aletleri, boya, mutfak eşyası, porselen ve camdan eşya, küçük elektrik cihazları ve malzemesinin perakende olarak satış işleri,
- 15) Araba, bisiklet, motosiklet ve diğer taşıma araçlarıyla yedek parçalarının perakende olarak satış işleri,

16) Perakende olarak odun, kömür, tütün, buz, kitap ve kırtasiye, çiçek, mücevherat ve süs eşyası, fotoğraf makinesi, oyuncak ve spor malzemesi ve benzeri maddelerin satışı,

17) Bankalar, para ve tahvil borsaları ve her türlü kredi, banka ve para muamelelatı yapan dernek ve kooperatif ve müesseselerde yapılan işler,

18) Hayat, yangın, nakliyat, kaza, can ve mal üzerine her türlü sigorta işleri,

19) Gayrimenkul işletenler, simsarlar ve emlak komisyonculuğu,

20) Nakliyat komisyonculuğu ve nakliyat acenteliği,

21) Kar amacı gütmeyen ilmi araştırma işleri,

22) Dini kuruluşlar, kiliseler ve sinagoglarda yapılan işler,

23) Meslek ve esnaf kuruluşları ticaret ve sanayi odaları, işçi ve işveren sendikaları ve benzeri kuruluşlarında yapılan işler,

24) Müzeler ve kütüphanelerinde yapılan işler,

25) Siyasi kuruluşlar ve yukarıda tasnif edilmeyen çeşitli dernekler ve benzeri kuruluşlarda yapılan işler,

26) Noter, avukat, baro ve hukuki istişare büro işleri,

27) Ticari müşavirler, hesap uzmanları, muhasebe büroları ve benzeri hizmetler,

28) Mühendis ve mimar bürolarında yapılan işler,

29) Bilişim teknolojileri kapsamında yazılım, sistem yöneticiliği, ağ yöneticiliği, web tasarımı vb. işler,

30) Terzicilik (Hususi dikişler),

31) Diğer sınıflarda sayılmayan giyim eşyası, baston ve şemsiye imali,

32) Her tür saat tamiri işleri,

33) Süpürge ve fırça imali,

34) Suni çiçekçilik, işlemecilik, sırmacılık ve bunlara benzer süsleme mahiyetinde diğer el işleri,

35) Mürekkepli ve kurşun kalem, cetvel tahtası, tampon ve benzeri büro eşyası imali,

36) Her türlü eşya ve maddelerin satıldığı büyük mağazacılık,

37) Hayvan arabaları ve hayvanlarla yapılan yük nakliyatı işleri,

38) Terminaller, park yerleri ve garajlar gibi karayolu nakliyatını kolaylaştıran hizmetler,

39) Makinesiz deniz nakil vasıtalarında (mavna, şat ve benzerleri) yapılan bütün işler,

40) Kundura boyacılığı,

- 41) Çarşı ve mahalle bekçiliği ile özel güvenlik hizmetleri,
- 42) Kadastro ve haritacılık hizmetleri,
- 43) Sinemalar, sinema stüdyoları, film çevirme ve dağıtım işleri, sinema filmlerinin tamiri,
- 44) Tiyatro, opera ve konserler, radyo difzyon postaları, televizyon ve bunlarla ilgili hizmetler,
- 45) Hamamlar ve banyolarda yapılan işler,
- 46) Hazır gıda ambalaj işleri,
- 47) Mayonez, ketçap ve salata sosu üretim işleri,
- 48) Mamul süngerden eşya imali,
- 49) Cenaze hizmetleri,
- 50) Yorgancılık,
- 51) Ağaç dikme, yeniden orman yetiştirme ve ormanları koruma, zambak ve reçine, yabancı kauçuk, usare, ağaç kabuğu, ot, yabancı meyve ve çiçek, yosun, yaprak çamlardaki iğne yaprak ve saz gibi insan eliyle yetiştirilmemiş olan maddelerin toplanması, mangal kömürünün ormanda yakılması işleri, kültür mantarcılığı,
- 52) Meyve ve sebze ile bal işleme yerleri, sirke, turşu, salça, reçel, marmelat, meyve ve sebze suları imali,
- 53) Meyve, sebze kurutmacılığı ve manipülasyonu,
- 54) Balık ve diğer su gıda ürünleri işlemeciliği,
- 55) Tehlikeli grup dışında kalan tarımla ilgili diğer faaliyetler,
- 56) Ekmek, ekmek çeşitleri, simit fırınları ve benzeri fabrikalarda yapılan işler,
- 57) Pasta, börek, yufka ve benzeri hamur işleri sanayii, hamur ve süt tatlıları üretimi,
- 58) Kakao ve çikolata imali,
- 59) Şekerleme, karamela, lokum, helva, bulama, ağda, pekmez imali ve benzeri diğer şekerli maddeler, toz şekerden küp şeker ve pudra şekeri üreten yerler ve sakız imali,
- 60) Tahin imali,
- 61) Çay manipülasyonu, çay fabrikaları, depolama ve ambalajlama yerlerinde yapılan işler,
- 62) Çeşitli kuru yemişlerin hazırlanması (fındık, fıstık, ceviz ve badem vb. kırma ve kavurma işleri dahil),
- 63) Diğer yiyecek ve içecek maddelerinin imali ile çeşitli muamelelere tabi tutulması işleri (Kuru kahve, sofraya tuzu, baharat, doğal bitkilerin içecekleri vs.),
- 64) Meşrubat, gazoz, kola ve karbondioksitle muameleye tabi tutul-

muş her türlü meyve suları gibi alkolsüz içkilerin imali, ambalajlanması ve depolama işleri,

65) Maden suları ve sodalarının hazırlama işleri,

66) El tezgâhlarında yapılan her türlü dokuma işleri,

67) Halı ve kilim yıkama ve temizleme, vb. işleri,

68) Hazır iplik büküm ve sarım işleri, makara, bobin, masura ve yu-mak imali, şerit kaytan, kurdela gibi ufak tuhafye eşyası imali,

69) Çorap ve çoraptan gayri trikotaj eşyalarının imali kumaş atıkları ve eski kumaşlardan yün imali,

70) Keten, jüt, pamuk, kağıt, hasır ve benzeri elyaftan halat, ip, sicim, ağ gibi eşyaların imali,

71) Çamaşır, gömlek, kravat, korse, kemer, eldiven ve benzeri eşya imali,

68) Şapka ve kasket imali,

69) Döşemecilik (mobilya ve oto döşeme atölyeleri dahil),

70) Çadır, çuval, yelken imali (dokuma yapmaksızın),

72) Dokuma yapmaksızın diğer hazır eşya imali (bayrak, perde, çar-şaf, battaniye ve benzeri),

73) Kundura kalıbı, elbise askısı, tahta sap, kulp, kafes, raf, çubuk, oyma işleri, tabut, resim ve ayna çerçevesi ve benzeri imali,

74) Çiğ deri kurutma ve bağırsak temizleme ve işleme işleri (Sucuk, bumar hariç),

75) Emülsiyon ve palamut hılasası fabrikaları, palamut değirmenleri, palamut temizleme işleri ve meyan kökü, şerbetçi otu vb. bitkilerin mani-pülasyonu işleri,

71) Her tür mum ve balmumu imali,

72) Kol, duvar ve diğer tür saat imali,

76) Tehlikeli işler dışında kalan tomrukçulukla ilgili diğer faaliyetler,

77) Suların toplanması, tasfiye, dağıtım ve su şebekelerinin iş-letilmesi,

78) Kimyasal kullanılmayan et konserve ve fabrikaları, pastırma, su-cuk, salam, bumar ve sosis imali,

79) Kaymak, krema, tereyağı, yoğurt, dondurma ve dondurma ben-zeri yiyeceklerin imali. Boza üretim yerleri, dondurma külahı üretim işleri,

73) Beyaz peynir imali,

74) Kaşar, gravyer gibi diğer peynirlerin imali,

75) Eritilmiş sadeyağ imali,

80) Balık ve diğer deniz gıda maddelerinin muhafazası, tütsüle-me ve kurutulması işleri,

- 76) Un değirmenlerinde yapılan işler,
77) Çeltik fabrikalarında yapılan işler,
81) Un, bulgur, bakliyat ve sebze unları ve bunlara benzeyen diğer gıda maddelerinin işlenmesi, ambalajlanması,
78) Buz imali,
93) Makarna, şehriye, irmik, gofret, bisküvi ve benzeri yiyecek maddeleri imali,
94) Gıda katkı maddeleri ile maya, nişasta, dekstrin ve glikoz vb. imali ve paketlenme işleri,
95) Çeşitli hayvan yiyeceklerinin hazırlanması işleri,
96) Malt likörleri hariç, her tür sofraya şarapları ile likör şarapları, tabii ve suni köpüren şaraplar, mistel kokulu ve tıbbi şarapların imali, diğer malzeme içkilerin imali,
97) Maltlı içeceklerin imali,
98) Yaprak tütününü ayıklama, temizleme, kurutma, cinslerine ayırma balyalama, ambalajlama ve bakma işleri,
99) Yalnız şehir hatlarında işleyen gemilerde yapılan bütün işler,
100) Motor, yelken veya sair makinelerle işleyen küçük deniz nakil vasıtalarında yapılan işler,
101) Akarsular üzerinde sal ile ve suya bırakmak suretiyle nakliyat işleri,
102) Hava alanları bakımı ve uçuşa hazırlık işleri, hava alanlarında yer hizmetleri ve bakım işleri,
103) Özel okullar, çocuk yuva ve bahçelerinde yapılan işler,
104) Kaplıca ve içmelerde yapılan işler,
105) Nebatat ve hayvanat bahçeleri, park, bahçe ve mezarlık tanzim ve bakım işleri,
106) Dans yerleri ve dans okulları her türlü spor kulüpleri, spor sahaları, ateş poligonları, jimnastik salonları, yüzmeye havuzları, plajlar, koşu mahalleri ve diğer eğlence yerleriyle sergiler ve bunlarla ilgili hizmetler,
107) Yemek üretimi yapan yerler, lokantalar, gaziolar, kahveler, pastahane, çayhane, barlar gibi yemek yenen ve içki içilen yerlerde yapılan işler,
108) Oteller, pansiyonlar, hanlar, talebe yurtları, kamp sahaları ve bunlarla ilgili işler,
109) Erkek ve kadın berberleri, manikür, pedikür ve benzeri hizmetler,
110) Fotoğraf stüdyoları, film developman ve basım işleri, fotoğraf filmi renklendirme ve boyama yerlerinde yapılan işler,

- 111) İlaçlar, ilaç hammaddesi ve tıbbi müstahzarlar imali serum ve aşı hazırlama işleri (steril tıbbi dikiş malzemesi, hidrofil pamuk dahil),
- 112) Alçı taşı çıkarılmasından ayrı olarak işletilen alçı tozu ve alçıdan eşya imali,
- 113) Otomobil, kamyon, motor ve tentelerinin elektrik aksamı tamiri gibi ihtisasa taalluk eden tamirat ve revizyon işleri,
- 114) Motorlu vasıtaların yıkama, yağlama ve bakım işleri, oto lastik tamir atölyelerinde yapılan işler,
- 115) Hayvan ve el arabaları imal ve tamirâtı işleri,
- 116) Piyano, telli ve nefesli sazlar ile kayıt için kullanılan her türlü malzeme imali,
- 117) Kemik, boynuz, fildişi, kehribar, lüle taşı, Erzurum taşı ve diğer maddelerden süs eşyası, düğme, fermuar, tarak, fırça ve benzeri eşya imali,
- 118) Demiryolları ile yük ve yolcu nakliyatı ve bunlarla ilgili hizmetler (yataklı ve lokantalı vagonlar dahil),
- 119) Şehir içi ve banliyö otobüs, tramvay, trolleybüs, tünel ve metro işletmesi,
- 120) Şehirlerarası otobüs işletmelerinde yapılan işler,
- 121) Taksi işleten idareler ve bununla ilgili hizmetler,
- 122) Tahıl, pamuk, yün ve diğer zirai mahsullerle canlı hayvan, ham deri, odun ve tomruk, kereste toptan satışı,
- 123) Trafik kontrolü ile ilgili işler,
- 124) Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumları, görme özürlülere mahsus yurtlar, hayır müesseseleri ve benzeri kuruluşlarında yapılan işler,
- 125) İlançılık, fotokopi, teksir, ozalit işleri, modelcilik gibi ticari hizmetler,
- 126) Bitkisel yemler ve hazır preparatlardan karma yemleri üreten tesislerde yapılan işler,
- 127) Suni inci, boncuk vb. üretim işleri,
- 128) Dondurulmuş gıda üretimi,
- 129) Çocuk mamaları ve ek besinleri üretimi,
- 130) Melamin eşya imali,
- 131) Kişisel koruyucu olarak gaz/buhar maskesi ve tıbbi solunum cihazı maskesi üretimi,
- 132) Çakıl, kum, curuf, çimento vb. maddelerden motor gücü kullanmadan yapı, yalıtım döşeme vb. malzemeleri imali,
- 133) Tünel, metro ve benzeri yerlerin işletmeciliği,
- 134) Saf su ve asitli su üretimi,

- 135) Temizlik şirketlerince yapılan ve diğer tehlike sınıflarında belirtilmemiş işler,
136) Kundura tamir işleri,
137) Saz, kamış ve benzerlerinden mobilya üretimi,
138) Makine yağları satışı.

b) Tehlikeli İşler

1) Tamamen veya kısmen tarımsal üretim için yapılan açıkta veya cam muhafaza içindeki (seralar) işler, kabuklu veya kabuksuz meyvecilik, tohum, sebze ve çiçek yetiştirme çay, kahve ve kauçuk tarlalarındaki işler, mısır tanelerini koçandan ayırma, ot balyalama, harman dövme ve bunlarla ilgili işler, kontrat esaslı üzerine yapılan her türlü ilaç serpme (uçakla ilaçlama dahil), mahsul toplama, meyve ve ambalajlama, ağaç budama, sulama sistemlerinin işletilmesi işleri,

2) Kerestenin kesilmesi, tomruk, testerelik kereste, çatal, ağaç gövdesi yumruları, kütük, kağıt hamuru imaline mahsus odun, sırık, kazık, yontulmuş demir yolu traversi, maden ocaklarına mahsus kereste, ormanda kesilen yakacak odun, kimyevi takdire elverişli odun, mekik ve benzeri bloklar ile ormandan elde edilen diğer kaba, yuvarlak, yontulmuş veya yarılmış maddeler veya odun ham maddeleri, tomruk nakletme işleri,

3) Denizlerde balık ve diğer hayvanların ve bitkilerin avlanması, toplanması ve dalyan işleri,

4) Nehir ve göllerde balık ve diğer su hayvanlarının, bitkilerinin avlanması, toplanması ve üretimi,

5) Patlayıcı madde kullanılmaksızın yapılan kil, kum ve çakıl ocakları, kum yıkama ve eleme işleri,

6) Taş ocaklarından ayrı olarak işletilen kireç ocakları ve kireç imali

7) Elle yapılan maden ayıklama işleri,

8) Pamuk ipliği imali ve pamuklu dokuma sanayii, pamuk işleme işleri (çırçır),

9) Yün (Tabii ve suni) ipliği imali ve yünlü dokuma sanayii,

10) İpek ipliği imali ve ipekli dokuma sanayii (suni ipek naylon ve benzeri sentetik elyaftan dokumalar dahil),

11) Keten, kenevir ve jütten iplik imali ve dokuma sanayii,

12) Karışık iplik ve dokuma işleri,

13) Halı ve kilim vb. yer döşemeleri imali,

14) Parke, kontraplak, kaplamalık ağaç, reçine ve suni tahta imali,

15) Ahşap mobilya sanayii, her tür ağaç eşya imal, işleme ve tamir işleri,

- 16) Madeni ya da metalden mobilya üretimi,
- 17) Her türlü organik nitelikte madde üretimi,
- 18) Kauçuktan mamul eşyanın tamir işleri (otomobil lastiklerine dış açılması dahil),
- 19) Diğer kauçuk ve lastik mamulleri imali,
- 20) Plastik köpük ve sünger imali, lastik köpük eşyaları üretimi,
- 21) Çini, porselen, fayans ve seramik ve pişmiş topraktan kap kakac imali,
- 22) Posta, tel veya radyo, GSM ile haberleşme ve baz istasyonlarında yapılan işler,
- 23) Plastik hammadde imali,
- 24) Suni ipek ve diğer sentetik elyafar ile plastik maddelerin imali,
- 25) Yakılacak ispiroto imali,
- 26) Solvent kullanmak suretiyle ekstraksiyon yapan bütün nebati ve hayvani ham yağ ve rafne yağ üretimi ve entegre yağ üretimi,
- 27) Zeytinyağı ve diğer nebati yemeklik yağların tasfyesi ve çeşitli muamelelere tabi tutulması işleri,
- 28) Şeker pancarı ve kamışından şeker imali, şeker fabrikaları,
- 29) Diğer gruplarda yer almayan inorganik nitelikteki maddelerin üretimi,
- 30) Mezbahalar, tavuk ve diğer kümes hayvanları kesme işleri,
- 31) Asfalt ve dam tecrit malzemeleri, yağlamaya mahsus olup, petrol tasfyehanelerinde elde edilmeyen yağlar ve gresler imali,
- 32) Tuğla, kiremit, boru, pota, künk, ateş tuğlası ve benzeri inşaat ve mimari malzemesi imali,
- 33) Çimento ve betondan eşya ve inşaat malzemesi imali, öğütme ve paketlenme prefabrik konut malzemeleri, gaz beton ve metal yapı elemanları üretimi, volkanik taş işleyerek elde edilen haff malzeme yapı üretimi, hazır beton tesislerindeki işler,
- 34) Kürk imali, işlemesi ve boyaması işleri,
- 35) Kağıt ve kereste vb. lifi maddelerden kağıt hamuru üretimi, odun, paçavra ve diğer dokulardan kağıt hamuru imali ve bu hamurun kağıt, karton, mukavva ve presli dokular haline getirilmesi işleri (Kağıt ve selüloz üretiminde klor, hipoklorit, kükürt dioksit, hiposulft gibi tahriş edici ve zararlı maddelerin üretimi ile çözültülerinin hazırlanması, kullanılması ve geri kazanılması işleri hariç),
- 36) Demir tel ve çubuktan eşya imali (Çivi, zincir, vida vs. gibi),
- 37) Soğuk demircilik ve kaynak işleri,
- 38) Sobacılık ve teneke eşya imali,

- 39) Metalden gayri maddelerden diğer imalat işleri,
- 40) Demiri ısıtıp döverek şekillendirme veya presleme suretiyle muhtelif eşya imali, çilingir ve sahra demirciliği işleri,
- 41) Bakırdan eşya imali,
- 42) Alüminyum eşya imali,
- 43) Her tür elektro mekanik ve elektro manyetik yöntemle madeni eşya imali, işleme, montaj, tamir, emayeleme, plastik ve diğer maddelerle kaplama işleri, emaye eşya imali,
- 44) Kıymetli madenler, kıymetli ve yarı kıymetli taşlar ve inciler kullanılmak suretiyle mücevherat, altın ve gümüş eşya imali, kıymetli ve yarı kıymetli taşların perdahlanması, madalya ve madeni para basma işleri,
- 45) Ziraat makineleri imali ve tamirâtı (pulluk, biçerdöver, selektör ve benzeri ziraatte kullanılan makineler),
- 46) Ziraatten gayri makinelerin imal ve tamirâtı (çamaşır makinası, buzdolabı, tartı aletleri yazı ve hesap makineleri vb.) (Elektrik cihazları hariç)
- 47) Elektrik enerjisi üretim, tahvil ve dağıtım ile ilgili makinelerin imal ve tamiri,
- 48) Motorsiklet, bisiklet, üç tekerlekli çocuk bisikletleri ile bisiklet parçaları imalat ve tamirâtı,
- 49) Selüloit ve plastikten muhtelif eşyaların imali, selüloz fabrikaları işleri,
- 50) Kurtarma gemilerinde yapılan bütün işler,
- 51) Lokomotif, vagon ve tramvay arabaları imal ve tamirâtı,
- 52) DDY cer depoları ve müstakil revizörtükleri işleri,
- 53) Otomobil, kamyon, römork, otobüs gibi motorlu nakil vasıtalarının imal ve montaj işleri,
- 54) Motor, fren, şanzuman, dingil, dişli, şasi gibi motorlu taşıt parçaları ve teferruatının imali,
- 55) Uçak ve planör, uçak motorları, pervane, tekerlek gibi sair aksamın imal, montaj ve tamirâtı,
- 56) Petrol ve tabii gazın boru hattı vasıtasıyla nakil işleri,
- 57) Teleferik işletmesi faaliyetleri,
- 58) Rakı imali,
- 59) Bu tebliğde ayrıca sayılmayan diğer alkollü içkilerin imali (içki imalinde kullanılan ispiro ve suma imali dahil),
- 60) Sigara, puro, sigarillos, içilen ve çiğnenen türden tütün, pipo tütünü, enfye ve tömbeki imali,
- 61) Dokuma yapmaksızın boya, apre işleri, yazmacılık ve basmacılık işleri,

62) Linolyum ve diğer sert, satırlı zemin döşemeleri, (plastik hariç) suni deri, muşamba ve kaplanmış kumaşlar, hasır, lif, keçeler, paspaslar ve her türlü elyaftan vatkı ve koltukçuluk malzemesi imali, çöp ve paçavraların elyaf haline getirilmesi,

63) Dokuma, deri, kürk vs. maddelerden elbise, palto-pardösü, gibi hazır elbise imali,

64) Tomruğun işlenmesi, bıçkışhanelerdeki faaliyetler, ağaç travers fabrikalarındaki faaliyetler,

65) Marangozluk, doğramacılık ve ahşap sabit tesisler imali,

66) Sandık, kutu, fıçı ve benzeri ambalaj imali,

67) Matbaacılık, baskı yerlerindeki işler,

68) Klišecilik, çinkograf (müstakilen),

69) Şehirlerde havagazı dağıtımı ile ilgili olmayan kok fırınlarında yapılan işler,

70) Kauçuk ayakkabı imali,

71) Sabun, deterjan ile çamaşır suları ve sodası ve diğer temizlik maddeleri sanayii, nişadır, çivit imali,

72) Tutkal, jelatin, zamlık ve diğer yapıştırıcı madde imali,

73) Kibrit imali,

74) Montaj işleri (imalat yapmaksızın makine ve tesisat montajı),

75) Hassas ölçü ve kontrol aletleri, laboratuvar alet ve cihazları, tıbbi, cerrahi ve dişçiliğe mahsus aletlerle bilumum protezler ve ortopedik teçhizat ve malzemelerin imali,

76) Hassas filmlerle camlar da dahil olmak üzere optik aletleri, objektifler, fotoğraf makine ve malzemesi imali,

77) Oyuncak, spor ve atletizm eşyası, benzeri eşya imali. Plastik, pleksiglas, polyester gibi maddelerden eşya, oyuncak, reklam levhaları, izolasyon, ambalaj malzemeleri vb. üretimi,

78) İnşaat işinden müstakilen yapılan badanacılık, yağlı boyacılık, cila, binaların parke, muşamba veya naylon vb. ile döşenmesi işleri,

79) Sıhhi tesisat, kalorifer, gaz su ve elektrik tesisatı işleri (bina içi tesisat),

80) Elektrik işletmeleri ve dağıtım işleri (Santral inşası ve şebeke inşaatı hariç),

81) Sıtma mücadele işleri,

82) Hem yük hem yolcu taşıyan gemilerde yapılan bütün işler,

83) Yük gemilerinde yapılan bütün işler,

84) Kamyonla yapılan yük nakliyatı (Aynı işveren tarafından yaptırılan tahmil ve tahliye işleri dahil),

85) Tankerle karada yapılan nakliyat işleri (Toz, gaz, sıvı kimyasal maddeler dahil),

86) Yolcu gemilerinde yapılan bütün işler,

87) Gemi tahmil ve tahliye işleri (su üzerinde, iskele veya rıhtımda),

88) Dalgıç gemilerinde yapılan bütün işler,

89) Uçaklarda yapılan bütün işler (Havacılık kulüpleri dahil),

90) Nakliyat yapmaksızın tahmil ve tahliye ve hamallık işleri,

91) Elbise ve çamaşır yıkama, temizleme, boyama ve ütölleme işleri

92) Deri yakma ekstraları (zırnık) üretimi,

93) Kullanılmayan et ve hayvan cesetlerinin izalesi ve geri kazanım için yakma işleri,

94) Tornacılık ve tesviyecilik,

95) Evlerde kullanılan da dahil olmak üzere elektrik cihazları, izole tel, kablo, duy, anahtar ve diğer elektrik malzemesi imali,

96) Araştırma laboratuvarları hariç her türlü test, deneme ve kontrol laboratuvarları işleri (gıda, çevre, kimya, biyoloji, inşaat, ziraat, maden vb.),

97) Elektronik teknolojileri kapsamında yapılan işler (donanım, sistem entegrasyonu, elektronik ve mikro elektronik üretim, mekanik tasarım, test ve değerlendirme vb.),

98) Otomotiv yan sanayi ile ilgili yapılan her türlü üretim, montaj işleri

99) Mürekkep imali

100) Her türlü iş ve gelir getiren hayvanların (Adatavşanı, devekuşu, domuz, kürklü hayvan, süt, yün, kümes hayvanları ile yumurta, bal, ipek böceği, kozası vs.) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm terbiye kirkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması ile hayvansal gübre işleri, sokak hayvanı barınaklarındaki işler,

101) Kimyasallar kullanmak suretiyle yapılan tüm konservecilik faaliyetleri,

102) Deniz ve göllerde tuz çıkarılması (sofra tuzu imali hariç),

103) Süt tozu, konsantre süt imali, süt pastörize ve sterilize işleri,

104) Yüzer vinç ve taraklarda yapılan işler,

105) Sirkler ve cambazhanelerdeki işler,

106) Her türlü film ve film banyosunda kullanılan kimyasal maddelerin üretimi,

107) Deri ve deri yerine kaim olan sair maddelerden kundura ve giyim eşyası hariç saraciye eşyalarının imali,

108) Sandal, kayık ve benzeri küçük deniz vasıtalarının imali ve tamirati,

109) Ardiyeler, depolar, soğuk hava depoları, antrepolar, emanetçiler ve hurda depolarındaki işler,

110) Balata imali,

111) Kozmetik fabrikalarındaki işler, kolonya vb. malzemelerin üretimi,

112) Endüstriyel temizlik faaliyetleri,

113) Kauçuk hariç, deri, suni deri, plastik, ağaç vs. malzemeden kundura, tozluk, getr imali, kundura sanayii için kesilmiş hazır malzeme imali, sayacılık,

114) Asbest yerine kullanılan insan yapımı mineral liferin (man-made mineral fiber) üretimi ve kullanılması,

115) Maden cevherlerinin ve/veya bu cevherlerden elde edilen külçe, çubuk, levha, boru şeklinde işlenmiş maddelerin depolanması ve toptancılığı,

116) Taze ve dondurulmuş etin muhafazası (müstakilen),

117) Hububat silolarındaki faaliyetler,

c) Çok Tehlikeli İşler

1) Sünger avcılığı ve su altında yapılan diğer işler,

2) Maden kömürü işletmeciliği,

3) Linyit kömürü işletmeciliği,

4) Diğer kömürlerin işletmeciliği (Tüm kömür yıkama, eleme, briketleme, torbalama yerleri dahil),

5) Demir cevheri üretimi (Bu işin fer'i ve tamamlayıcı mahiyetindeki yıkama, ayıklama, izabe, sevk gibi tüm yardımcı işler dahil),

6) Krom üretimi,

7) Bakır üretimi,

8) Kurşun üretimi,

9) Manganez üretimi,

10) Diğer madenlerin üretimi, tüm madenlerin cevher hazırlama ve zenginleştirme işleri

11) Petrol ve tabii gaz kuyularının açılması

12) Taş ocaklarında yapılan işler (Taş çıkarma, kırma ve taş ocağında yapılan kesme işleri),

13) Mermer ocakları, blok mermer işlenmesi,

14) Kükürt, fosfat, nitrat, borat, potas, sodyum, arsenik, cıva, ihtiva eden cevherler gibi kimya sanayiinde ve suni gübre imalinde kullanılan maddelerin topraktan çıkarılması ve bunlarla ilgili bütün işler,

15) Asfalt, bitüm, alçı taşı, mika, kuvars, zımpara ve lüle taşı gibi metal olmayan maddelerin çıkarılması ve bunlarla ilgili işler,

16) Tabakhaneler, deri perdelama ve boyama işleri, ham deri işleme faaliyetleri,

17) Otomobil ve bisiklet lastikleri imali,

18) Mühimmat ve patlayıcı maddeler imali, patlayıcı madde sanayi, sentetik yakıt, azot peroksit imal ve dolum tesisleri, patlayıcı madde depoları ve patlayıcı madde nakil işleri,

19) Cam ve camdan mamul eşya ve ayna imali (Gözlük ve optik camları hariç),

20) Petrol rafnerileri ve petrokimya tesislerindeki faaliyetler,

21) Gliserin, yağ asitleri, sülfürik asit, hidroklorik asit, klor vb. kimyasal maddelerin üretimi ile azot sanayi ve gübre fabrikalarındaki işler, kimyevi gübreler imali,

22) Taş yontma, öğütme ve kırma işleri,

23) Boya, vernik ve cilalar ile organik ve anorganik pigmentlerin imali işleri,

24) Gaz, benzin ve diğer akaryakıtlar, ham petrol ve müşteraklarından yağlamaya mahsus yağlar ve muhtelif maddelerin elde edilmesi,

25) Kimyevi tuzlar, asitler, bazlar ve alkoller gibi kimyevi maddelerin imali, alkol üretim ve tasfiye işleri, fermentasyon ile alkollü içki üretimi veya malt tesislerindeki işler,

26) Diğer kimyevi ana maddelerin sanayii ve basınç altında her türlü sınav ve tıbbi gazın sıvılaştırılarak dolum işleri,

27) Yüksek fırınlarda eritmekten yarı ikmal edilmiş hale gelinceye kadar bütün işlemleri ihtiva etmek üzere demir ve çelik imali, dört köşe veya yuvarlak çubuklar, levha, plak, şerit, tüp, ray, rot gibi esas şekillere haddelenmek, kalay kaplaması (teneke imali), kaba dökümler ve döğme metal imali,

28) Demir ve çeliği tav fırınlarında ısıtmak suretiyle müstakilen yapılan haddelenme ve laminaj işleri,

29) Demirden gayrı metallerin izabesi tasfiyesi ve bunların külçe, bar, dört köşe kalın çubuk, levha, şerit daire ve haddeden geçirilerek elde edilecek diğer esas şekillerde imali,

30) Demirden gayrı metallerin tav fırınlarında ısıtılması suretiyle müstakilen yapılan haddelenme ve laminaj işleri,

31) Taş ve grafitten eşya imali,

32) Ayakta ve/veya yataklı teşhis ve tedavi yapılan sağlık kuruluşlarındaki faaliyetler,

- 33) Bina, liman, iskele, köprü, baraj, ve benzeri inşaat dolayısıyla müstakilen yapılan tetkik ve deneme mahiyetindeki sondaj işleri,
- 34) Çimento ve klinker imali,
- 35) Nikelaj kaplama ve galvanoplasti işleri, kalaycılık,
- 36) Font ve diğer madenleri eritip kalıplara dökmek suretiyle muhtelif eşya imali, maden dökümü ve haddehanelerdeki işler,
- 37) Dekovil ve tramvay yolu inşaat ve tamirâtı,
- 38) Bina inşaatı ve tamirâtı, bina yıkımı işleri,
- 39) İskele, liman, mendirek inşaat ve tamirâtı,
- 40) Bina dışı elektrik, gaz, telgraf, telefon, tesisatı ve havai hat boru hattı inşaat, tamirât ve bakım işleri,
- 41) Bataklık kurutma işleri,
- 42) Deniz tankerlerinde yapılan bütün işler,
- 43) Köprü, kanalizasyon, baraj, su regülatörü ve varyant su yolu, kuyu ve su işleri ile ilgili inşaat ve tamirâtı,
- 44) Demiryolu, metro, tünel ve yeraltı inşaatı ve tamirâtı,
- 45) Isıtma ve enerji amacıyla buhar üretimi ve dağıtım işleri,
- 46) Çöp ve kanalizasyon hizmetleri, tehlikeli atık yakma tesisleri, katı atık depolama tesisleri ile katı atıkların geri kazanımı işleri,
- 47) Baca ve cam temizleyicileri, haşarat ve hayvan itlaf ve dezenfeksiyon işleri,
- 48) Kaya tuzu çıkarılması işleri,
- 49) LPG, CNG, LNG dolum tesisleri ile dökme CNG, LNG, LPG ve tüp depolama işleri,
- 50) Akaryakıt depolama tesislerindeki işler,
- 51) Akaryakıt ve LPG satış işleri,
- 52) Pil, batarya ve akü imali,
- 53) Vapur ve gemi inşa ve tamirâtı, tersaneler, hususi tipte deniz vasıtalarına mahsus makinelerin imali, gemi söküm işleri, liman atelyelerindeki işler
- 54) Asfalt ve zift üretme işleme, kaynatma ve eritme yerleri ile depolarındaki işler,
- 55) Araştırma laboratuvarları işleri,
- 56) Piroteknik malzemesi hazırlama ve imali işleri (aydınlatma ve işaret fşekleri, havai fşekler, şenlik maytapları, tabanca mantarları benzerleri),
- 57) Sanayide kullanılan boya ve kimyevi maddeler, petrol ve kömür türevlerinin toptancılığı, depolanması ve dağıtımı,
- 58) Odun ve kömürlerin gazlaştırılmaları, koklaştırılmaları ve bunlardan elde edilen türevleri damıtma işleri,

59) Radar, X ışınları ve diğer zararlı radyasyon yayan ışınlarla çalışma yapılan işler,

60) Tıbbi tedavi laboratuvarları ile bitkisel, hayvansal, gıda ürünlerinin ışınlanması ile mikrodalga, lazer ve benzeri radyoaktif maddelerle çalışılan işler,

61) Tabi ve suni aşındırıcı taşların ve çeşitlerinin üretim işleri,

62) Zirai mücadele ilaçları, insektisit, rodendisit, mollusit vb. maddelerin imali, depolama, ambalaj ile toptan ve perakende satış işleri,

63) Kurşundan harf dökümü yapılması,

64) Yangın söndürme ve itfaiye hizmetleri,

65) Yol, spor ve hava alanları inşaatı, tamirat ve bakım işleri (Yol inşaatı ile ilgili varyant inşaatı dahil),

66) Suların toplanması, tasfiye, dağıtım ve su şebekelerinin bakım ve tamir işleri,

67) Tüm maden arama işleri,

68) Kağıt ve selüloz üretiminde klor, hipoklorit, күкүрт dioksit, hi-posulft gibi tahriş edici ve zararlı maddelerin üretimi ile çözeltilerinin hazırlanması, kullanılması ve geri kazanılması işleri,

69) Havagazı üretimi, havagazı ve tabii gazın dağıtım işleri, havagazı ve kok fabrikalarındaki işler,

70) Ağır metal tuzlarının üretimi,

71) Elektrik enerjisinin üretimi,

72) Patlayıcı madde kullanılarak yapılan kil, kum ve çakıl ocakları, kum yıkama ve eleme işleri,

MADDE 2 – (1) Bir işyerinde muhtelif işlerin yapılması durumunda, işyerinde yapılan asıl iş tehlike sınıfının tayininde temel alınır.

MADDE 3 – (1) 6/3/2005 tarihli ve 25747 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Risk Grupları Listesi Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

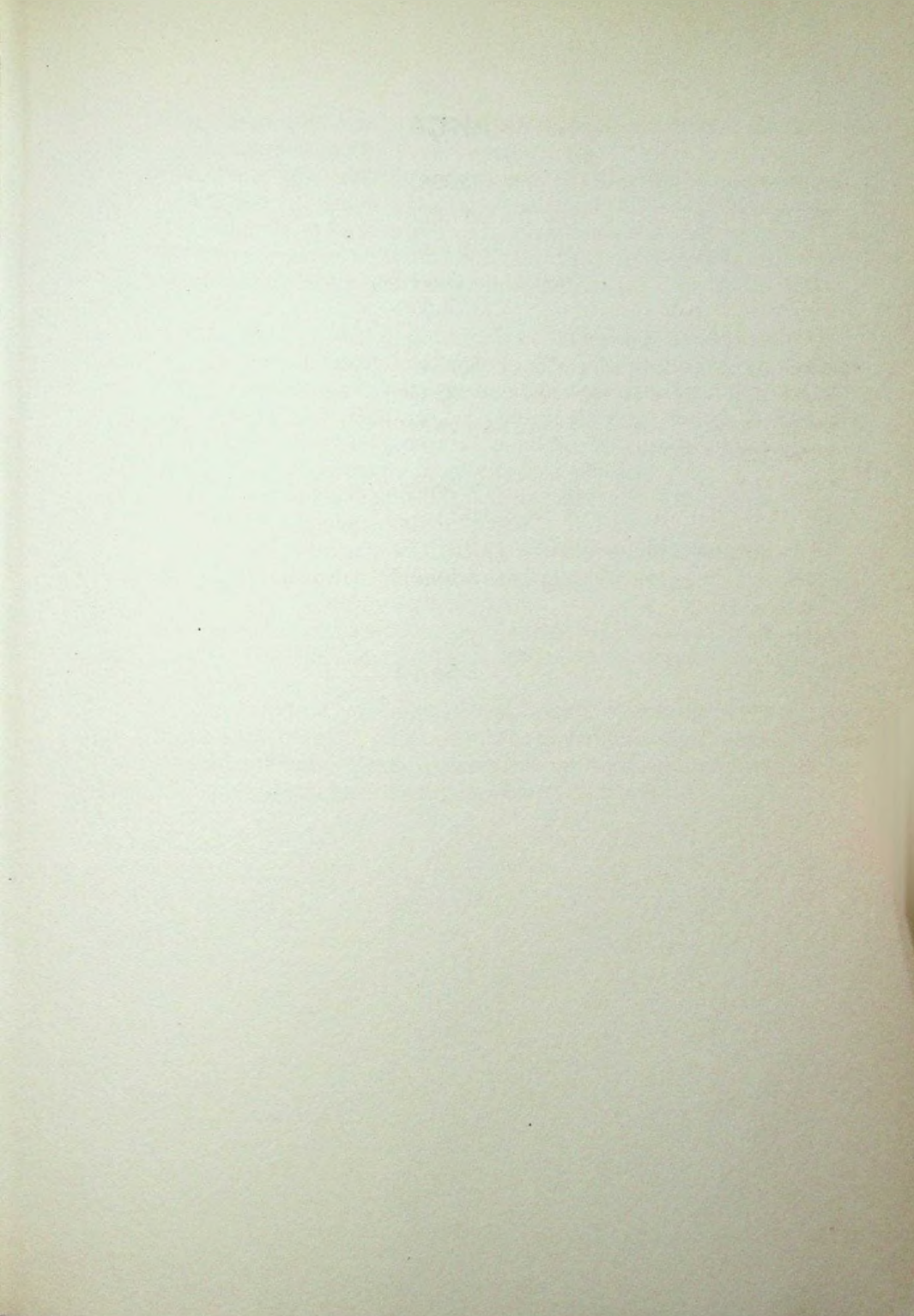
MADDE 4 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

TÜRK-İŞ

BİLGİ AKÇAKEZİ

- AB Komisyonu İlerleme Raporları, (2008, 2009).
- ÇSGB, *Güvenlik Kültürü Seminerleri Eğitim Dokümanı*, 2005.
- ÇSGB, *Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi*, (2005, 2009).
- Karabulut, Ö., 2007, "İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Gelişmeler ve TÜRK-İŞ'in Yaklaşımı", *TÜRK-İŞ İş Sağlığı ve Güvenliği Ders Notları*, Türk-İş Yayınları, s. 23-46.
- Korkmaz, S., 2006, *İşyeri İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Çalışma Rehberi*, ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü.
- MESS, 2010, *Üyelerinde İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri 2009*, MESS Yayın No: 608.
- Piyal, B., 2009, *İş Sağlığı ve Güvenliğinde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Sorunu*, Belediye-İş Yayınları.
- SGK, *İstatistik Yıllıkları*, (2008-2009).
- Sirer, H., 2000, *Meslek Hastalıkları, İşyeri Hekimliği Ders Notları*, Türk Tabipleri Birliği Yayını.
- SSK, *İstatistik Yıllıkları*, (2000-2007).
- TÜİK, *Haber Bülteni*, 25 Mart 2008, Sayı 50.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

3003 17 MAR 2011